

Lipowsky a Hrajnoha anebo: Swátek řízení božího

Jozef Podhardský


SIGILLUM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV·ANG·
CHRISTO ET ECCLESIÆ
VE RI TAS

Swátek řízení božího.

Weselo-smutná rozprávka
k zábawě a k poučení

od

Jozefa Podhradského.

Budín.
Písmotisk Martina Bagó. 1857.



Tisk F. Wobianera.

Malý Hrajnoha we sskole.

Lipowsky a Hrajnoha,

anebo:

Swátek řízeni božího.

Weselo=smutná rozprawka

k zábawě a poučení.

Od

Jozefa Podhradskeho.

W Budíně 1857.
Písmotisk Martina Bagó.

***

Sedláci, sedláci! wy swobodné děti!
Nech wždy požehnání z nebe na wás letí!
Keď ořete pluhem rolu pod žitečko,
Nech wám pěkně swítí to boží slunečko!
Keď kosíte lúky, a brúsíte kosy,
Nech wám dáwá nebe té raňajssí rosy!
Keď si poswážáte do stodoly seno,
Nech roste trawička zas pěkně zeleno!
A keď srpy ženců žnú zralé řežičky,
Zpíwajte ty pěkné slowenské pěsničky!
Zpíwajte, nech sa zpěw tím polem rozléhá,
Kdo při práci zpíwá, na Boha spoléhá.
Při žatwě weselá, newinná pěsnička
Do každého klasu klade dwě zrnečka.
W pálence swé lepssí časy nepřepite;
Tú dussičku w těle pitím nezabite!
W tých prázných hodinách místo do skleničky,
Do slowenské ráděj kuknite knižečky.
Mládenci! Slowáci! řemesel swých pilní,
Wy pěkného zrostu, zdrawí, bystří, silní!
Často sa w Labyrint swěta zamotáte;
Pozorr! Tam řeč, mrawy snadno pochowáte!
Wám wěnujem tuto slowenskú knižčičku —
By ste w hrobě neznectili
Té, z jejíchž ste prsů pili,
W cizině sa nehaňbili
Za slowenskú wassu chudobnú mamičku!

I. Sirota.

Strojil byt utěšený pěkný den; ranní zory zwěstowaly swětu, že slunečko w nowozrozené kráse nezadlúho už wystúpí na modrojasnú oblohu boží, a husté tmy noční utekaly před ožíwajícími pablesky jeho preč ze swěta daleko, jako zlé swědomí před nebeskými pablesky tichúnko krok za krokem na wrch wystupující prawdy. Uradowané nad nastáwajícím krásným ránem lastowičky hned na uswitě začaly mezi sebau o záwod štěbotat; žiwým žwawolem sláwily stwořitele swého, wítaly den nowý a matky si wyprávaly, w které strany půjdú pro swoje mladé s wýchodem slunce mušky chytat polem. Ráno switlo, rosa sa z trávy zelené tratila, a jedenáctletý chlapeček malý Hrajnoha wyšel z jizby na dwůr. Pod střechau otcowského domu měly lastowičky od třech roků hnízdo, w něm čtyři mladé krmila si matka. Hrdo odletowala od hnízda do šírého swěta, a radostně přiletěla od swých maličkých uradowaně wždycky přiwítaná spátky, podat jím do nedočkawých otewřených zobáčků přinesenú mušku. Malý Hrajnoha byl už dáwno w pokušení wybrat ptáčky tyto. Dnes tedy, keď matku jeho od otca železnými wydlámi dobitú, do blízkého města k lékaři odwézli, a otec také celú noc pil u žida, wyškrábal sa na hůru, a z hnizdečka těplučkého, w kterém si jak w swém maličkém ráji radostně wolkaly, wybral jedno za druhým a w kabelce

ſneſel na dwůr. Jak zalamuje ruky zúfanliwá matka, ked ji před očima malinké dítě, co už pět dní ſamo začalo na nožičkách chodit, těžký wůz přes hlawičku přejede, přes maličkau; tak zúfanliwě obletowaly laſtowičky ſtaré a teſkliwým hlaſem úpily, wolaly za jich maličkými. Malý Hrajnoha byl předeſſlého dne w ſſkole učitelowi maličky perořez, a Walihorowých Aničce jehlu ukradnul. S malým nožíkem podřezal nejprwé jednému mladému tenké hrdelko, a těſſil ſa ked hoděné na zem boleſtně pohybowalo ſlabými nožičkámi. Oſtatním zamířil jehlu na ſrdečko a pozaklámal je radem, chutně ſa uſmíwaje, ked ſa mu u nohů ſem tam ſwíňaly, zobáčky otwíraly a ſlabunkým hlaſem w boleſti wolali: pií . . . . pií . . . . pií . . . . K tomu přiſſel ſſkolſký kamarád jeho malý Petřík Lipowſký, wolat ho do ſſkoly. „Nebožátka! Nač ſi to wybral? Nyny! chúda, to je jeſſtě žiwé!“ Wčera ſme měli we ſſkole průpowěd: Kdo zwířátka malé mučí, ten ſa ludí mučit učí.“

We ſſkole malý Hrajnoha chybowal z bázně třeſtu za to, že jdúc do ſſkoly pobil ſa s malým Lipowſkým a wybil mu jeden zub. Druhá také žaloba byla přiſſla, že učí děti doma peníze kradnút, které potom od nich uměle wylúdit znal. Wyučowání příſnějſſí trwalo půl druhé hodiny; potom zahádal učitel dítkám pohádku, pro zábawu, a aby ſi brúſily rozum a přiwykaly „myſlet.“

„Dwě rowné čárečky moſiš ſpojit ſpolu;
Jednu táhni bokem, druhú rowno dolu.
Figura jſi moja, ked rozepneš ruky,
Na mně trpěl Kriſtus Pán boleſtné muky.“

Malý Lipowský myslel, ... a myslelo wssecko. Keď rozepnem ruky, tedy wyhlédám jako kříž . . . Keď spojím dwě čárky, jednu takto, — druhú takto | . . . to je kříž, a na kříži že také zemřel Kristus Pán, wyprávwal dnes pán učitel. To je „kříž" zawolal hlasitě. Uhádel si malý Lipowský, widiš, kříž je to můj synu. Pohledni, sem poď, keď ti ruky rozepnem takto †, i ty předstawuješ kříž — a kříž wsseliký budeš i ty snássat, budeli sa pán Bůh žiwit. Ale dúfaj wždycky w pána Boha, tak jak dúfal Kristus pán, kterého také na kříži umučili, ale potom slawně z mrtwých wstal. Nu, znássli ještě twú píseň, kterú si měl na Exameně? Znám! „Daufej w Boha, wída strassnau bauři wiset nad sebau, když budaucnost s twáří mračnau smutná stojí před tebau. Daufej w Boha, poruč otci, co tě trápí, důwěrně, Běh swěta jest w jeho moci, on jej řídí wždy wěrně." — Dobře! odpowěděl učitel a zpytowal se dále: Kedy slávíme ukřižowání Krista Pána? . . . „Na weliký pátek!" Kedy wzkříssení Krista Pána? „Keď rozdáwajú čerwené wajíčka", odpowěděli děti. A jak sa jmenujú ty swátky, keď rozdáwajú čerwené wajíčka? . . . Neznal žáden. „Weliká noc!" poučil jich učitel. — No ještě jednu wám zahádám; Co je to?

„Kdo to sprawí, ten to nechce;
Kdo to nese nezdrží si;
A kdo to má, ten to newí."

Mnozí ze žáčků uhodli, že to jest rakew — umrlčí truhla, jen malý Lipowský ne. Tento byl pohrůžený w žalosti; zase mu přisslo na mysel, že už mamičky nemá, a dobrý otec nemocný leží doma: ani sa s ním

wice nerozmlúwá, ani ho už nikdy nepohladí, ani chlebíčka do sskoly neukroji.

Jesstě chybowala do desáté hodiny jedna čtwrt. Děti sa tedy učili wýpowěd z písma swatého, ze Žalmu XXVII. w 10. kterú každý potom doma odříkal. K záwírce dal učitel s dětmi wesele zaspiwat, aby mu po poslední s radostí přissli zase do sskoly: „Zaspiwaj ptáčátko na kosodrewině, co nám pán Bůh dat, wek nás to nemine."

Otec malého Lipowského, než tento ze sskoly přissel, po dlúhé nemoci, zemřel. Malý žáček, newědomý jesstě, že jest už celá sirota, wstúpil do dweří, dle obyčeje nepokročil dále, až byl wyříkal swú wýpowěd. Zawinsowal tedy, w doměnı́ jeho jesstě žijícímu otci a strıčikowi swému tam přítomnému, „dobré poledne", a klobúček děrawý w rukách drže, říkal swůj naučený Žalm: „Ačkoli otec můj a matka má mne opustili; Hospodin wssak mne k sobě přiwine." — Strıčikowi při těchto slowích žalost stiskla srdce, slzy wystúpily a pojaw ho za malú ručku, přiwedel ho k mrtwému otcowi. —

Při kostele na siwém kamenku,
Sedí holubička při jednom okenku.
Není to tam holub — sirota maličká,
W hrobě jí leží už Otec i mamička.
Děti sa ihrajú, wssecko zpíwá, skáče,
Ona nebožátko, smutně hledí, plače.
Chudobná sirota mezi ostatními,
Jak zwadlá ratolest mezi rozkwitlými.

Malému Petříkowi chudobný otec nic nezanechal, jen dwě owečky, a jednoho psíka. Owečky prodali na pohřeb. U Ondřeja Juchy pásal potom malý Lipowský

husy; s kúskem chleba ale, který od swého gazdy na oběd dostal, wždycky sa sprawedliwě rozdělil na dwoje se swým psíkem. Ale ho jednú při této spráwedliwosti postihnul jeho gazda, a wyrúbal s leskowau paličkau, že psowi dar boží dáwá. Malý chlapček ale rád měl swého psíčka, nebo tento, mimo pána Boha byl jediný na swětě, co ho milowal. Druhý žáden sa o něho neohlédel. Ach a on naskrze nemohel tak žíti, aby aspoň od někoho milowaný nebyl.

Na druhý den ráno psíka nikde nebylo; gazda ho dal cigánowi odrat, aby naučil malého husára s chlebem lepšší hospodářit. Náš pasáček od této doby dostáwal už o polowičku menšší krajík chlebíčka. „Keds dosawád nezemřel hladem, a psowis dáwal polowic; teraz už psa není, tedy jen twoju porciu budeš dostáwat. Strata po otci zděděného psíka tak zabolela Lipowského, že sa ze služby poděkowal a umínil si jíti swětem lepššího šštěstí hledati. Hle! jak rád měl chlapček tento už to nemnoho znamenající dědictwí po swem otci — jednoho malého psíčka! A kedby mu byli tak rodiče zanechali malý domček, anebo krawičku, anebo kúsek lúčky, anebo kúsek role, nebo malú winíčku! Jakby si teprw toto on byl wážil, jak rád opatrowal, obděláwal, chránil!...

Mimochodem buď připomenuto, že i šškolský kamarád jeho malý Hrajnoha sa byl před dwoma měsíci už stratil; utekel od rodičů dost dobřemajících, a k tomu jediný syn. Jednému židákowi na ulici wybil prawé oko a rozšštípil mu kameněm na dwojno do krwi hlawu: proto z bázně před třestem zmiznul z dědiny jako Kain z ráje. Rodiče ho ani welmi nehledali. —

Po dwoch týdňoch přimotal sa náš Lipowský do jisteho mlýna wen z wesnice osamotě stojicího; tu ho přijali za učňa. „Učeň, mučeň.“ prawdu toho měl Lipowský každodenně přiležitost hluboce pocítit. Mlynářka byla čert žena, a pálenky hluboká ctitelkyně. Obzwláště opilá, — mučila, šticowala, bila, tlúkla, kopala, sácala, za wlasy trhala, za ušši tahala, šlahala, buchtowala, hladem mučila úbohého chlapčeka. Mlynář byl milowník karet, w manželstwí wěrnost nebral na přísnú wáhu, a také pijan. Ten sa tedy málo staral, jak sa asi jeho učňowi wodí. Jeden rok jen wytrwal Lipowský, w jednom roce 365 dni přeplakal. Ale déle nebylo možné. Chtěl tedy řeknym spůsobem odejít, oznámil to majstrowi, tento paní majstrowé. Jakby sa peklo bylo prolomilo, začala chudáčka proklinat, lomcowat, bit, tak že místečká celého na něm nenechála. Po malem oddychu w jednom kútečku mlýna utúleny, pomyslel si Lipowský mučeň: „posledni je toto muka, nedám sa wíce křižowat; w noci sa stratím z tohoto pekla.“ —

Mlynář odeššel pod wečer hrat w karty k židowi do dědiny; paní majstrowá sa opila doma — mlýn stál ticho, noc byla tmawá. Wšecko toto byla dobrá woda na mlýn Lipowského — prihodná hodiná uprsknút, utect, a to čim dále z tohoto místa. Lehel si tedy i on jakoby spat; ale této noci dřímal jen na psy muchu. Místo sna rozmýšlal učučkany na zemi o najpříhodnějším spůsobu útěku swého. „Majstr asnad neučiní dnes prwní wýminku a nepřijde před dewátau ranní. O paní místrowu není starost, tá neožije až nejak o sédmé.“ W tom mu udeři w ušši jakesi klopáni: „klop klop, klop klop, klop

klop . . . . . ." Strnul celý strachem, zima ho přeskočila, že to majstr ide. Až potom sa spamatowal, že to klopú malé zlaté hodinky na stěně, nad hlawau postele, kde pani majstrowa spala zawěssené. Odlehlo mu. Přissel ale do pokussení. „Ta majstrowá sa mňa dost naotlúkala, namučila, hladem namořila bez winy, — počkaj . . . ty hodinky pojmeš za to sebau; prodáš jích někde židowi, a kúpíš si pěkný nowý kabát, pěkné nowé nohawice, pěknú nowú čepicu, a pěkné nowé kordowánské čižmy, i jeden pěkný nowý hedbáwný ručník na krk. Tak ta potom někde w pořádném domě s wětssí chutí přijmú za učňa. Jesstě si kúpim i pár kossel a bílé ssaty. Wěru tak; to bude dobře! Ale i swědomí sa mu zamýchalo do řeči, a radilo jináče. Hned mu ukázalo w mysslenkách z Katechysmu: sedmé boží příkázání nepokradeš! hned slyssel w duchu, jak mu to w sskole wyswětlowali, pěkné rozkládali . . . . Těžký wnitřní boj prowstal w něm — máli? . . . nemáli? . . . .

Rozželenost ale, lítost a zlost nad podstaupenými bitkámi, k tomu ty pěkné nowé ssaty, w kterých sa už přistrojeného, přicifrowaného widěl . . . naposledy zwítězili. Milé hodinky pěkně krásně wzal ze stěny, anebo jak sa říká, za pět prstů kúpil, hodil za kosselu za ňadra, a otewřel okno, přes okno do zahrady, ze zahrady přes plot, od plota přes příkopu a — tamten! do ssírého swěta maňinau, preč běžal co mohel, ani chodníka nehledaje.

Od osudného mlýna hodný kus wzdálený, sednul strachem a silným krokem unawený na zem, po jednom dlúhém, smutném roku po prwnikrát k pokojnému oddychu. Byl práwě na hustém, měkučkém trávníčku, byl by si

tam přechutně zadřimal, odpočinul, hodný weliký mochem husto obrostlý kameň namatal také za podusſku pod hlawu; ale ty hodinky zlaté, z té stěny sňaté, za ňadri schowané, zas jen mátožili se swojim „klopklop, klopklop, klopklop... .“ Sladce bylo při srdci chlapcowi na swobodě, ale tyto nesſťastné hodinky s jejich klopotem zase ho znepokojili. A to swědomí moselo byt s hodinkámi w jakémsi porozuměni tajném, to tež začalo zas jen swoju wěčnú píseň: „Sedmé: nepokradeš!“ Keď ani takto newítězilo, začalo ho hryznút, jakby mu byl z pod kameňa toho za ňadra nějaký hadisko wlézel. Ty hodinky, zdalo sa mu, že mu nadáwajú do kmínů, do ſsibenců. Tu i tu wykukla z pomezi černých hustých mračen aj temná hwězdička; aj tá ho wždycky bodla w swědomí, myslel si, aj tá hwězdička powí to druhým hwězdičkam, a hwězdičky slunečku a slunečko swětu celému. Aj ludé, aj Pán Bůh to budú wědět, aj mamička moja esſtě w jejim hrobě. To ho welmi mrzelo a nepokojilo a zaspat nedalo. „Bohdaj wás aje wás! Nesſťastné hodinky! Kebych to jen nebyl se sebau bral — ledaco!“ Z nesſťastného mlýna byl už wyswobozený, ale jeho pokoj boží, ten mu zostal we mlýně.... Co tu bylo počat? Poš on tedy wolky newolky zase zpátky do osudného mlýna, který by byl aj na sto míl daleko rád od sebe zahodil. W husté tmě ale, kde ani kamenka na cestě nebylo rozeznat, mlýna najít nemohel, cestu stratil. Strach a bázeň mladého zloděja rostli, začal sa w té hrůzi studenym potem potit, hodinky klopkali, swědomí kúsalo. Po dlúhem blúdění zawál tichý wětríček a zapáchla pálenka. Tu sa zaradowala w něm utrápená hrisſná dusſička. Za túto wůní sſél tedy jako kopow po zajicowi, a w skutku ho dowedla

k mlýnu stratěnému: nebo přes otewřené okno, kterým byl wyskočil z jizby, zápach pálenkowý z opilé paní majstrowé wětrík posukujíci daleko zanášal. Skok! tedy zase zpátky přes príkopu, přes plot, zahradu, přes okno do jizby — a hodinky potichúnku pěkně zas zawěsil na předešlé místo. U spící mlynárky si wčil chwilku směle zastal, wšeliké trpké rozpomínky mu wyronili horké slzy z očí, dal jí ještě naposledy dobrú noc, polúbil jí třikrát každú ruku a zawinšowal od Pána Boha wšecko dobré — a potom už známau cestau... do swobodného pola! Radostně wyskočil wen oknem po prwníkrát preč z mlýna, ale nyní tak lehúnko letěl polem, jakby mu byl mlynský kameň z ramen spadel, nyní tak bystro kráčal tmawým swětem, jakby ho byli angelé na ruky wzali. Tak chodí po swětě jen newinná duše, tak lehunké jest jen čisté swědomí — hřích okúwá nohy do paut olowěných. Utečený učeň byl jako w nebi! Hodinky za ňadri mu už neklopkali, od mlýna byl daleko, paní majstrowa twrdo spala doma, nic newěděla, we swědomí sa wyjasnilo, jakby tam bylo slunečko zaswítilo; w srdci lehúnko, čisto, jakby z něho za wůz smetí byl wymetel. W této blaženosti kam přišel, tam přišel, přišel k jakémusi stromu, či co bylo. „Tu přenocuješ!" pomyslí si; položil si dwa kameně pod hlawu, — lehnút a spat, bylo jedno okamžení. Blizko k ránu před switáním, w kterém čase sladké pěkné sny w obrazotwornosti naši nám newidané, krásné zlaté swěty malúwajú, sa mu přisnilo, že si widěl swého nebohého otca a swoju nebohú mamičku; pohladili a pochwálili a po pleci potlapkali ho, že wrátil hodinky a dali mu požehnání pěkné.... Začínalo switat.

Poďte zat! Poďte zat!
Čadrapíi Čadrapíi
Attuty Mattuty
Annahúúr Mannahúúr
Itedum Nýtedum
Čedwedrum Čedredrum
Ale kwin.. kwin.. kwin.. kwinkwinkwin
Kwadakum hadakum
Pokčadrabik Pokčadrapikk
Kwekwakwokwum kwadakum
Pokčadrapik Maitrrrrrrrrrrr!
Poďte zat!

Takto si nótil ranostajný sskriwánek, wyletěný swič- kou do wysoka w klasnatém poli, nedaleko spícího Petra Lipowského. Zpěw tento ptáčka w polosně wypočúwaný, zobudil chlapca na nohy. Shrabe sa se země, přetře oči, pohlédne kde je? Která skala mu dala tak měkučkú postel? ... a, tu sa nájde, kde sa nájde, pod — ssibenicou, na které jeden otcowrah a lúpežník s nalomenau hříssnau hlawičkau před dwoma dní odprawený, pro wýstrahný příklad, orlom za kořist byl ponechaný. Děs a hrůza pře- jali bywalého učňa; chtěl utěkat preč, ale strach mu pod- lamowal kolena, lek mu přikul nohy k zemi — až po drahné chwily, pustí sa cwalem w nohy, pádil o zlom krky co jen stačil preč. Srdce mu silno tlúklo: klopklop!! klopklop!! a tento klopot zase ho upomenul na této noci ukradené hodinky. Hodinky a ssibenice porád mu stály před očima. Jak si děkowal, jak byl rád, že byl, a že není kmínem. Sladučký je ten med, který pracowitá wčelička po dalekých horách po kwětoch nasbírá; jesstě ale sladssí ten je dusse

triumf, kde cnost swatá nad zlým zwítězila! Ještě jednúc sa osmělil na zpět ohlédnút, na swůj nocleh, ale jen keď byl už dobrý kus daleko. A tu lewau nohau na zad, prawau k predu pomknutau, s otewrenými ústami, s bledau jak wápnem poumíwanau preděšenau twáří, hledě wywaleným okem na šibenicu a hrozíw pěšťau sám před sebe, pewným hlasem promluwil: „No, nikdy, jak žiw nikdy!! já nic neukradnem! a coby jak zle išlo — nikdy!! Amen!“ — Wyslyš Pán Bůh! mládenčeku dobrý! Pán Bůh ťa sprowoď! Nebe ti pomáhaj! Šťastliwú ti cestu!

II. Labyrint.

Opustíme nyni na několik let mladého Lipowského, nech sa stará sám o seba, jak najlepší može. Boha sa nespustil, Pán Bůh ho neopustí. Mezi tím časem nawštíwíme slawné město Labyrint, na západní straně ciwilizowského okolí, půl dňa cesty pěšo od slawného Kocúrkowa wzdálené. A najlepší bude, že je dnes swatá neděla boží, wlezeme i my obyčajem pánů Labyrintčanů do — krčmy. Nebo prwní zwědawost cestowatela, keď příjde do Labyrintu, je tá, aby widěl a poznal ludí a obywatelů jeho. Poněwádž tu ale kostely zwykly býwat po nedělách prázné, pusté, a krčmy plné, nabité — aj my, chtějice dojít cíle, a něco žiwého ludom podobného widěti, chtěj nechtěj, mosíme dat prwní poctu krčmě. Wybírat aní nebudeme do které? Wšecko jedno! do kterékolwěk; už jsú wšecky naplněné, nebo je už po polední čtwrt na třetí. Nyni ještě nalezneme několikerých, asnád při úplné (?) střízliwosti. Otewřeli sme

tedy skutečně dweře do jedné takowéto pijárně, a nasse očekáwání nás ani mak nezklamalo. Stoly byly na wssech stranách pewno obsaděné, a každý s takau twáří zaujal swé místo, z které bylo čítat, že místečko to netak skoro míní opustit; zasednul si jako doma, rozkřídlil sa každý, jakby tam měl wěčné stánky swého poměsskání rozložené. Na jednom stole w kútku začínaly už muchy ožíwat; jinde awssak sa jesstě jen pomáli pilo, pohár za pohářem. To je tak móda w Labyrintě, pomáli začínat. Rozmluwy z počátku byly také jen položiwé. Mezi tím bije na wěži třetí hodina; hlasy zwonů sa ozwaly, křesťanů do chrámu wolaly. Při jednom stole ozwal sa hlas jeden: „chlapci! či nepůjdeme do kostela?“ „Do kostela? Cože nám tam dajú? Newím nač? proč? zač?“ odpowěděl druhý. „Ej, cože tam po kostele, nechajme to starým ženam“ mrmlal třetí, čtwrtý, pátý a ssestý. „Weť sem asnád nepřepil rozum“ tláchal sedmý. Osmá poznačená mladá sselma zabřeptal: „Mo.mo.modli sa.sa, ne.ne modli dli.sa, ne.ne ma.máš chl.chl. chle.eba, ne.na.na najíš sa.sa.“ „Esstě že do kostela; už sem tu na třináctý rok, esstě sem w něm nebyl. Ne! Ondrissku! napi sa, júhuhú! Co nás tam po kosteloch!“ ... A ty zwony na té wěži wyzwáňaly, smutné hlasy wydáwaly, jakby swět oplakáwaly, takto ludí swoláwaly:

Blomblom blomblom
Neepite neepite!
Boohu sa modlite
Poodte poodte!
Blomblom blomblom
Z krčmy won won! blomblomm blomblomm

Bolllommm bolllomm bolllomm bolllomm
Achach! neidú!!
Blomblom blomblom
Uumreeš uumreeš!
Tamtenn tamtenn!! blomblom blomblom
Prázný kostel, blomblom blomblom
Plnee peeklo, blomblom blomblom
Plnee krčmy, blomblom blomblom
Prázneé neebe, blomblom blomblom
Uumreeš! tammtenn!
Bom!!mmmmmmmmmmmmmmmmmm

Hlasy zwonů umlkly, jako bití srdce u hrobu, pomáli wymřely, jak dnowé člowěka. W kostele wyhlédaly stolice, jako po krupobití klasnaté pole, kde jen tu i tu jeden klásek, jedna hlawička hore stát zostane. Ženské místa byli jak tak naplněné, ale ty mužské jako winička po winobraní, jen tu i tu zapomenuté zrnečko; anebo jak w Nowembri strom, jen tu i tu wadnúcí lísteček, jen tu i tu jeden stareček — to mladé zelené lístí už wšecko opadlo, wětrem uletělo, po bařinách a kalužách sa roztratilo. W krčmách sa horliwě pilo, jedlo, fajčilo. O hodině 9., 10. a 11. w noci, keď sa už celého týdně mozole do kase hospodského přestěhowaly, zachrípnutí, wykřičaní, wypotění, rozkrákoření, wypitých wpadlých očí, wymočených twár zneswětitelé neděle boží přicházeli w pijárnách k poslednímu werši této zábawy. Wšeobecně stála wšeobecná wada; plesky, třesky po stoloch; cink! klink! strnk! čbrnk! hwízdaly pobité sklenice, poháře. Zábawu dokončily bitky a wyhazowání wen dweřmi. — Po takowémto strávení neděle potom na „Blaumontágu" sa wšecky předešlého dne

nastwárané daremnosti, jak zastydlé přes noc jídlo pozehříwaly na ohnissti nowých náružiwostí; němé stěny sa hanbily, co wssecko počuly. A přes celý boží týdeň na to obíhaly klewety a hněwy, pomluwy a utrhání, zlořečení a fuky, proklínání a zúfalská psota. Nejedny útlé swazky byly tam potrhané, nejedno dáwnoleté srdečné přátelstwo sa takto zrussilo, nejedna newinnost upadla do jamy, w nejednom manželstwě wyléhla sa hydra wěčitých swárů, kde před tím swornost, láska, měli stánky swaté, nejedna wěrnost k manželce sa zlomila, k té manželce, která nám při oltáři swůj panenský darowala wěnec. Nejeden přes týdeň potutwárně wypracowaný zlatý zmiznul; co za týdeň wyrobeno, za hodinu přerobeno. A potom ty newinné děkussky doma, ty útloleté Julissky, malinké Zuzičky, Aničky, Bětussky, Katussky, Terky, Judky, Ewičky, Ludmilky, Marissky — a tí malí Janíčkowé, Pawlíčkowé, Milosskowé, Ondrisskowé, Martinkowé, Danisskowé — které sa nebožátka nepítaly na swět, přes celý týdeň wyplakáwajú hladné jak wlčence, žalostiwým lítostiwým hlasem, jakby srdce britwau krájal, za kússkem suchého chlebíčka.

Bylo to w podzim, na dlúhých wečeroch, kde na klewety stojí w Labyrintě žatwa, — sedčla w krčmě lidnatá společnost, nebo byla Neděla a na druhý deň swátek. Společnost táto upomínala na obywatelů země Kananejské, keď měl do ní Jozue wtáhnút. Mezi ostatními wynikaly tu obzwlásstě tři osoby: Juro Melhuba, Tomáš Filister, a pán Rajničkay. Juro Melhuba, rodem z Newipilowec, mezi seběrownými sprostými wěděl mnoho múdrosti roztrusowat, — mlátil, mlátil, ňikdy neobrátil. Ale jak zawoňal

w společnosti nejakú wrecem neudeřenú hlawu, tu byl oprawdu múdrý — mlčal jak ryba. Ostatně necítil sa urazeným, co ho někdo aj tak zrowna do prosta, do očí pro jeho chwastawost bez wšeckých okolků wychwálil; to uchu jeho wítanější bylo, než šlahnutí bičem prawdy. Jestli ho ale nikdo nechwálil, tedy chwálil sa sám, tak že pustěný o sobě chýr sa jako blesk rozletěl, a wrstowníci jeho naposledy zapomněli, odkud prwní wěter fúkel, — wšeobecně sa potom w jeho po celém swětě nasbíranú múdrost wěřilo. Jen to wrtalo mnohým hlawu, že ho w žádné dílni majster pro nezpůsobnost nemohel dlúho trpět. Konečně počínalo některým switat, že: „která kráwa najwíc ruči, najmeň mléka dáwá." — Druhá osoba byl pán Rajničkay, rodem slowák, srdcem uher a němec dohromady, odnárodněný, odrodilý; halúzka, která swůj peň a koreň zapřela. Kúsek lámané uherčiny a němčiny podchytil jen od swých dětí, které sa nesměli slowensky showárat; jen pokradmo to činili, kde mohli, jakby w otcowské zahradě hrušky byli kradli. — Třetí osoba w spomenuté společnosti byla najpůwodnější: Tomáš Filister, také řemeselník. Chlapina wyšwihlá, wysoká, hoředržaná, pyšná, wždycky pěkně wycibřená, wyumíwaná, přicifrowaná, pěkně na hladko wyčesaná, w bílých rukawičkách. Toto byla w celé společnosti najnebezpečnější owečka, která celé stádo nakazila. Náboženstwo wekejně uwázal w posměch, w Boha newěřil, jen w jakúsi natúru. Z ohledu národnosti nebyl wlastně ničím, mezi jaké wrany přišel, tak kwákal. Znal wšecky řeči rownako; žádnú dobře .... Pst!... Ticho!!... Kdosi dweře otewírá! Herajn! Sabat! Kde sa wzal, tu, —

náš Peter Lipowský, počestně oděný, pěkných milých tahů na twáře, weselého pewného pohledu, krásného zrostu, „čižmárský towaryš." Witaj Petřík! „Kut Nóbnt!" wykříknul Melhuba; — „Jó Asstwit!" zawolal pán Rajničkay; a Tomáš Filister, — wssecko jeho známí, pozdrawil ho se „Serwus=em." — Lipowský sa byl, po swém diwném wyswobození ze mlýna, přimotal do jednoho města, kde ho jeden čižmárský majstr přiwinul do swého domu a podržal za učňa na sstyri roky. Majstr tento byl muž w pořádku přísný, w obcowání s lidmi sprawedliwý, statečný, křesťan nábožný, welký milowník zpěwu, Tranoscius znal nazpamět, horliwý čtenář w prázných od práce hodinách Biblie, rád čítal aj jiné knižky, řeč uherskú mluwil pěkně, wedel aj latinsky — nebo wychodil Grammatiku a už začal byt Syntarista, keď ho otec strhel na řemeslo. Lipowský učeň w tomto počestném domě každú neděli se swým majstrem čítáwal nábožné knihy, písně duchowní zpíwáwal a při tom, řemeslu dokonále sa wyučil. Nebo přes celý týdeň sa muselo pewno pracowat, ale jaj! bylo tomu učňowi anebo towaryssowi, který by sa byl zapomenul a w neděli nebo we swátek jen ráz ssidlem pichel. Tedy lábsék a sťahel hneď měli na chrbtě robotu. W jeho domě we dně sa robilo, w noci sa spalo, neděla sa swětila. Z takéhoto dobrého učenstwa wysslý, stál teraz mezi zpomenutými známími swými Lipowský, co třetoročný towaryš, do Labyrintu před dwoma měsíci přisslý. Pro jeho mrawopočestné chowání, milowání nábozenstwa, přezíwali ho Melhuba a Filister, pro jeho nábožnost: božím synáčkem; pro jeho schránliwost: držigrossem, že hneď wssecko nepřemárnil.

Melhuba. No, pane Lipowský! o čem znělo dnes swaté kázání? O slowu božím?

Filister. Ach coby wždycky o slowu božím! Dnessní text zněl o Pánu Bohu. Wím plakali tí staří ludé. Najničkay nic neřekel, ale na twáři mu bylo čítat, že ho toto bohorúhání bolelo. Lipowský, který už túto chasu znal, zachowal wážný pokoj ducha, mlčel, a ssepnuw Tomássowi do ucha, že má s ním něco welmi důležitého, jeho osoby sa týkajícího promluwit, a proto že hned ráno k němu příjde, — stratil sa z jizby.

Na druhý deň o 9-té hodině wkročí Lipowský k Tomássowi, který si esstě w peřinách lahodil. A že wssecko až na 6 kr. přemárnil, přepil, co přes týden wyrobil, přehrňal sa w jeho modlitební knižce na postelí — w Snáři, aby sklepal dohromady ze swojích tohonočných snů nejakowé Terno. Sniwalo sa mu, že widěl mnoho opilých ludí, že zabil tři poháre, a wsselijaké bitky sa mu pletly celú noc we spání. Lipowský, wida to, nic neřekel, ale myslel si w duchu: „Můj Bože! tento člowěk w Boha newěří, písmu swatému newěří, Kristu newěří, hlasu swědomí swého newěří, a — Snáru a snům wěří pewně; ne w pracowitosti, schránliwosti, usilownosti a požehnání božím, ale we snách hledá sstěstí, w náhodě bohatstwí. No, bratku! začal Lipowský, ty máš w Labyrintě wzácnú jednu známost, na které ti mnoho záleží; a o tobě koluje w celém městě sspatná powěst, už neznám, či je prawda, či je lež — dost na tom, to ti može na cti sskodit. Kdekdo mluwí a twrdí, že jsi ty z nepoctiwého lože díka, že ty nemáš Otca. Jen to sem ti měl sdělit, nebo wím, že ti je čest wzácná... Brrr! hrom a peklo! wyskočil Tomáš jako

kohút hněwem rozpálený z brlocha, hodil Snár o zem, co? co? já? já? — já otca? kdo mi to smí powědět, že já otca nemám? můj otec mi žije!... Welice sa cítil na poctiwosti uraženým. Húúúh! kmasil sa za wlasi, ale také něco o mně! Aby sa to jen mé Wilhelmine nedostalo do ussí! Potom je se muau Amen! Hned si píssem pro můj rodní list, wssak já ukážem swětu, či já mám otca? Co mňa tedy z wrby střásli! Jesstě mi swět naposledy aj to odtají, odstřípí, že „žijem." Lipowský odessel; Tomáš mu ani neodpowěděl „S Pánem Bohem!" ale hned sedel a písal w půl nohawici a w jedné čižmě do poly obutý pro rodní list. Ba wěru mi jesstě odtaja bezbožní, bohaprázní ludé, že „jsem na swětě," pokrucowal hněwiwě roztrapatenau hlawau. Bohdaj tých Pán Bůh střestal! Takto ubližowat mně aj mému otcowi! Žit, a otca nemět, blázni! weť to neide!

K Lipowskému přissel chudák jeden sstudent, wypožičat si od něho tři zlaté na čižmy; do zálohu mu přinesel tak řečený Globus oblohy nebeské, t. j. takú papírowú gulu, na které hwězdy na nebi a wsseckу ty swěty, které w noci na obloze spatrujeme, tak jako na mapě (zeměwid) dědinky, města, řeky, krajiny, wrchy, hory, wyobrazené jsú. Student mu hned aj něco na tom krátce wyswětlil. Globus tento položil Lipowský do kúta, aby nebyl w cestě. W najbližssí neděli chybowal Tomássek w krčmě, neměl kdo blúznit na Boha a náboženstwí; hanbil sa ukázat weřejnosti, dokud neměl rodného listu. Na osmý deň ale přikwitnul k Lipowskému aj s rodním listem s welikau pečatau zaopatřeným. No! hodí papír na stůl, tu je můj otec! Nech teraz kdo co powí! A jak sa sem tam zkrucuje a wrtí

a bráni si swoju i otcowu čest, padne mu do oči ten ǧlo-
bus w kútě. Coze je to za massina? Kuká na to....

Lipowsky. Kde? jaká massina?

Tomáš. Toto, táto ǧula, či co je.

Lipowsky. A wěř, já newim; ukaz, co je to? Kde sa to tu wzalo? — Ahá! to je widíš ǧlobus nebeský; toto je tu mlečná cesta, toto jsú kuřence, toto kosy, toto je wůz na nebi, toto je zornička.

Tomáš. Kde si to wzal? Kdo to spravil?

Lipowsky. Newzal sem to nikde; to muselo náhodau sem přijít.

Tomáš. Kdo to sprawil?

Lipowsky. Nikdo; to je widíš tak samo od seba, to sa samo sprawilo.

Tomáš. Ach ty nikdo! či mňa držíš za blázna? Jakby sa to samo sprawilo! Jakby to sem náhodau přišlo! Myslíš, ze sem opilý, či co?...

Lipowsky. Nechme to, co náš tam potom! Než, znáš-li co? Ten twůj rodní list ti nepomoze, ty uz zostaneš w domněnce swěta jen bez otca; aj Wilhelmína to uz zná. Tomáš obledňul jak wápno, a načúwal jak omráčený s otewrenými ústami. Já sem ta wčera, pokračowal Lipowsky, w jedné společnosti zastáwal, ze dostaneš dnes, zítra rodní list, kde prawda wyleze na swětlo. Ale jen pomysli! Wšecko ti twrdilo, ze co i dostaneš ten list, to jen, praj, kněži wymyslelí a za peníze napísali, ze ti aj peklo aj nebe aj wšecko wymyslá, jen si jim zaplať! Tomáša Filistra jakby byl na noze wzal — toto byly jeho wlastní principy, zásady zivota, kterými aj druhých zpohančowal, — začal ohniwo zastáwat, ze co sa do Matryky

wpíſſe, to je ſwaté, že ſa tam nic nedá wymyſlet, aní přimyſlet, ani proměnit, a tak ſa rozpajedil při tom, jakby mu už k jeho kožı bylo dohárało.

Lipowſký. Ale Tomáſſku! daj ſi mi pokoj! Nač to také řečí! Wſſak dobře znáš, že ty jſi ten, který wždycky twrdíš, že kněží aj wſſecko náboženſtwí, wěčnoſt, nebe, cnoſti jen wymyſleli, aby ſproſtý lud na uzdě držali. Tu máš s twojau wlaſtní palicau odpowěď! No ale, upokoj ſa! Widíš, ty to za nemožné držíš, aby ſa tento mizerný papírowý glóbus, na kterém obloha a ſwěty nebeſké jen wymalowané jſau, ſám od ſeba ſprawil, nebo náhodau ſem přiſſel. Jakže možeš to za možné pokládat, že tamty nebeſké ſkutečné ſwěty ſamy od ſebe powſtaly a wěřit, při wíně ſa hádat, že není Boha, který toto wſſecko ſtwořil!?... Ty ſi ſa tak uraženým cítil, keď ſem ti ſdělil tú, — jen ode mňa wymyſſlenú — powěſt: že nemáš otca! Jak ſi ſa hněwal, jaké to bláznowſtwí! Kdeby ſas byl mohel na ſwětě wzít bez otca! A ty předce zapíráš, že je Bůh, to je tolko, jako že tento kráſný boží ſwět a celé lidſtwo w něm, nemá žádného Otca. Ty — nechceš byt bez otca, nedáš ſi ho odtajit; a ty předce Stwořitele celého ſwěta, Otca wſſeckých ludí, celému ſwětu, wſſeckým luďom chceš ſám odtajit. Ty twrdíwáš, že wſſecko náboženſtwí jen kněží wymyſleli; a jak ſi bojowal za to, že ani jen twůj papírowý rodní liſt nemože byt wymyſlený....

Tomáš Filiſter umlkel jako kus ſkaly, zamyſlel ſa hluboko. Myſli jen, myſli! zablúdilý pyſſný prachu ſynu! Poznat ti boj wnitrní na zblednuté twáři! Poznat, že ſa už pobleſky wíry prodraly do chladného ducha twého, —

jen uznat a wyznat — twé bludy sa jesstě stydíš. Jen kúsek smělosti! Jesstě jen jeden krok! a — Pán Bůh jest s tebau!.... Nepromluwil ani slowa; ale blažený pokoj s nebeskau radostí rozlél sa mu po twáři, jako keď mračnem zakryté zase zaswití slunce; slza stála w každém jeho oku, jako hwězdička nad Betlehémem; stisknul Lipowskému srdečně ruku a odessel němý. Usslechtilý Lipowský zaplesal w krásném srdci nad zdařilým dílem, které požehnané následky rozprostíralo potom i na jiné strany; w osobě Tomássa nebylo už od této doby swůdce, a nebylo o krátký čas ani swěděných. Lidnaté krčmy po nedělách začínaly pustnút, a prázné kostely začínaly hustnut, a ty malé útlé newinné děti doma, přestáwaly hladowité za chlebíčkem plakáwat.

Wčera byl swátek třech králů, fassankowé časy tu! Lipowského potkalo nesstěstí. Pod wečer wkročí k němu jeden starý žid, naporozkladá mu pěkných kabátů, nohawic a kdo zná co wssecko. Zasslahlo to Lipowského po očách, pěkné to bylo wssecko na oko, fassanky tu! Ač z počátku ani jen wídět nechtěl ničeho a odprawowal neodbytného židáka, — přissel potom do pokussení kúpit něco. Po malé chwíly byly wyjednané malé kapsowé hodinky, žid jích zacenil za 13 zl. ssajn., spustil ale z ceny jeden krajcar, stříbro že bylo 13-té próby — stály tedy 12 zl. 59 kr. ssajn. Lipowský si myslel, aj krajcar je dobrý, kdo si neváží krajcara, nikdy nemá grossa. Potom wyjednal jeden černý kabát, pěkný mocný (na oko) za 14 zl. stř. Kúpil pěkné černé nohawice, dle ujisstowání žida z nepřeležaného súkna za 6 zl. stř., a na to přejal žid od něho jedny staré nohawice před dwoma roky za 2 zl. ssajn. kúpené — w 5 zl. ssajn.

Žid wytáhel kus křídy a na stole mu takéto Conto napísal:

1) Hodinky . . . . 12 zl. 59 kr. Prawda-li?... Ano!
2) Kabát . . . . . 14 zl. — „ Prawda? takse?... Ano!
3) Nohawice nowé 6 zl. — „ Prawda-li?... Ano!
4) Nohawice staré
přejímám w . . 5 zl. — „ Kolko je to dohromady?

Summa . . . 37 zl. 59 kr. stříbra.
Z toho sa ale odtahne za
přejaté staré nohawice . 2 zl. — kr. stř... prawda-li?...tak je!

Zostane k platení 35 zl. 59 kr. stř.

Lipowský to wšecko ještě raz spočtowal sám, mnoho sa mu to widělo; ale darmo, summa aj Lipowskému dobře wyšla. Doma měl sedem kusů pětzlatowek, to bylo 35 zl. stř., ještě měl dat židowi 59 kr. stříbra, ale neměl jen samé stříbrné grošky. Žid měl zase jen samé dwadcátníky, kromě bankowek. Wyrownali tedy podle wypočtowání židowého těch 59 kr. takto: Žid dal Lipowskému dwa dwadcátníky, a tento židowi 34 grošky.

Za túto jednu malú půl hodinu, oklamal židák, w počtowání dobrý majster, Lipowského jen w rátání tam šestkrát, a to o pěkných pár tažko wymozolowaných zlatých.

1. W prwním rádku 12 zl. 59 kr. šajn, položil mu w stříbře; tedy oklamal ho o 19 zl. 28½ kr. w. č.

2. W rádku štwrtém oklamal ho tím, že mu 5 zl. za jeho staré nohawice neměl rátat k platení.

3. W tom samém rádku 5 zl. w. č. rátá mu w stříbře; a

4. keď mu to potom z 37 zl. odtahuje, už zase do-

bře stojí 2 zl. stř.; — wssecko k osohu žida, ke sskodě Lipowského.

5. W posledním rádku 35 zl. 59 kr. oklamal ho dwakrát: najprw 59 kr. w. č. rátá mu jako hore, w stříbře, a

6. podruhé; ked přemínali dwadcátníky a grossky, zase ho oplel. — Kolik měl Lipowsky židowi podle prawdy a wyjednání platit? Kolik platil skutečně dohromady? A o kolik byl oklamaný?.... Anebo jinými slowy, jak welkú „daň hlúposti“ z neznámosti počtů mosel platit neborák za půl hodiny? .... Daň hlúposti a neopatrnosti je na swětě najwětssí; netlačí, nebolí nás jen proto, že o ní newíme. — Lipowsky nechal to Conto na stole stát, za pět dní, wždy sa na to chudák díwal a diwil. Židák to spočtowal jakby sfúknul; a on diw si rozum nepolámal při tom. Židisko písalo pěkně, krásně, jakby malowal; a co on napísal, bylo to také jakési onakwé, každá jeho litera na papíři, jak ked pawúk do mléka spadne, taká nijaká, ani taká ani taká, prám jen na potutwárné přesslabykowání. Mrzela ho celá táto historia! Kebych jen toho židáčka mohel někde dochytit! sskrábal sa kdesi za uchem. Z cíle tohoto sa Lipowsky w prázných hodinách nachodil sem tam po městě, sessíwal kdejaké ulice křížem krážom, ale židowi nikde nebylo možno přijít na stopu. Až jednúc wyleze milý žid z jakéhosi domu, Lipowsky přiskočí k němu, myslí si: už ťa mám! dobře je! už ho nepopustím! „Židáčku, dobrý wečer! podte ke mně na chwilku!“ Židowi to nebylo po srsti, nedal wssak na sobě nic znat, wolky newolky, ssel. Židáčku! začal Lipowsky, co mám budem na měsíc platit, ked mňa budete každý den učit

hodinu písat a počtowat. Žid není leniwý, rád si zarobí; a co zarobí, při pohárod neprerobi, pojednali sa hned, — a Lipowský sa za jeden rok nelekel ani písara, ani w počtoch by ho už jeho bradatý profesšor nebyl wíce tak očesal. Tímto spůsobem sa wymstil na židákowi; naučil sa aj on dobře písat, počtowat, jen že k sslechetnějssím cílům — ne ke klamu.

Tak strávil Lipowský, co usilowný, schránliwý towaryš w Labyrintě čtyry roky, za kterú dobu každému swým pěkným příkladem swítil, a nejednoho ze swých súdruhů z bludné cesty zwrátit, podařilo sa mu. Jen jeden ostrý trn píchal ho už od dáwna w srdci — byl to pán Rajničkay, w kterém tu zásadu „buď, co jsi!" udussenú, lásku ke swému rodu a jazyku wyhaslú, nikterak znowu wzbuditi, sa mu nepossťěstilo. Ostatně byl on nepřetržené upřimným, dobrým přítelem tohoto swého odslowenčeného krajana a odbratřeného bratra, nebo znal w něm jináče člowěka statečného beze lsti a podwodu, w obcowání milého, weselého bez wespustnosti, dobrotiško člowěka — jen už také na slunku změšslančené kulhawé wzdělanosti welkoměstské ohořelého. Poněwádž widěl pán Rajničkay, že w Labyrintě taká je móda — keď w někom wíra a náboženstwo wymřelo, jaknáhle sa kdo už odkřesťančil, odčlowěčil, tak že wíce méně jen kus pokrsťěného pohana zostalo z něho; tedy obyčejně jako mrtwá ryba wen z mora swého wysplechnul na břeh, t. j. od mateřinské swé církwi — co do reči — odpadel, a wkradel sa súsedowi do owčinca, w kteřém potom prawdaže byl ničím, kdež w swém wlastném býwal aspoň nečím: tedy i p. Rajničkay přes takýto plot a hambálek Jidássůw

přeskočil, aj on zostal na oko takáto spáňščená směš, které sa ani pozlátka víry už nedrží, aby už jen také ukázal swětu jakú takú parádu. Ponewádž widěl, že nawštěwowání chrámu božího sa powažowalo w Labyrintě wůbec za znamení nefilosofické, newzdělané, sprosté hlawy, proto on, wnítrnímu púzení a citu, který ještě sladká mamička do srdce malého chlapečka byla wštěpila, nijakž předce odolati nemoha, tak potichu, tajmo, skrytě, jakby sa byl do cizí komoře lámal, kedy jen mohel, wkradel sa do domu božího, z knižky slowenské sa modlíwal a zpíwáwal, ale jen w dobře pozamkynaném příbytku; knižku slowenskú bedliwě wždy držel před dětmi pod zámkem, tam kde břitwu. Byl on totiž máličko přihrdý, ba dlužno powěděti, kúsek lačné změšťančené pýchy sa ho přichytilo, jakowú huště jest widěti w Labyrintě s welkomožnau psotau spářenú. Proto hanbil sa přináležeti do počtu národu chudobau tlačeného, jehož wětšina w Labyrintě, jako někdy Izrael w Egyptě, jen děláním těhel, nádenictwím, posluhowáním při zedníkoch, přinúcená jest plniti dle litery ten wýrok Stwořitele: „W potu twáři chléb swůj jísti budeš!“. On sa chudák domníwal, že rozum, maudrost, čest, statečnost, náboznost, jen w pěkných černých frakoch a kabátoch přebýwá, že je to tá jediná a prawá lawička ke wzdělanosti, oswětě a sláwě, ked sa někdo národu a jazyka swého weřejně před swětem odřekne, odezná, — matkám a otcům swým w zemi na hroby napluje, a wkradne sa jako lišška do cizého dwora, k národnosti cizí. Lipowský sa byl práwě dnes wečer wybral s pánem Rajničkaym na dobrý pohár wína. W cestě jim přišel w ústrety starý drotár. Lipowský, ked přešli okolo něho,

stratil wssecku weselost, a powěděl, že on dnes sám neznád proč, nebude moci byt weselým, ked tohoto krajana nepojmú sebau, nechby sa též w žiwotě ráz aspoň při swé bídě, dobře potúžil. Rajničkayho též bodlo při tomto neočekáwaném nowém náwrhu cosi, ale — krútil wesem; newidělo sa mu to. Než Lipowsky krátké práwo sprawil, pojal drotára do hospody, sedli si wssecí tře do jednoho kútka a hostina sa začala. Pán Rajničkay sa z počátku hanbil ostatních hostú, aj to wino, kterého jináče nebyl nepřítelem, mu nic nechutilo — ráděj by byl holý seděl w trňú. Lipowsky mezi tím rozkázal hus, dobře ciwilizowanú, wykrmenú, na čerweno wypečenú, na kterú sa potom hned chutnějssí pilo, tak, že aj pán Rajničkay zapomenul na chleby swěta. Jaká nehoda sa Lipowskému jesstě nebyla stala, potkala ho dnes. Wssecí byli mimorádně weselí; w tomto rozweselení sa nám Lipowsky podnapil — a že mu pán Rajničkay při každém přípitku aj s drotářem po chlapsky odpowídali, i títo dwa dokonále zmokli. Tentokrát odpustíme Lipowskému, a radi budme, že sa za čtyři roky měsskání swého w Labyrintě w opilstwě hrdinem nestal. Drotár, ked sa do wůle nasítil, napil, nestál wíce o nic, darmo ho silili a núkali — ale pustil sa jím tam do zpěwu, do zpěwu krásného, slowenského, jakby sama wtělená radost byla zpíwala, jakby ty pěkné pěsničky tam kdesi w ráji byl nasbíral. Lipowsky, jen tak mládnul radostí, a s drotárem začal wyzpěwowat také. Rajničkay seděl w prostředku; a jako, ked z jedné i z druhé strany dům hoří, chytí sa plamenem aj ten střední, tak aj on kam začne wyťahowat jesstě pěknějssí, jesstě utěssenějssí zpěwy slowenské, tak že nowým a nowým pěsničkám nebylo počtu,

konca. W této winowé nadssenosti připijali si spěwáci nassi už aj z prázdných pohárů w ty strany, kde ani nikdo neseděl. Jak začal drotár jakúsi pěseň trenčanskú, Rajničkay radostí přemožen, připil mu na bratrstwo, Lipowsky ho nasledowal, wsseci tre si začali tykat. Bylo po půl noci. Konečně switlo předci kterémusi, žeby už tussim nesskodilo do domu sa ubírat; ale jak sa rozlúčit! Lúčení, lúčení! weď je to těžká wěc! Naposledy wymotkali sa jakši až pod bránu, a tam sa pristúpilo k weliké úloze, ke konečnému rozlučowání. Drotárowi to už trwalo při dlúho, ukryl sa do kúta a pewno zaspal. Lipowsky ale a Rajničkay, objali sa pewno okolo krku, jako keď w horách dwa duby spoluzrostlú, a o stěnu opřetí (aby nespadli), kam sa dostáwajú a dostáwajú, a naříkajú, plačú jako krajinský dessť, ani jeden neznal proč? a zač? slzámi si wzájemně twáře umýwajú a zas utírajú. W této plačliwé blaženosti začne najednú Lipowsky lítostí potrhaným hlasem: bratříku! bratříku! nedostáwaj mňa už tolko! Weď sem já slowák! a ty nechceš tím byt, čím jsi! Tu začal Rajničkay hrubo si počínat, chytil Lipowského do prsů, a zle nedobře naňho, že ho za slowáka drží, začal rod swůj zapírat, tajit, jako Petr Pána. A či nejsi? oboril sa aj, hněwem přemožený Lipowsky. Rajničkay ale chytil ho za wlasy jak jastráb kurátko, tak že sa wymoci nijak neowládal. Začala sa mezi nimi bitka, — a jak sa najlepssí drželi, wtedy sníwalo sa drotárowi w kútě, že chodí po domoch, a zarewe mocným hrdlem ze sna to swoje: „Rájny! pinty! fóny! flitky!“ až sa stawení strástlo, a psy až w třetí ulici zbúřili.

Jak zpěw kohúta w síni biskupowé bodnul w srdci Petra, tak bodlo wywolání toto Rajničkayho. Hned wy-

vustil Lipowského, objal ho do náručí, polúbil ho s pla-čem a sslabikowal: „Petrík můj! Peterko! ty si můj!! já ťa už nikdy nepopustím! můj si ty! Amen!" „Už je tomu patnást roků, co sem já přissel jako malý Drotár sem do Labyrintu; jeden majstr mňa podwedel, abych přistal za učňa — no jesstě sem takého dobrého přítela neměl!" a přitissknul Lipowského k srdci, diw obom žebra neprasskly... Nuž ale — Drotárem?? si ty byl za mlady!? zadiwil sa Lipowský; tos mi předce jesstě nikdy nepowěděl! Ach drotár, drotár, plakal Rajnička s opetřetau na prsa Li-powského twáří; můj nebožský otec, Pán Bůh mu daj slávu wěčnú! Jano Rajnička, byl ten slawný, we-liký drotár, co byl až tam na druhém swětě, w Americe kdesi!

Po tomto upřímném wyznání začali nassí wyplakaní básníci pod bránau pěsničky skladat, nebo které znali, ty byly už wyzpíwané. Silný dlúhý plač jích naněkolik wytřízbil, — jako černé mračno wyjasní sa, keď z něho trochu odprssalo. Lipowský zpíwal tenor, Rajnička wy-ťahowal bas. Naraz kam začnú, tam začnú, takúto pů-wodní harmoniu ťahať:

Lipowský: Žiw Pán Bůh Maďarů, aj ty jejích ženy;
Otewřené srdce, má Maďař rozený!

Rajnička: Ale diwnějssího nemá Tatra ftáka,
Jako sdrotowaný Uheř ze Slowáka!

Lipowský: Slowanom daj Bože, wíce statečnosti,
Aby sa hanbili smilňit s národnosti.

Rajnička: Newděčnějssích nemá Krkonoš hawranů;
Jak newěrných rodu a řeči Slowanů!

Obadwa spolu: Nemáš to pěknější na světě muzyky,
Jako sworné síly, příbuzné jazyky! —
Ten národ slowenský, zlé wytáhnul losy,
Celá swěta psota trávičku w něm kosí.
On je to jezero, w kterém kdekdo lowí,
Kdekdo oře na něm, jak na swém wolkowi.
Kde studňa wysychá, on je mořem swěta,
Kde třeba záplaty, tam ho ten swět wpletá.
Nech žije swět celý! Buď každý to, co jsi!
Nač národ k národu záwist w srdci nosí.
Boží je slunečko, boží wssecky swěty,
Slowan, Němec, Uhek, wssecko boží děti! —

Na sstěstí sa nadabil jeden známý, a odwédel každého domu. Celau cestau, přepletajúc do wsselijakých ypsilonů nohami, wytahowali si nassi zpěwáci pod bránau složenú píseň, každý swoju půwodní polowičku. Ženičko! já sa jmenujem Rajnička, abys wěděla, ypsilon sme dnes zahodili.... Dobře je, dobře, jen si lehni spat, už budú tři hodiny s půl noci. Dobrá ženička neznala, co sa porobilo, keď i ze sna jesstě Rajnička wykřikowal „stáka" „Tatra." — Ráno sa chystaly děti do cizojazyčných sskol, otec sa zobudí.... Sem poďte, děti moje! ukážte mi ty wasse „Irky." No, toto ypsilon na konci wytřite takto — už sa woláte Rajnička; můj otec byl Jano Rajnička, Drotár, aby ste wěděli, a wy ste jeho wnúčence, půjdete mi do slowenské sskoly; dnes zostanete doma, hrajte sa, máte férie. Dětom nebylo wíc třeba, wyskakowaly, radowaly sa, jakby jim byl dědko Drotár z mrtwých wstal. Ženička — (táto byla rodem z orawské stolice), sa jen tak pomlčky pod nos usmíwala.

Za čas swého towaryšstwí sporpořil si Lipowský 700 zl. w. č. a to takýmto spůsobem: při swých spolutowaryšoch zpozorowal, že každého dně strowí každý 9 kr. stř. bezpotřebně, před polednem na rumplík pálenky, po poledni na pohár wína. On si wypočtowal, že to učiní do roka až 135 zl. w. č. — upustil tedy od toho, a kapitálik mu zostal w kapsi. — Roky ale ubíhaly jako woda, Lipowský byl w najkrásnějším wěku mladosti; umínil si teda, že stane za majstra a začne na swú ruku. Při tomto úmysle naučil sa ještě lepší poznat swět. On swým chudobným známým z milosrdenstwa k polonahým, wyhládlým, wyzimeným dítkám, porozpožičáwal swé mozole, a keď nyní sám potřebowal a požadowal swoje, widěl, že polowic z jeho 700 zl. je na stracené wartě, že može nad nimi kříž sprawit. Pod jedným rokem přijatý byl za majstra. Keď mu prwnikrát ponukli páni majstři w cechu stoličku mezi sebau, po přestátých těžkých bojoch a překážkách, tak mu bylo při srdci weselo, blaženě, jakby ho byl na hodinu do nebe posadil, jakby mu byli za wšecky dosawád přetrpené, pocítěné strasti, za usilownost, schránliwost, korunu odměny, wěnec uznalosti položili na hlawu! Radostí sa mu wšecko měnilo w očách. Štwrt roka robil sám; začal ale nestačit, cítil potřebu towaryša anebo i dwoch. Bez gazdinky wšak, rozwážil si, to nepůjde dobře. Nezůstáwá jiného, jako dobře sa oženit. Dobře oženit! Bože můj, to je welké slowo. Pod dobrým oženěním rozumí sice swět, mnoho peněz dostat a tak tímto, prawdaže lehkým spůsobem, zbohatnút, stat sa pánem, aňi newědět jako. Ale keď aj mlčením pomineme, že ty ženské groše býwajú někdy weliké, široké jak lopata, dobře sa oženit,

neznamená předce wždyčky, maudro sa oženit. Někdo sa maudro oženil, a nedostal se ženičkau jen dwě pracowité, schránliwé ruky, a trpěliwé, bohabojné srdce. A někdo zase dostal i domček i peněz, i plné kasně a truhly ssatstwa, a předce — uzná si potom sám sobě, že wěru sprosto sa oženil, nedobře sa ulakomil. — Jednau přissel byl Lipowsky do jistého domu, kde si mezi jiným i to wyprávali, že tři míle od Labyrintu w jedné malé dědince žije stodesetročný, ssediwý jak jabloň, staručký, múdrý, zkussený muž, co jen za dukát přehowoří. „Ej! to je něco nekaždodenního, pomyslel si Lipowsky; stodeset roků, jen za dukát přehowořit — to mosí byt potom přehowořené — za dukát! Jesstě sem nikdy dukáta newiděl."

Po celém Labyrintě sa mezi známými rozletěla ta powěst, že Lipowsky o zdech dusse hledá na cosi zlatý dukát. Co ten chlap jen chce s dukátem?... Wsseckých swojich známých a přátelů ponawsstěwowal Lipowsky, ale tak mu to těžko sslo s dukátem, za který si neomylně chtěl zlaté múdrosti swážiti, jako keď si chce někde chudobná obec sskolu wystawiti: půl ciwilizowaného swěta přežebře, a donese 50 zl. Co mnohého Welkomožného zapowěděná, pobočná láska stojí do roka, za to by si aj osem chudobných wesniček dost úhledných, příhodných sskol nastawělo; co sa neraz přes jednu noc překarbaní, za to by sa pět učitelů celoročně počestně přežiwilo; co chrlí, celé stáda honácích psů, plné prostranné stáje zbytečných z márné náružiwosti chowaných koní do roka stojí, s tímby wsseckỳ učitelské chudobné wdowičky a siroty jedné krajinky, jako prst odemřeté, wyžily, a po službách trpkých chléb trápení po skrytých kútečkoch by slzámi kropiti přestaly...... Ko-

nečně přišlo Lipowskému na um, keď u křesťanů dukátu dostat nemohel, aby sa obrátil k židům. A dobře si rozmyslel; od prwého Izákowého potomka, kterého na cestě potkal, dostal hneď za papíre pěkný, žlutý dukát, nowokutý in natúra. S dukátem týmto wybral sa Lipowský na druhý den za wčas rána k mlčenliwému, podiwnému starcowi na dědinu, aby si wyžádal od něho swětla múdrosti a rady, jaké znamení mu má slúžiti za neklamné, za jisté a bezpečné, šťastného, pokojného, zdařilého manželstwa?... Starček šediwý, celý už do hrbky sletěný, keď přijal dukát, takto počal howorit:

„Může člowěk sto rozumů míti, předca nemá pojištěné, že dobrú ženu wyrozumuje. Dobrá žena je taki dar od Hospodina. Proto přede wším, za dobrú ženu sa modli wrúcně k Pánu Bohu; potom ale, na to má člowěk rozum, aby i tento užíwal. Při wrúci modlitbě tedy, rozumem powažuj, a požaduj, a zkúmaj toto:

Která sa w kostele sem i tam wšetečně ohlédá, s očma po wšech kútoch nestydatě střílá; tú neber! Ta aj jako manželka za druhými bude kukat. — Která sa w kostele chychace a směje; štěstí její wěter rozchytí, rozwěje!

Která wždycky měni šaty a w tom si čest hledá, keď kažoú nedělu, každé swátky do nowých a nowých sa může přistrojit, co i doma při tom do tydna půl funta masa newidí — tú neber! Tá bude milowat módy, t. j. přemínky aj w manželstwě. Jako sa jí každé rúcho hneď jak ho raz dwa oblékla, znechutí, a po nowém wzdychá, zemírá, túží; tak aj potom!.... Mody a newěrné manželstwa majú wlasť w Paříži.

Která miluje upřimně chrám boží, nepřichodí pozdě,

aby wssecí ludé její pěkný ručník wíděli; tú wezmi! Ta aj manžela swého upřimně bude milowat.

Která sa při nestydatých žertoch chutně, wespust zasměje; té sa chraň. Které i při z pozdaleka na nestud narážejícím dwúsmyslném slowě zapálené ružičky na líce wystúpí; té ruka ti žiwot zblaží.

Která ťa až pod bránu samotná wyprowází, a tam ketěž dlúhých řečí sama nadwazuje, až w nohy ozábe — tú neber! bude bezočiwá.

S kterau sa stúpá mamička často musí dohadowat, že mnoho mydla spotřebuje, každú handričku wypeře — tu wezmi! bude čistotymilowná.

Která sa wždy se swými súdružičkami po kútkoch po boku ssussky showárá, a tajnosti miluje — tu neber! bude ti nosíwat do domu klewety. Klewetné ženy jazyk je océlka, zuby křemeň, kterými jiskry swáru do přátelstwí pokojných súsedů křesse... Usslechtilé panenky nemajú tajnosti.

Která je pyssná, newlídná, dírky hore nosem, na ulici pýchau nadutá, newí jak má kročit — te pokoj daj, ... je sprostá! Která je málicko hrdá na seba, tu ale chwálím; nebo která o sobě nic nedrží, nic newede, nemosí mět cnosti, w které by si mohla wésti.

Ked kterú překwapíš při drhnutí dlážky, a ju to zamrzí, jakoby kradla — nech jú! tá sa za dobré stydětí bude, a w leniwosti widí welké pánstwí.

Ked přijdeš do domu, a w kuchyni w jednom kútku randlíček, w druhém kútku neumitý taníř, na ohnísstí zababraná ližička, pod ohnísstěm hrbka smětí, w jizbě w jednom kútku jeden ručník, w druhém kútku sukňa, na jedné

3*

stolici zástěrka, na druhé rozessitá kossela a jehla s nitkami kdesi na posteli a náprstek kdo wí kde? při peci na zemi roztáhnutý utěrák, s kterým si panna slečna wymydlené, wyumíwané bílé táhlé hrdelko a hladkú twár utírala a který připrostá, pridobrá mamička po dcerussce s wypracowanýma modrožilnatýma rukama zdwihnút a na místo zawěsit mosí — kde teda matka služkau a dcera paní jest w domě; ked z popod postěle, jako žabičky z močidla, wykúkajú smětky, z leniwosti newymětené; ked na kasni neočisstěný hřebeň, při zrcadle zapomenutý kus wyčesaných wlasů od rána....jujj! Na ulici w tanci, cifrowaná, umytá; kdo ju zná, tu nepýtá!

Která, ked pridobrá, priprostá matka něco rozkazuje, — odfrkuje jako jazwec, jakby jí na welkém brusi byl naostřil jazyček; do každé naložené práce ubírá sa s mrmláním, newrle — a ked za to pokarhá matka dcerussku přísnějssím slowem, zwěsí nos jak morka, oči zmračí jako Kain, ked si zabijál bratříčka Abela w raji, naduje twář hněwiwú jako ked slunečko, strasslíwé, sskaředé mračno zastře — takú neber!... Která neznala uctit, milowat, poslúchat rodičů, jakby znala milowat manžele!? Zlá dcera doma; zlá manželka wen z domu. Takú radim, keré práce w rukách hoří, a w práci je weselá jako ptáček na zelené ratolesti we weselem hájičku.

Naposledy, také daj přednost, která zná z adwentních jednu, z wánočních jednu, z postních jednu, o wzkříssení jednu, o ctném sslechetněm žiwotě tři, a o kříži a trpěliwosti dewět nábožných písní na zpamět.“ — —

Toto bylo řeči stodesetletého, do hrbky sletěného starčeka. Jen zlatem byl k rozwázání mlčenliwý jazyk jeho;

ale aj zlatý dessť prawdiwých řečí prssél ze zkussené hlawičky jeho. Ne ze zysku žádosti promluwil jen za dukát, ale proto, že z dlúholeté zkussenosti znal, k čemu lehce přijdeme, newážíme si toho; čím co dražssí platíme, tím to hlúbeji w srdci nosíme. —

Úbohé panny! Tak přísnému súdu swěta wystawené bílé pohlawí! Jak obzwlásstě při — a na wás i tá sebe menssí wada, dosť maličké zapomenutí, welmi hned křičí, a zlé swětlo hádže na wssecky ostatní cnosti! Cnosti panenky jsú zlatá retěz, stoohňiwková; — jedno ohniwko nech sa zlomí, celá retěz sa přetrhne. Jako na bělunkém čistém rúchu tak maličké, sspinawé místečko, jako je makowé zrnko, každému hned udeří w oči; anebo, jako do oka padlý sluneční prássek, hned celého oka zrak pomútí — tak na wás, tak při wás zpozorowané dosť malé zapomenutí, malá nedbanliwosť, která sa při mládencowi ani na wáhu nebeře, z wěnce panenských cnosti wassích hned wyssklbuje jednu krásnú ružičku. A i ten wyžitý w radostěch swěta mládenec, kterého ruže newinnosti dáwno už oprssely kdekady po swětě, hledá při wywolené panně tolik cnosti, kolik na nebi hwězdiček!

Bože můj dobrý! — tak sa tu ohlásí ten panenský mladý swět — weř sa to člowěk někdy aj nahněwá, odpowí a obříkne sa na tu mamičku, co při tom aj tak zle nemyslí! W tom kostele widět mnoho pěkných ssát, už jen chce člowěk widět, málli která jesstě pěknějssí. Že ussechtilé panny nemajú tajnosti! Ba už to má člowěk také důležité wěci, co jedna druhé, ale jen pod pečetí mlčenliwosti musí sseptnút; nebo co by to bylo za kamarátka, aby kamarátce

i tu sebe tajnějšší tajnost nesdělila, co sa ale každému wečejně nemůže na taníři předložit. A že pod tau bránau sa neposhowárat! Wekby to nebylo ani věčně, newyprowodit! On přijde neraz w nejwětším blatě, w dešti, w lejawici z tak daleka až hen z třinásté ulice, a potom by ho člowěk ani jen těch pár kroků newyprowodil, a tam dwě tři slowíčka nestratil!...

Proč ale ten zkušený stařec, který při nás pannách tolik cností hledá, a každú chybu tak ostro súdí, proč také i ten náš mladý swět mužského pohlawí nepřeosíwal na sitě přísné swé kritiky a newypočítal také, nač má i úbohá panna hleděti při mládencowi, kterému, ked sa o její ruku a srdce ucházi, má udělit zaslúženú přednost? Ale jen nás takto pokritizowat! Wek je to ne tušším na swém místě, jen naše panenské slabosti takto popřetrásat, a wšecky necnosti mládenců, jen tak mlčky pláštíkem lásky a šetrnosti pěkně krásně zakryt, jakoby ozaj wšecko sami angelé byli. Jestli při nich má láska přikryt množstwí hříchů, proč této lásky nezasluhuje i naše útlejšší pohlawí?...

Jen za mak trpěliwosti! Prawda, prawda, stareček ten hluboko sáhel do swědomí, přímoc prawdy mu wyprššelo ze zkušené hlawičky. Než, k uspokojení, poradíme jedno: Složte sa i wy panny na ten jeden dukát, a podme též k starci mlčenliwému o zlátú radu a poučení. „Já dam sama tři dukáty!" „Já dam štyri!" „Aj já štyri!" ozíwaly sa rozhorlené hlasy z chóru pannen.

Dost je dukát j e d e n; podme!

W jizbě stodesetročného, mlčenliwého starca, útlé wyslanstwo bílého pohlawí začalo takéto wést slowo: Zkušený starečku! přišli sme o radu, o radu zlatú. Panen-

ských mrawů tak přísný káratelé! prosíme medle, jaké jsú cnosti, jaké jsú hříchy k powážení při mládencoch? Kterému my, útlé pohlawí, máme z nich udělit přednost?...

Wážný starček, do hrbečky sletěný, pozdwihl swoju sšediwú, stodesetročnú, zkussenú hlawičku, na twáři jeho wyrazená byla laskawost se žalostí; a keď takto začal mluwit, w každém oku jeho wystúpila slza hlubokého zármutku.

„W nassem nynějssím změšsklančeném swětě, pozůstáwá rok mládenců nassích welkoměstských z dwanásti měsíců: prwní měsíc sa menuje November; druhý November; třetí November; sstwrtý November s Apřílowau nestálostí; pátý November; ssestý November; sedmý, osmý, dewátý, desátý, jedenástý November; dwanástý Listopad. ... Widěli ste která k posledu Nowembra zelené listy na stromoch?“ ... „„Já newiděla! Ani já! Welmi zřídka a už jen tak požlutý.““

„Jak řídko jest widěti w nowembrowém počasí list zelený na stromě, tak řídko jest widěti nyní při změšsklančené mládeži mužské, wzorných mrawů mládenca (pannám twáře ožíwajú, w očách pokojná weselost), — od slawných, hlučných Labyrintů wzdálené tiché wěsničky, panenské to ostrowy nezkalené čistoty, keď radostně wyjmeš. Ale není diwu! Odkud by wynesli do weřejného přísného žiwota jakowé cnosti? Krčmy jsú jejích kostely a nedělné sskoly; karty jejích zábawné, wzdělawatedlné knihy; kúření jejích pýcha; opojné nápoje jejích radosti, nedssenost a zápal; nestydaté wtipkowání, nemrawné řeči, jejích múdrost; po hostincoch wady, bitky, jejích zábawy, kratochwíle; pijárně jsú jejích spořitelnice; opilstwí bez míry jejích hrdinstwí, o záwod běžení; hýření po

nocách, podezřelé domy, hnízda wyzáblých, dáwno oprchlých, stokrát z kořeňa utrhnutých, wypáchlých, wywadlých ruží, — jsú jejích rozkossné raje, w kterých newinnost swú s weselostí ducha a čistotau sebčwědomí do přiwčasného zakopáwajú hrobu (pannám twáře blednú, w oku žalné hrajú slzy); wáblíwé, mámící hry s welkými wýhledy, jsú jejích náděje a sliby sstěstí; srdce jejích schránka bezuzdných náružiwostí; náboženstwí jejích, jak w poli studnička, w zapomenutosti, prachem, smětmi newěry zanosená. — Požehnaný mládenče! který w tomto labyrintě podwodů nezmýlils cesty boží! —

Proto, — práwě proto majú byti panny wssemi možnými angelskými cnostmi čím bohatěji ozdobené! Čarowná a welká jest moc a wláda cnostné, dústojné, nábožné, múdřé panny a potom mladučké manželky i na zdiwělé, surowé srdce. Ona, laskawostí swau, přemůže diwokost, beznáročným, upřimným milowáním, ohradí swatú manželskú wěrnost manžele, hradbámi swatými, hradbámi nepřelomnými! Ked w manželstwě psota zaklope na dweře, láska hoře wymalowaného někdy mládence, wyletuje wen oknem, w domácnosti nasleduje swár; tu je to okamžení! w kterém manželka swau bohabojností, dúfáním w řízení boží, pokornau oddaností do wůle jeho a nepřelomnau trpěliwostí swau, zaswítit má příkladem slabému u wíře zúfalci! Při wytrwalé bohabojnosti milowané manželky, oprchnú pomály i z takéhoto manžele zemské plewy newěry a wsselikých nemrawností. Na břehu řek tekaucích stojá pěkné, jaré stromy; a u boku dústojných manželek, i z lehkomyslných rázní mužowé. Proto hle, při pannách tak dotírám na

cnosti! Newychowajíli matky lepssí pokolení, nezesslechtílí manželky tyto zesurowelé mrawy swěta, — co spomůže jemu!?... Láska i drawé, diwé zwěři w horách pútá; u boku důstojné panny, laskawé, stydliwé manželky, spadne časem surowá kůra ze stromu diwého!....

Příčina nejhlawnějssí tohoto zdiwení, znemrawnění, odkřesťančení-sa swěta, jest zmiznutí wnitrních sil křesťanských welemocných z církewného zapadlého žiwota, — kulhawé, zmýlené, jednostranné wychowáwání w domácnostěch, — množstwí nezdařilých manželstwí, kde sa náklonnost k dobrému hned w zárodě zabije, — a budto slawný bez wůle a moci anebo mizerný, zapomenutý, jen na dobrú wůli bez prostředků k cíli obmezený staw wůdců lidu a národů....

W potutwárné práci swět sa mučí, znojí,
Náboženstwí, wíra, na úhoře stojí.
Zapádajú, hasnú, žiwé wíry zorc,
Wssecek rozum w pluhoch zapráhnutý oře.
Duch wýlučně celý we fabřikách kuje,
Swět myssléukp wěčné s časnau nespojuje,
Ciwilisáciau to kulhawau sluje:
Čas ukáže, —
Kam s ní?
Ten swět zawesluje!

Dědowé, w žalosti?... k modlitbě, do díla!
Wnuk?... wleze k židowi, tam psotu přepíjá.
Otcowé nábožní, Tomu, nad oblohau,
Wnukowé wíc wěrá snárom nežli Bohu.
Swět sice necaufá, wždycky k předu spěchá,
Wssak kolečka zadní někdy w zadu nechá.

W Labyrintoch rozum chladný swadbu strojí,
A newěstu jesstě mal při prsoch kojí.
Wčil jen wlastní, ne též cizí bolí rana,
Sessli Bože swětu weselssího ránа.
„Ach, jak ho mám seslat, keď ten můj, či wáš swět,
Poléwá žihlawy, wadne mi w sskolách kwět.
Synowé ne z děwky, ale z té swobodné,
Sion můj, ten swatý, změnili w kubenu,
Od mnohých, ke mnohým pochútkám silenau,
Pod zástawau swatau, bojujících swodně.
Kteří pak mé božské w něm sstěpí učení,
Newděčností, pýchau, psotau jsú mučení.
W tom dwojim stawě muk, twář jim smutek kryje, —
Za třest!!... nespokojnost, z twář těch aj swět pije!
Weselost při dítkách, je angel w zárodě;
Kdo ju w ních udússá, s angelem jích lúčí!
Tyran matka, masem krmí nemluwňátko,
Múdrý wůdce jen to, co pochopia, učí.
Z náboženstwa útlým, jen fialky jarné,
Po stupněch do nebe! skoky wždy jsú marné. —
Tí nassi otcowé mnoho radi pěli,
Proto aj upřimné, dobré srdce měli.
Se zpěwem nadssenost w národech zemírá,
Zpěwy táhnú národ k Otci Wssehomíra.
A nad žiwot w Bohu nic na swětě není,
Bez zpěwu wssak srdce w hrudu sa proměnı́.
Bez zápalu wíra sa w duchu seskalí,
A zápalu není, kde zpěwy přestaly.
Zpěw ducha k žiwotu wyšssímu poswětí,
Kde zpěwy umlknú, tam je swět zakletý.

Zpěw aj mrtwú wzkříší jiskru weselosti,
Zpěwem aj šedinny ještě raz omládnú,
Zpěw aj do stařečka naleje mladosti!
Hrob žalosti je zpěw, pestúnka náděje,
Plewy zúfanliwé z ducha přeč odwěje.
A keď aj ty slzy z dušičky wywolá,
Aj to rany ještě w srdci sladce bolá!
Zpěw je řeč nebeská: — nebeské zjewení
Bez zpěwu sa slabo w duchu zakoření.
Sluch, widění, um, cit, zpěw, jsú k duchu žlaby,
Jsú lawičky zlaté, do oswěty swaté!" — —

Toto bylo poslední slowo stodesetletého starca. To powěděw, wypustil ducha a usnul snem smrti, jako nemluwňátko angelem ukolébané. —

Lipowský si wpísal do srdce každé slowíčko z úst stařečka wyšlé, literámi nezapomenutedlnými, a múdře použil ke swému dobrému, co od něho slyšel. A dobře, že sa takto pořadil, — kdo sa radí nezawadí — nebo jak minúlo osem měsícú, dústojná panna Susanna Oliwecký ch stála u boku jeho jako manželka, chudobná sice ale pracowitá, schránliwá, cnostná; na rukách nebyla ozdobená drahými, zlatými prsteny ani náručnicemi, ozdobená ale zlatými wlastnostmi. — Při jeho swadbě stalo sa neštěstí; w třetím domě wypuknul oheň, kde studňa práwě pokazená byla, nebylo s čím hasit. Prwní súsed byl Štěfan Ošmecký, dalece známý, rozchýrený sedemdesát procentowý úžerný lichewník w Labyrintě; tento ze swého domu prodáwal za peníze wodu k hasené, a na druhý den dal sa po celém Labyrintě skrze ochotného Melhubu za dwa poháre zkyslého piwa rozhlasowat, že on byl ten přítel člowěčen-

stwa, který nebezpečenstwí od celého okolí welkodussně od=stránil, a za wsseobecné dobré zásluhy si získal. — Minul rok jeden, minul rok druhý, Lipowskému wssecko sslo do=bře, sstěstí sa mu ligotalo, jako pěkný na hladko wybrú=sený sklenný pohár na slunci; sstěstí mu kwitlo jako ruže w Máji. Ale to sklo rozbilo sa, a ty ruže uwadly — Pán Bůh ho nawsstíwil těžkau nemocí, w které půl druha roka nepowstal z lože. Co byl shospodařil, strowilo sa, řemeslo seklo, přestalo, chudoba wkročila, přátelé až na několik málicko ho opustili, dobře známí už neznali, neznal ho už celý swět. Nemoc mu nechála 20 zl. dlužoby na staro=sti... Nech si nám milý Pán Bůh jen zdrawí zas dáwá, mluwil k trpěliwé milowané manželce, dúfejme jen a po=usilujme sa, zase nás Pán Bůh požehná — posbíráme sa.

Jak sa jim z počátku w řemesle wssecko nad očeká=wání dobře dařilo, tak jim to wčil chudákom nechtělo wíce skočit do kolaje zpátky. Stěstí utečené nerádo sa wrátí. Wždycky jim chybowalo do zlatého jesstě dewate=nást grossí. Těch dwadcet zlatých dlužoby horko ťažko od=platili za tři sstwrtě roka. Den za dněm utěkal, psota sa zmáhala, rostla jako plamen, keď na kopu slámy sedne, pewno sa jích přichytila jak klepeto raka, keď sa prsta lapí. Jedenkrát blížilo sa poledně, odbila už jedenásta hodina na wěži; snidání nebylo nijakého, k obědu nebylo kraj=cárka w celém domě. Tu rázem, mimo wsseho očekáwání zawrzgnú dweře a wkročí do jizby — kdo? pán Stěfan Ossmecký, a ponukne jim nepožádaný, neprosený 20 zl. stř. požičat na sstwrť roka, aby sa praj tak nemoseli trá=pit. Kdože by nepřijal w nauzi, keď ti jesstě sami přijdú ponuknút! Bylo dobře! Kdože by w psotě, wyhládnutý,

nepřijal peníze! Wssak aj wyhladowaná mussta wletí často do sýtě pawúka. O dwa týdně po tomto samopřisslém sstěstí onemocněla utrápená, usužowaná mladá manželka Lipowského; sstwrt roka přessel, nemoc neodessla — zaplatit nemohli. Wěřitel Ossmecký byl nakloněný pod tau wýminkau jesstě jeden sstwrt rok čekat, jestli mu wydajú a podpíssú písmo na 40 zl. stř. Psota w rozpakoch aj železo láme — písmo na zlatých sstyridcet místo dwadceti dali, jmena si podpísali, nebo wssak dat a podpísat moseli. Lipowská sa o měsíc zotawila z nemoci. I druhý sstwrt rok přiletěl jak na křídlách — keď je člowěk dlužen, čas letí jako orel — 40 zl. zase jen nebylo. Mladá Lipowská, zenička utěssená, mladá, duchem, srdcem i tělem pěkná, krásná, sswárná, milá, přiwětiwá, nacházala sa práwě po prwníkrát w tom položení, kde měla přijíti hodina její; kwítek náděje pod srdcem materinským w takéto úzkosti, bídě, nedostatku, psotě a trápení, často, ach často slzami napájela, w utajených kútečkoch horko plakáwala. Wěřitel Ossmecký hrozil, wýčitky trpké činil, či jim welké dobrodiní neprokázal — a za jeho dobré, takto sa mu odsluhujú; prosbám ale a slzám natolik sa dal předca naklonit, že přistal jesstě na prodlúžení lhoty k platění na 14 dní, pod wýminkau ale, jestli mu wydajú písmo na 80 zl. stř. Kdo sa topí aj břitwu obejme; — dali nebo wssak dat moseli. O 14 dní Ossmecký, zlopowěstný, wůbec známý úžerný lichewník w Labyrintě, dal jim wssecko sprodati a zaplatiti si — ani jen slámečky nezůstalo w jizbě. Úžerník a medwed majú to společného, že obá k srdci přiwinú, obejmú, a objímáním usmrcujú. Na druhý deň po této žalostné nehodě manželka Lipowského porodila dcérečku. W celém La-

byrintě nebylo člowíčka, coby byl chtěl chudobné této rodince při křstě sw. poslúžit. Přítel jeho Tomáš byl přeč odessel z Labyrintu, Rajnička zemřel od žalosti, od Ossmeckého podobným spůsobem na wniwoč přiwedený; děti jeho chodili po žebrotě. Zanésel si tedy Lipowsky prworozenú dcerečku ke křstu sám, a dal jí jmeno swé nebohé matky: „Anička.“ — No, nech nám milý Pán Bůh sám pomáhá, tak sa rozmlúwali mezi sebau dwa manželé po třech týdňoch, ale w tomto Labyrintě nezostaneme. Nic jich tam už netěssilo, ani těssit nemohlo; — z prodaného domowého rádu, po zaplacení dluhů a útrat, dostali zwyssek 13 fr., i odebrali sa bez odkladu na jednu dědinku Osudné, 17 míl od Labyrintu wzdálenú, w nowém bydle nowé sstěstí hledajíce. Ničeho nenesli z Labyrintu sebau, jen tyto tři wěci: malú dcerečku Aničku, oprawdu w slzách počatú, w slzách plači narozenú, — dobré swědomí, a — žalostné rozpomínky. Pán Bůh jich sprowoď!...

I stalo sa, že ten užerník zemřel. Wssecek jeho nasbíjaný, nawydíraný, z mozol krwawých wypřessowaný, z chudobného ludu nawytiskaný statek, zmyznul jako dým, a shořel u dědiců plamenem nepožehnání a ohněm klatby, na každém grossi spočiwající. Zemirání jeho bylo žalostné, pohřeb hrůzy plný. Každý nesprawedliwý kameň we zdi domu jeho plakal, a tak slzilo kamení wssecko. W posledním boji smrti widěl wůkol swého lože tíny wssech těch ukriwděných, oklamaných, osskoděných lidí, wdow, sirot a bídných chudobných, kterých welkými úroky k žebrotě, k zúfanliwé žalosti a k skorému hrobu přiwédel, před časem na druhý swět poslal. Zdálo sa mu, že widí, kterak mu tíny tyto postaw ludských drží před očima z II. Mojž.

22, 25. 26.: „Pujčíš-li peněz lidu mému chudému; nebudeš jemu jako lichewník, aniž ho lichwau obtížíš. Pakli w záklađu wezmeš rúcho bližního swého: do západu slunce jemu je nawrátíš.“ Zdálo sa mu, že widí, kterak tíny tyto ludské hned w prwní noci po pohřebě hrob jeho odkopaly, truhlu jeho na drobné kuse podrobily, uchytaje každý, co mohel a wywolávaje: toto je za můj groš! — a toto za můj! — toto za můj zlatý! — tento klínec za můj krajcár! — táto zlatá litera za moje mozole! — a táto za moje!.... Zdálo sa mu, že duchowé poklamaných zesnulých w celých hejnách přiletěli, obstali a obsedli dům jeho, jako na podzim krdele černých wran, ked sa na dům spustí. W srdci myslel, že má welké hnízdo hadů, kteří wystrkowali a wypínali hladné hlawy, wypíjali mu oči, trhali z něho maso, jako ne jeho wlastní, cizími mozoly wypasené, a pili krew jeho. Po jeho pohřebě sa mezi pověrčiwým ludem i taká roznesla powěst, že jak ho do truhly zabíjali, wyskočilo na wrch jedno welké černé moráčisko, třikrát zatřepotalo krídlama po deskách a w okamihu sa přepadlo do rakwi, zmizlo. — Staré pověrčiwé ženičky si ale nedaly wyhodit z hlawy, že z jistých ludí úst počuly, kteří ho widěli po smrti chodit a při oknoch domů okolo půl noci postáwat s jedným bílým zakrwaweným ručníkem, který w rukách nosil a ke každému „wyperte mi můj ručníček“ prosebně přiwoláwal. — Že takowéto pověrčiwosti mezi slowenským ludem rostú jako huby po dešti, to je známo. Nech zemře někdo weřejně známý bezbožný, nech sa pochowá některý nešťastný, co žiwotu swému sám násilně učinil konec — hned ho celá osada widáwá po smrti chodit — a newiděl ho předce žáden, anebo widěl ho

w obrazotwornosti swé utwořeného. Půwěrčiwosti tyto sau-hlasně zatracujeme; ale myšlenku, wýznam, w nich jako zrnečko skryté w smetách, zawinutý, oslawujeme. Takéto wýznamnější půwěrčiwosti mezi našim newzdělaným, nábožným ludem slowenským, jsú jako špatná škorupina, z které sa ale, keď přijde plnosť času, krásný ptáček wyléhne, a škorupina sa pótom mezi smětí, kam patří, odhodí. Nesličná jest w žiwotě matky, keď počala, postélka; ale kdoby ju chtěl pro její nesličnosť před časem zničit, rozlat, — newinného angela, malinké nemluw-ňátko, obraz boží by w ní zabil. I zem naša byla na počátku nesličná, ale duch boží wznášal sa nad wodá-mi kalnými. W takýchto wýznamných půwěrčiwostách ludu našeho ukrytý je zárod swědomí, z kterého sa hlas súdu božího nepowědomě oziwá. Keď národ náš časem w duchu národním k wzdělanosti a oswětě prawé wedený a přiwedený bude, powěry tyto hlúpé přestanú, a swědomi-tosť jeho ponese w skutečném žiwotě přewýborné owocé sprawedliwosti boží. Že si lud slowenský obzwláštně ráď, myšlenky a prawdy náboženstwa a wíry, jako národ básnický, zpěwawý, do takéhoto básnického rúcha sám oblé-ká, to je znamením radostným, že jsú w něm základy nad-šenosti a zápalu za wěci nadzemské, že wzájemnosť wply-wu časného žití a žiwota za hrobem, není w duši jeho roztrhnutá, a že wychowáwaní tohoto národu — nemá-li býti od rázu národného ducha jeho odseknuté — musí a má býti tušim básnické, t. j. ne nabíjení jen hlaw chladnými známostmi, ale podáwání mu známosti myšlen-kau boží, níž wůle nabýwá welemocných síl, wždycky odu-šewněných — zápal ducha swatého, slunce oswěty, které

ne jen oswěcuje, ale aj poswěcuje. Národ slowenský jest národ dogmatický; u něho sa mrawnost ujme, jen z wíry wyšlá, jak z kořena swého wyrostlá. W duši každého, i toho z nedostatku oswěty půwěrčiwého Slowana, wždycky tyto dwě, nikdy jedna sama, myšlenky žijú: „Hmota je pode mnau, Pán Bůh je nade mnau!" Preto si swědomí jeho při ubtížení prawdě boží, básní: „Wyperte mi můj ručníček," a tomu podobné.

Takéto wýznamné powěry, w kterých aj pospolitý lud nepowědomě jen myšlence wlastně wěří, — proto wykořenowání jích tak těžké — jsú mrawní báseň, prawda w rúchu neprawdy. Takto, — básnite jen, dobří ludé, až aj wám přijde plnost času, kde powěry z wás spadnú, a myšlenky boží w duchu a prawdě we wás žíti zostanú. Mezi takýmito powěrámi a nemrawnými mrawy swěta ciwilisowaného — těžká by byla wolba.

III. Děbinka „Osudné."

Osudné, byla dost welká děbinka, mezi úrodným polem a dobrými pasinky rozložená, na dwě hodiny od samé osady dalekými širokými horámi a wrchy otočená. W prostřed osady stála děbinská krčma; na boku za humny kdesi, mizerná děbinská škola. W krčmě byla wypasená židowka, oči jak dwa ořechy, twář jak měsíc na plně, na každém uchu půlfuntowá záušnica, na hrdle zlatá řeťaz, tak mocná, že malé tělátko mohel za ňú k hrantu přiwázat, a w šábes wšecky prsty na rukách zlatými prsteny třetí próby, jako súdky obručemi, w štyřech radoch obité. A ten židák s pěkně ostřihanau hlawau, bystrý jako jaště-

rica. W dědinské sskole učitel wymučený, chudý jak třisečka, jakby ho byl před hodinau z kříža dolu sňal; smutný, nechutný, neweselý jak jařina, keď už dewět týdňů ani jen nekwaplo. Přes leto po potůčkoch chytáwal a prodáwal raky a ryby. Obywatelé osady dobří, stateční, ale jináče sprostí jak holuby w horách. Lipowský w Osudném jako čižmář žil spokojeně; co aj z wenku nepřichodilo do domu nejaké wýznamnějssí sstěstí, wssak sstěstí jedno, které mu i nepřízniwé osudy ponecháti museli, byla jeho domácnost, pokoj boží s láskou we sworném manželstwí. Trpěliwá, pokorná, nábožná manželka platí w smutných, těžkých dobách za půl nebe zemského; nesstěstí může tedy jen druhú půl sstěstí stroskotat. Jak poznali obywatelé Osudného Lipowského způsobnost, statečnost, zběhlost w písmě a počtoch, wywolili si ho za notára a wykázali mu ročně sstyry měřice žita. I to bylo dobré.

Jednoho času, po dlúhotrwanliwém suchu, dalekým pomumláwáním mračen tam kdesi nad horámi, oznamowal smutné dědince příchod swůj — požehnaný désst. O půl hodiny začalo kropit, prssat; bylo po poledni k páté hodině. W starém, poplátaném kepéňku, s kabelkau na boku, tlustú palicu w ruce, wstúpil do pronajatého příbytku Lipowských jakýsi starý muž; prosil o posessíwání rozpáraných čižem a o nocleh. Byl to jeden starý hodinár, který už mnoho roků swětem chodil a z naprawowání hodin sa žiwil. Tichý désstik padal celú noc, na druhý deň nepřestalo, na třetí deň sa lélo. Staručký hodinár sa mrzel, že mosí byt tak dlúho týmto dobrým ludom na obtíž. Lipowská wssak, jak to na něm zbadala, zažertowala s laskawým, něžným úsměchem: nic to nerobí, stařečku! Pán

Bůh nám dal hosťa a déšťiček požehnaný nám ho zdržuje. Starček sa uspokojil, z twáře mu bylo widěti, že táto dobrosrdečnosť jej welmi dojala, a na ščtwrtý den, keď sa pěkně wyjasnilo, ubíral sa dále. Od té doby hodinár tento přes rok wíckrátě wždycky nawštíwil, kdykolwěk ho cesta tady wédla, příbytek Lipowských. Kde poznáme upřimnosť nepřetwářenú, tam je člowěk doma.

Zlý súsed.

Swět tento jesť tak krásně, múdře od Boha spořádaný, že mu nic nechybuje, aby byl časným nebem, jen angelé; ale že lidé w něm nenažíwajú w angelské upřímnosti, proto je krásný swět boží pro lidi často peklem. I při poctiwé chudobě možno býti šťastným; na samých dukátoch a dwadcátníkoch nesedí štěstí wýlučně. Že nám na stromě časného žiwota owocé štěstí a pokoje tak zřídka kedy може dozrát, príčina jesť, že owocé to hned w slibném kwětě od ludí zničeno býwá. Wlk wlka ušetří, ale člowěk člowěku je na swětě wlk. Lipowský by byl w Osudném při swé poctiwé chudobě a schránliwé pracowitosti spokojeně žil, keby mu tento pokoj zlý súsed nebyl kalil a radosti žiwota zabíjal. Tento zlý súsed byl Pawel Klasoň, — w celé děďině ho ale přezíwali Korhelem, jináče sa náňho ani nedopítal. Celé dni wysedúwal u žida, wečer pozdě přišel wždy napitý. Kedysi míwal pěkné štyři woly, tři pěkné krawy, osemdesát owec̆ek; wšecky tyto woly, krawy, owečky po otcowi zděděné za málo roků potopil w korhelstwě, jen jeden pár wychudlých zhubených wolků zostalo k orání zanedbaných zemí. Každého dne si našel něco na súsedowi Lipowském, co mu w cestě zawa-

dilo. Pod chwílu sa wadil, wykřikowal, proklínal; čemu wyhnúti možno nebylo, aní surowec ten aj na rowném chodníčku sa potkel — každému ublížil, žádného neušetřil. Ked přišel do některé společnosti, byl jako diwoký wepr z hor přiletěný, každého jazykem swým umazal. Bez hříchu, bez wady, ani žit nemohel, jako ryba bez wody anebo uššípaná, bez blata; wtedy byl najzdrawší, ked sa jako wepr w bahně w daremných wadách a hryzení se súsedy mohel wyrazit. Jednúc na smrt onemocněl, že sa pět dní nijak možné nebylo s někým wywadit. Wšeckým súsedom zhořčil žiwot, aj Lipowskému. Najsmutnější ale dni měla při něm jeho mladá, pořádná, dobrá manželka. W ožralstwě namočil prowaz do wody a tak si ženu tyransky bez wšecké příčiny celú na modro zbil. S ustrnutím čekáwala už toho wečera, kde jak búrka s hromobitím wstupowal do dweří. Jednú, okolo Hromníc byla silná zima, až dech na ústách zamrzal. Po půl noci wolá kdosi u oken Lipowského zúfanliwým woláním — byla to ženička korhelowa, bosá, polonahá, ledwa se žiwotem uběhnuwší, hledala útočiště u súseda Lipowského. Od té doby za odměnu wíckráte wybil korhel Lipowským wečer w opilstwě okna, těžkými do příbytku wrhnutými škalámi. Lipowský nejednú powěděl, že nebýwá sice w samém pekle, ale w blízkém súsedstwě pekla samého, z kterého mu jiskry i do jeho pokojného nebe často doletují. Přirozený následek takowéhoto žiwota byla konečně citliwá psota w domě korhelowém. Jednú wzal s welikým hříchem poslední dwě měřičky žita na trh, prodal jích, a dokud wšecko nepřepil, nepřišel domu. Žena, která doma za pro Boha ničeho neměla, ani pro sebe co do úst wzít, ani jen pro před

dwoma týdni od prsů odlúčené děťátko — přeplakala ten čas u Lipowských, kde dlúhé rady wedli wšeci, jakby sa tomuto zlému dalo odpomoci. Konečně uradili sa na čemsi, co i potom nešťastná ženička mistrowně wykonala. Korhel, keď wšecko do posledního krajcára přemárnil, přikwitnul domu. Ráno wstal a šel orat. Při odchodě naložil ženě, aby sa o 12 hodině ustanowila na roli, a přinesla mu oběd. Poledně zazwonili, — žena sa ustanowila — koš zakrytý s obědem pod wrbu do chládku při roli do trávníčka položila. Sedlák, který neměl co doma ráno zajesť, w oračce wyhládel jak wlk. Okamžitě pustil tedy pluh z ruky, ani wolky newypráhal z járma, a pádil k obědu pod wrbu. Ze starého zwyku a ne z nábožnosti, smekel širák z hlawy a pomodlil sa polední modlitbu — a pak s ukrutným appetitem pokrýwku z koša odhodí! Ale jak sa zděsil — keď w koši na místo jídla a obědu, widěl swého wlastního, malinkého synáčka — spícího. Newěděl, co to má znamenat, ač naněkolik tušil, ... wywalil strnutý oči na před ním stojící ženu, která bedliwě pozorowala, jaký dojem to na něho učiní. „Jez!“ powěděla k němu hlasem, který srdce aj kosti pronikнул, a ty nejtrpčejší wýčitky do swědomí jeho hoděné w sobě obsahowal, — „jez!“ prawila, — „to je wšecko, co sem ti dnes mohla k obědu přinésť, keď si wčera a předwčerem wšecko do posledního haléra přemárnil! Strow a požij wčil toto twé jediné hladem umořené děťátko, nebo wšak umořené byt mosí. Ty, jako otec jeho, máš wětší práwo k němu, nežli hlad, který ho sežírá!!“ Tyto důrazné slowa přebraly ze sna chlapečka w košíku, zobudil

sa, otewřel očka, a hned wypnul proti otcowi malé ručičky, jako malý slimáček keď swoje parožky wen z domčeku swého wystrčí, a začal s nakrywenau hubičkau žalostně naříkat. Takýto oběd, ty dúrazné slowa ženy, ten plač nemlúwňátka, působili hluboce na něho. Zbledznul celý, zamyslel sa — a rázem kwapně skočí hoře, padne ženě s plačem okolo krku a prosí, aby mu odpustila, že od této chwíle nikdy noha jeho do krčmy newkročí. — Slib skutečně zachowal, hospodárstwí, ač welmi ztenčené, sa pomáli zotawilo, stal sa dobrým manželem, otcem, súsedem. Lipowský w něm a on w Lipowském měl od té chwíle najupřímnějšího přítela, a o krátký čas kmotra. Před tým i tu prácu konal už Lipowský newrle; wčil jakby mu byly ještě dwě ruky přirostly — i ten swět mu byl weselší. Dobrý súsed, welké ščěstí; dobrý přítel, ještě wětší. W každém upřimném přátelstwě na swětě jest ukrytý klíček, z něhož sa časem něco milého wywinuje, jak to aj w dalším běhu osudu rodiny Lipowských a Pawla Klasoňa (býwalého korhela) stwrzené uwidíme.

Za deset roků přebýwání swého w Osudném, kúpil si Lipowský domček se zahrádkau, na horní straně na samém konci osady. Hrdo si ohlédal často swůj nowý nábytek, malá Anička wždy paprala, sadila, plela, okopáwala w té zahrádce, děti si weselo běhaly po dwoře. Celá rodinka byla w srdci blažená, jakby půl swěta bylo jejich býwalo. Aj ten domácí psíček weselší si wolkal na pazdeří na sluněčku; na swém wlastním smětisku i ty kostky chutnější si drúzgal. Kedykoli šel Lipowský s čižmámi na trh, wždycky sa pět šestkrát ohlédel na swůj mozolně nadobytý domček se zalúbením a s radostí. — Bylo to ráz

w sobotu po polední, Lipowský ponáhlal z weltrhu přes husté hory s 30 zl. domu; začalo zmrkáwat, keď dorazil do Osudného.. Ale ach! jaké díwadlo sa mu otewřelo w osadě! Půl děďiny ležalo w popeli, a domček jeho, w kterém tak mnohá cnost a pobožnost swátek swůj často swětíwala, až po zem přehořený w rúmoch, dýmem a plameněm osslahaných; očaděný komín, dřewem ohořelým podepřený, sa práwě před jeho očima skydel na hrbku. Rodinku swoju nassel seděť uplakanú pod lipau na pohořelém tráwníčku. Po dlúhé němé chwíly, po přemožení prwní bolesti, promluwil: „Neplačte děti moje, neplač má ženičko! — Na zemi nic není nasse, wssecko je boží! Pán Bůh dal, Pán Bůh zase wzal.“ Ztrápená Lipowská jesstě lepssí začala naříkat. „Dúfaj ženičko moja! přestaň hořekowat. Pán Bůh má tři komoře, z kterých ludom dary swé rozdáwá, a jesstě jen jednu sotwy načal — on zase požehná!“ — Pawel Klasoň, kterého dům nebyl shorel, přissel k Lipowským, a wssecí moseli, dokud swůj dům neopraví, bytem i sitem u něho setrwáwat.

Horko, ťažko, z wětssí částky na dlužobu za drahé peníze od žida, opravil a nowau střechau pokryl dům swůj Lipowský. Jizba byla ale pustá, náradí žádného. Na holučké zemi, to byl stůl jejich, na zemi na holé slamě bylo lůžko jejich; wssecko bylo zhořelo, jen Anička jednu modlitebnú knižku, na kterú otec její welmi mnoho držel, byla ochránila. Tu wzaly wčil pro rodinku Lipowských počátek smutné, těžké časy, psota, nedostatek, teskliwé, dlúhé, bezesné noci, starosti, trápení, welký kříž. Wssecko zase utratili, nic jim nezůstalo, jen láska w domácnosti a dúfání w řízení boží s trpěliwostí swatau — to jim ani

w ohni nezhořelo. Celé dni někdy nejedli jen kúsek jačmeného chleba, a i tento často museli si odtrhnúť od úst, aby jen malé, polonahé děti newiděli mřeť hladem. Že osadu nešťěstí ohňa potkalo, utratil Lipowský aj ty štyri měřičky žita, ročného notárského platu. Ochráněná modlitební knižečka byla najbohatším pramenem, z kterého sladké potěšení a posily wážíwala rodinka strápená.

Lipowského byl osud už po wšelijakých wrchoch trápení a dolinách zármutku powodil, wždycky wšak dosawád Pán Bůh jen pomohel wen z trní nedostatku; ale wčil už sám začal jakosi pochybowat a náděje tratit. Každý den mu byl dlúhý jako wěčnosť, a ty hodiny noční, jako jedno století, nekonečné: ach nebo čas jen w radosti a šťěstí utěká náhle, weselosť je orel, který rýchle do wysoká wyletuje a w slunci sa oku stratí; — minuty trápení wáhawo sa hýbú z místa.

Přes dědinku Osudné chodíwal častěji jakýsi kramář se dwoma osedlanýma psy, na kterých wšelijaký towar byl naložený, na jarmarky (weltrhy) po okolitých městečkách. Jakási mladá ženská ho na cestách jeho wšady sprowázala.

Kramář tento sa častěji přistawil u Lipowského a tam někdy aj přenocowal. Kedykoli ale nawštíwil Lipowských, poněwáč mu známa byla jích tlačící chudoba, po každé urobil i sobě i celému domu kapitální traktu a malé děti s několik groššmi obdarowal. — Práwě sa byly setkaly zase dwa dni, kde chudobná rodinka teměř ničeho neměla w ústách. Wyhládnuté děti na druhý den před zmrkáním naříkaly hladem, plakaly kdekteré po kútečkoch stúlené, lomily ručičkámi jako na dni súdném, pýtaly chlebíčka, kte-

rého nebylo. Jedno trojročné díwčátko w roztrhaném rubáčku sedělo u dweří na násypku, hned wyplakáwalo plačem, hned si zase oddychlo, hned plač swůj zase proměnilo w žalostný zpěw. Ked nebylo w domě nedostatku, ked switly někdy dwa, tři, weselejšší dnowé, tenkrát si děwčátko malé pod lipau, ked sa na bábky hrálo, zwyklo zpíwáwat:

Háju, háju, háju, na hore kalinka,
Už si zpíwám, už sa krútím, ešťě sem malinká.

Wčil ale na násypku, ked seslábló w plači, takýmto zpěwem wyrážala wen ze srdečka, wen z dušičky mladé, žalost, zpěwem si cukrowala trpký žál a těžký hlad takto:

Plače nám, plače nám, tá naša mamička,
Že nemáme můčky, ani už chlebíčka.
Bože můj, Otče můj, co to bude s náma,
Už plačeme wšecí; Pán Bůh je nad nama!

Po tomto žalném zpěwě zahleděla sa malinká zpěwáčka do swěta, a hleděla strmo před sebe, jak sa to člowěk zahledí někdy, kde myšlenky zastanú, jakoby w bolesti zawáznú a silně do swěta opreté oko predca tenkrát nic newidí. Naraz jako u wytržení skočí ze země hoře, letí na křídlách radosti do jizby, jakby bylo groš našlo, a sotwy dechu popádajúc wítěznoplesajícím tónem oznamowalo rodičům, že zahlédlo tam daleko na druhém konci dědiny dwoch osedlaných psů kramárowých. Po chwíli wstúpil skutečně do dweří aj sám kramář. Jakby samo slunečko bylo wstúpilo do příbytku, a tam pěkně zaswítilo, wšecky mračna smutku sa hned rozjasnili, slzy stratily, nářeky umlkly. Kramář si hned sedel na lawičku, wytáhel swůj měšec, a — o půl hodiny masa, wína, chleba, bylo wyše

potřeby, wařilo sa, pékło sa, smažilo, pilo, jedlo weselo, ze wssectých stran s ohniwým appetítem. Žalost celého domu obrácená byla w radost a weselí. Lipowský hledě na swoje po tak trpkých dwoch dňoch uradowané děti, pomyslel si w duchu swém: Můj Bože! jak ssťastný je člowěk bohatý na swětě; s několik ğrossmi jak nebeská radost može hned wykúzlit tam, kde wssecko už bídě podléhálo. —

Kramárowi to neussło, aby byl nezpozorowal i na rodičoch i na dítkách mimořádné trápení; čerweno wyplakané oči na děloch, a wyhladowané twáře byli toho swědkowé. I zeptal sa po slawostné wečeři, ked už wssecí ostatní twrdo zaspali, Lipowského, jak sa mu wodí? Hluboké wzdechnutí — byla odpowěd. Kramář ho poklopkal po pleci a řekel, aby sa nic nestaral, že on ho priwede k takým prameňom pohodlnějssího žiwobytí, kde sa k němu a jeho dětom psota nikdy nesmí zblížit. Na druhý den zabawil sa kramář a zůstal při slawostném obědě, který až do sstwrté po polední trwal — potom sa odebrali i s Lipowským na jarmarek.

Už sa bylo dobře zmrklo, ked přissli spolu na kraj hor; už byla hustá tma, ked přissli do prostřed hor, ke křížným cestám. Tu zastál kramář se swými psy, a zahwízdel na prstoch na wssecky sstyry strany swěta. Na zahwízdnutí toto, stal sa w horach ssuchot. Kdo opíssé zlaknutí a strnutí statečného Lipowského, ked na raz z husté hory deset mocných chlapů, jako duby, wyskočilo, a s radostným witáním pozdrawowali kramára. — „Tu sem wám přiwédel nowého kamaráta; za jeho wěrnost wám ručím.“ Na čež nasledowalo hned bratrské a radostné wí-

tání nowého kamaráta; každý z těch deseti chlapů podal a silno potrásel ruku Lipowskému. Lehce jest si pomysleti, jak bylo tomuto okolo srdce, a jak by sa rád byl widěl doma w jeho staré psotě a bídě!...

Kramář, který nic jiného nebyl, jako zbojnického tohoto spolku hlawa, počal wyprávwat, že jeden bohatý mlynář pod horau dostal k rukám tyto dni dewět tisíc zlatých, které jesstě této noci wyzdwihnút, nebylby zlý jarmak. Nárada táto byla jednohlasně přijatá, — Lipowský byl u brány mlyna za strážného postawený, ostatní wlámali sa do jizby. Mlynář a mlynářka byli powázaní, wssecky kasně a truhly popřehledané, — hledaných ale peněz nenassslo sa nikde. Sebrali tedy co nassli a co mohli, a wrátili sa do hor zpátky. Celé dílo bylo we dwěch hodinách wykonané. W horách sedli do kola, a podělili sa na rowno; Lipowskému sa usslo pět zlatých. Kramář s Lipowským sa odebrali domu. Sotwy byli samotní, začal Lipowský kramárowi trpké wýčitky činit, že ho na takéto cesty swédel nepowědomého, a těch pět zlatých — oprawdu krwawú mzdu, jak jích menowal Lipowský — nechtěl si do konca podržat.

Kramář přeslyssel cestau toto třestawé na oči nadhazowání se zdánliwau pokorau, peníze ale nepřijal. „Podrž si jen těch pět zlatých, a skroť twoju bázliwost. Ked tak wolíš, ked tak sám chceš, zostaň teda chudobným čertem aj na dále. Ale — toto si dobře zapamatuj! Wyjdeli kedy z úst twých jen najmenssí slowíčko o tom, cos widěl a počul, tedy twůj dům ti nad hlawau jesstě jedenkrát shoří plameňem a před twýma očima žena aj děti sa w krwi budú

kúpat, tobě samému naposledy na patnást kusů hlawa sa rozletí. Na to sa ti zaklínám, už či w Boha a či w čerta wěříš!“ Slowa tyto s takowým wýrazem byly spojené, že sa o tom, co předpowídal, ani najmenšší nedalo pochybowat. Lipowský na cestě, co kramář nezpozorowal, zahodil těch pět zlatých kamsi do bařiny; těžké byly jak centowé skaly. K wětššímu zabezpečení swému, odekryl i druhú, dosawád u sebe skrytú tajnost lúpežník kramář a wyznal Lipowskému, že on jest jeho bywalý šškolský kamarát, jestli sa na něho ješště rozpomíná, Michal Hrajnoha. Mezi rozpomínkami a showorem o dětinských časoch přišli do Osudného a rozlúčili — rozešli sa, — Lipowský w prawo domu, Hrajnoha w lewo do hor. —

Lipowský, o žiwot swé rodinky pečliwý, tajnost túto zadržel u sebe. Hrůza a strach ho přejali wždycky, strnul na celém těle, kedykolwěk pozdějšším časem Hrajnoha wkročil do jeho domu, co sa ale už jen welmi zrídka stalo. Oslowil-li ho kedy, aby s nim zase wýlet do hor učinil, — „Pán Bůh mňa zawaruj od takého chleba!“ byla odpowěd Lipowského.

Zase minúlo pomály několik roků; ale chudoba Lipowských nechtěla sa minút. Co sa wyrobilo, tím sa museli dluhy u žida na oprawení shořelého domu učiněné splácat, — a splácání tomuto nechtělo byt konca kraja. Čim wíce splácal, dlužoba jen wždycky zostáwala jakosi jednaká. Předca wššak byl žid úžerný milosrdnějšší od neblahé paměti Oššmeckého w Labyrintě, jmenem křesťana, srdcem, žiwotem horššího od pohana. Oššmecký, Bohu rád slúžil slowem, a děti boží na zemi rád klamal,

dral; žid, Bohu rád slúžil ceremoniau, a rád wydřel také ğroš, kde sa dalo. Neswědomití byli obá, čertu slúžil jeden jak druhý, ale tento poslední předca s menšší ukrutností.

U prostřed těchto trampot, měli otec a matka w domě jednu radost, jedno zwlášstní potěššení. Byla to jejích 17 letá dcéra Anička, w Labyríntě narozená, na Osudném wychowaná — panenka, jak malina, líčka bledo=čerwené, oči stydliwé, hanebné; čelo důstojné wážné; srdce směléz pokorné; ducha weselého; zrostu spanilého. Dcéra tato byla oprawdowé obradowání a obdarowání nebeské. Neukazowala nikdy zamračené, newrlé twáře; u prostřed najwětšší bídy, psoty rozweselila wššecko; co sa ji aj od srdečka slzy lély, předca ukázala weselost, aby wíce ješště nezarmútila. „Zpíwám si weselo, líčka sa mi smějú; ale od srdečka slzy sa mi lejú.“ Obratná, poslušsná — myšslénku rodičom ze srdca wyčítala — spokojná, trpěliwá jak baránek, kde kročila, kde zastála, tam byl zpěw, utěššený, krásný zpěw slowenský. Dům Lipowského býwal wždy jako wymretý, smutný, pustý háj; Anička jak sláwik w něm, který ho rozweselowal. Zwony, že rozháňajú mračna, zpěw Aničkyn rozháňal smutek z domu. — Co byla aj jen chudobná panenka, předca ona to byla, která w celé osadě najbohatšsího mládenca srdce blažila. Byl to mladý kowářský majster Martin Klasoň, syn po bratrowi Pawla Klasoňa (někdy korhela přezíwaného), s Lipowským skmotřeného. Mladý Martin častějšší nawštěwúwal se swým strícem Lipowských, a tak Aničku poznat sa naučil. Měl on po swých rodičoch pěkný dům, role, lúky, zahrady, šstěpnice a při tom řemeslo wýnosné pilnowal. „So=

bota, neděla, bohdaj přiletěla, Zeby sem milého čím skorej widěla." Zpíwáwala si blažená Anička. A mladý Martin, w ten milý sobotný wečer, keď sa pěkně wyumýwal w studeném potôčku, čistú košelu obléˇkel, bílý ručníček do wyšnurowaných nohawic wložil, křiwý kosíček za klobúčik položil, pěknú woňačku pro Aničku natrhal, najpěknějších kwětů kdekady aj po súsedoch pokradmo nawybíral, či w déšti, či w suchu, či w zimě, či w letě zaběhnul si na zálety k Lipowským do pěkně čisto poumetaného dwora, — za groš by w něm nebyl našel smětečku.

Jednoho tichého wečera, keď Anička w jizbě prádla a při wrčení kolowratu jak při muzice wšecky pějničky swěta posbírala, na násypku před domem seděli Lipowský se ženau a takto sa showárali:

Matka. Jakže to jen bude, Bože můj! s tau našau Aničkau? Ten Martin ju už nenechá, ani ona jeho.

Otec. Nuž, jak milý Pán Bůh dá!

Matka. Weť ale, aby sa tá swadba naposledy ještě nerozběhala. Keď....

Otec. Co je ji súděno, weť jú to nemine.

Matka. Na budúci fašanky, že dokírá welice, aby měli sobáš, wyprávala mi dnes w kuchyni pod komínem. Ona ale že si chce ještě popanenšťit až do Mája, a w Máji mět swadbu. Nuž ale to ona jen proto oddaluje neborka, pro tú psotu.

Otec. No, weť do Mája ještě pěkný čas. Dotud Pán Bůh pomože nejak.

Matka. Ale či sa ty ještě úfáš ozaj něčemu dobrému?

Otec. To je zas řeč od teba! Já wždy dúfám, aj

dúfat budem. A proč bych nedúfal, keď mám w koho — tam hore nade mnau!

Matka. Na čemže, prosím ťa, jakú úfnosť možeš skladať. Co den, to deň, wždycky horšší; bída, psota, nedostatek s každau hodinau roste, jako ten tín člowěka, keď mu už slunečko zapádá.

Otec. Keď zapadne, či zas newychodí??

Matka. Ten Máj tak přiletí, jen naraz tu bude. Grossa w domě nebude, sobášu bude konec, celá swadba sa rozsype.

Otec (bolestně si wzdychne). Weť má ještě naposledy dosť času ke wšeckému. Ještě je mladá.

Matka. Člowěk má w žiwotě jen třikrát štěstí; není dobře opustit hned prwního. Ach Bože můj! Bože můj! Keď jí ani krawičky, ani té truhly, ani kus toho plátna, ani ničeho dať nemožeme! Jako to jen bude!

Otec. Cože máme počať! Hwězdu s rukau nesroníme dolu.

Matka. Ani jen tú swadbu není jak odbawit. Keby nám jen Pán Bůh z toho žida už raz nějak pomohel. (Z daleka widět starého hodinára w roztrhaném poplátaném kepenku, tlustú palicu w ruce, strakatú tanistru na boku).

Otec. Cože chudák ten hodinář, pohlédni jen, o té palici tak bídně sa wleče, bledý jako smrť, jistě je nemocný.

Matka. Bože dobrý! chudák! ten není w dobré koži. Zase nám nowé trápení přibudne. Dosť má člowěk swého kříža. Neboráček starý! wěru sa ti ten zas jen k nám chudákom ubírá. Jak budeme moci, už ho jen přiwineme, na cestě mu nedáme zahynút. Choďže, choď, doweď ho, weť už padá.

Lipowsky wstal hore, ssel w ústrety hodinárowi, přiwédel ho za ruku do jizby, Anička hned odložila kolowrat, a jakau najlepssí mohla, přichystala postel, Lipowská si wypožičala od súsedy za ližičku másla, a uwařila proňho randlíček poléwky; nemocného, bídného opatrowali, obsluhowali wssecí. Za každý podaný koháček wodičky, děkowal wlídně wýslužné Aničce, požehnáwal jú stokrát za hodinu, winssowal odplatu u Pána Boha tisícnásobnú. Celých dwanást týdňů wyležal w nemoci staručký hodinář, Anička byla až do konca jeho opatrowkyňa; dwanást dlúhých týdňů minulo, ale trpěliwost její nepominúla. Starček chradnul, wadnul, až uwadnul a odebral sa, se zawinssowáním domu Lipowského a lidomilné Aničce obzwlásstě, požehnání a hojné odplaty boží, do lepssího, pokojnějssího, wděčnějssího swěta. Jeho wlastní syn, jak sám we swé nemoci byl wyprávwal, wyhnal ho před dwaceti roky z jeho wlastního domu, od které doby chodil swětem sem tam, nikde zůstáwajícího místečka nemaje, žiwiw sa z naprawowání hodin. Před swau blízkau smrtí prosil Lipowského, aby ho dal jakkolwěk si pomóže, počestně pochowat, že mu wssecky jeho útraty bohatě nawrácené budú, aby jen hned písal do města N. k jeho synowi, který tam co bohatý pán žije.

Léky pro nemocného a pohřeb wrazili Lipowského, který w statečnost slow stařečka pewně wěřil, do 15 zl. ss. nowé dlužoby u žida. Hned po pohřebě písal Lipowsky po posstě bohatému synowi hodinářowemu; ale minúli sstyři neděle, odpowěd nepřissla. Poznowu písse druhý list, odpowědě žádné; písse list třetí, sstwrtý, — wssecko darmo, jakby byl do mora ryby wpússtal, žádná nepřissla zpátky. Anička už byla zasnúbená, swadba o tři týdně, nowá dlu-

žoba na krku, stará jen do polowice splacená, w domě krajcára peněz! Wsseckо, a jen wsseckо zle, a wždycky horssí. Mrzel sa otec, hněwala sa matka, nebo tyto peníze aj s bohatau náhradau za ten pohřeb a za léky, měli jisté jako už w hrsti. S tým by sa byla aspoň tá swadba, už jen pro swětskú hanbu nejak odbawila. Ani žid už nechcel swěřit grossa. Nikdy sa jesstě manželé títo nepodohadowali, až při této příležitosti. — **Kde je psota; tam je hřích!**

Matka. Tak je to hle! tu si to máš! Ty jsi každému dobrý, kossełu dáš ze seba; a keď ty co potřebuješ, to ťa žáden nezná. Twoje wlastní děti mosá byt wčil pro twoju dobrotu nesstastné. Jesstě sa aj tá swadba rozejde; — rozejde, mosí sa rozejít: ani na ten sobáš nemá w čem jít.

Otec. Nuž ale, či sem toho chudáka měl wen wyhodit nemocného? Co on mohel za to, že má tak newděčného syna?

Matka. Wyhodit, — kdože ho kázal wyhodit?... Ale keď to Pán Bůh ze wsseckých stran jen nás samých třesce! Bože můj! Bože můj! Co sme už tí najhorssí na swětě! Wět už mosí wsseckа trpěliwost člowěka opustit. Co si wčil jen počneme, o Bože můj, Bože můj!

Otec. No, jen nezúfaj! Čím wětssí kříž, tým bližssí nebe!

Matka. Ach Bože můj, už osemnást roků, co sme tu, ten kříž je wždycky weliký, a to nebe wždycky daleko.

Otec. Nezúfaj že, nezúfaj! Na swětě sa mosí ludom aj zle wodit.

Matka. Nám sa ale jesstě nikdy newodilo dobře,

ach nikdy, nikdy ješťe, wšecky zle, — na nás už Pán Bůh docela zapomenul.

Otec. A coby jisťe zapomenul, my předca naňho nezapomeneme.

Matka. Jaj co tam po twojich řečách. Dosť na tom, zle je nám, už horšjí byt nemože.

Otec. No widiš, tu ho máš! Keď už nemože byt horšjí, netrap sa; dá Pán Bůh, bude už lepšjí.

Matka. Ale mlč mi s takýma kázňama! S tím děti nenakrmíš. Nech psom tráwa roste, keď koně pokapú. Bude už lepšjí... Nám už ani lepšjí, ani nelepšjí; ani horšjí, ani nehoršjí nepůjde nikdy. Už sa mi celý žiwot sprikřil.

Otec. Nerúhaj sa tak ne; newíš co mluwíš. Nebylo by na swětě, krom duše wětšjí potwory, jako člowěk, keby mu nikdy zle neišlo, a wždycky jen dobře.

Matka. Sama bych už nic nedbala o seba — ale nač nám Pán Bůh jen ty newinné nebožátka děti dal, keď hladem mosá umřet!

Otec. Ženo! netrak rozum. S Pánem Bohem sa neprawok; prehráš!

Matka. O moje potěšenj drahé! Moja dcéro milá! Pěkně si ťa možem wydat. Ani plachetky, ani ručníčka, ani ničeho, což jeho jest! A swadba přede dweřmi. Tu hle, máme tento starý kepeň, záplata na záplatě, tanistru a palicu po tom hodinárowi, možeme sa jen po žebrotě wybrat.

Utrápený Lipowský wezme do ruky ten starý kepeň, přehledá ho, samá lata na latě. Kepeň odhodí, wezme tanistru, přehledá jú, a najde wnútři weliký zapečatěný list. Co je to? Čitá „Testament.“ Odpečatí, otewře:

„We jmeno Boha Otce, i Syna i Ducha Swatého, Amen. Ducha mého porúčam Bohu, tělo mé do hrobu k sladkému odpočinku. Kdo mňa do smrti doopatrowal, a počestně pochowat dal, tomu porúčam tento můj starý kepeň, který sem přes dwacet roků, na wsseckých mojích cestách nosil, — a wssecko, co je w něm; túto tanistru, také wysse 20 lét starú, a wssecko, co je w ní; a túto palicu, mojú wěrnú kamarátku na cestách mojich, i wssecko, co je w ní. Alexander Dubowský, hodinář. w. r."

Lipowská. No, už sme obohatění! Ten nás dobře zaopatřil, Pán Bůh mu tam odpusť na druhém swětě. Jesstě po smrti za dobrodiní posměch si z nás urobil. Tak je to, — urob komu dobře, posměch máš odměnu.

Lipowský ten Testament chudák čítal a čítal jen, čítal: „tento můj starý kepeň ... a wssecko .... co je w něm." Cože w něm može byt?... Prehlédá wssecko, kdejakú díru po znowu, najde tam kapsu — hledá, mrwí, ssmátrá...

Žena (zwědawě). No? Cože je w ní?...

Lipowský (smutným hlasem). Nic.

Žena (nabněwaná). To je dobré do oka.

Lipowský odhodí mrzutě starý kepeň, wezme do ruky tanistru, přehlédá, hledá...

Žena. No — co je w ní jesstě?

Lipowský wytáhne malé hodinárské klésstíky a kladíwečko.

Žena. To je dobré bolawý zub wytrhnút. A my si wsseci možeme wytrhat aj zdrawé, — nač jsú nám? Ten zemák, keď ho někdy má člowěk, aj tak přehltne.

Chudák Lipowský, kterému tyto muky a kříž studené

nikdy, nikdy jesstě, wždycky zle, —
...h docela zapomenul.

Otec. A coby jistě zapomen...
...apomeneme.

Matka. Jaj co tam po ...
..., zle je nám, už horssí byt...

Otec. No widiš, tu b...
...ssí, netrap sa; dá Pán B...

Matka. Ale mlč mi ...
...akrmíš. Nech psom tráw...
...epssí... Nám už ani ...
nehorssí nepůjde nik...

Otec. Nerúhaj ...
...by na swětě, krow...
...mu nikdy zle nej...

Matka. Sam...
...im Pán B...
...dem mosá...

...tec. Zen...
...; pře...
...tka.

zas p...
střel...

...padne

...ancu pus...
... hladné děti
...t. (Lipowský jen
...je z hrusskowého
...ky; zawolám děti,
... odejde preč, pleskne ...
... na hromádku.) Lipowský
...alicu, jakby mu bylo dwa...
...i klaje sem tam, natrásá, aj
... papír w ní trčat. Wezme
... a tu uzel Bank...
... Rozkrútí — ...
...wen — ... Přiklaje s palicou jesstě, a
...uzel. — ... klone kurence rozplássil,
jakby ... kutí sa wysypalo po celé
... jako na nebi hwězdičky
...ela: Zeničko! Hej! Kde
... kola! — w koži!
...i? Zawolalas jich už?
... sem natrásel. (Wejde do

lekala, z ... ničeho nebyl dostal. Wstala
wěkowi ... jídlo. Rezké cifrowané wy=
...nje. ...owání.
w. ...hnutí. Anička a mladý
...swém najpamatnějssí
...ženicha, i mladé
...lí, ne sice hůj!
...ca Mája. U
...pán Py=
mu rad... ostatní
...ozletěné duka... nabyli
z domácích, z bázne... wy=

můj dobrý! popřehlédajme jesstě ...ru. Snad aj tam bude něco, nebo ...tě: „a wssecko, co je w ních." ...aká chytrá, nenasytá, kde má něco dě= ...cí dědíčowé na swětě! Jesstě ti nemá ... Jesstě sa jí málí!.... Nuž ale jen předca, — cobych neměla dost, cobych nebyla s tým spo= ..., ale jen jakby snád jesstě.... Začnú párat, řezat ... kepeň, a wypárajú w něm zassité dwě Bankóty po sto Zlatých. No widíš, powí Lipowský ženě, to si mosíš wčil dat do oka, neboš powídala, co je w kepeňi, že to do oka dobré. Párajú tanistru, wypárali tři pětzlatow= ky. Ženičko! předcaš ty dobře hádala! Co je w tanistři, je to bude dobré na bolawý zub. Mňa už wssecky zuby bolá, nebo dnes nejedli. Túto jednu pětku possli premě= nit, a sprawíš dobrú weceru. S ostatním mlčme, nebo swět je zlý. Ani žiwé dussi mi nepowěz! Ani před dětmi

bota, neděla, bohdaj přiletěla, Žeby sem milého čim skorej widěla." Zpíwáwala si blažená Anička. A mladý Martin, w ten milý sobotný wečer, keď sa pěkně wyumýwal w studcném potóčku, čistú kossełu oblékel, bílý ručníček do wyssnurowaných nohawic wložil, křiwý kosířek za klobúčik položil, pěknú woňačku pro Aničku natrhal, najpěknějssích kwětů kdekady aj po súsedoch pokradmo nawybíral, či w déssti, či w suchu, či w zimě, či w letě zaběhnul si na záletý k Lipowským do pěkně čisto poumetaného dwora, — za groš by w něm nebyl nassel smětečku.

Jednoho tichého wečera, keď Anička w jizbě prádla a při wrčení kolowratu jak při muzice wssecky pějničky swěta posbírala, na násypku před domem seděli Lipowský se ženau a takto sa showárali:

Matka. Jakže to jen bude, Bože můj! s tau nassau Aničkau? Ten Martin ju už nenechá, ani ona jeho.

Otec. Nuž, jak milý Pán Bůh dá!

Matka. Weť ale, aby sa tá swadba naposledy jesstě nerozběhala. Keď....

Otec. Co je ji súděno, weť jú to nemine.

Matka. Na budúci fassanky, že dotírá welice, aby měli sobáš, wyprávwala mi dnes w kuchyni pod komínem. Ona ale že si chce jesstě popanenssti až do Mája, a w Máji mět swadbu. Nuž ale to ona jen proto oddaluje neborka, pro tú psotu.

Otec. No, weť do Mája jesstě pěkný čas. Dotud Pán Bůh pomože nejak.

Matka. Ale či sa ty jesstě úfáš ozaj něčemu dobrému?

Otec. To je zas řeč od teba! Já wždy dúfám, aj

dúfat budem. A proč bych nedúfal, keď mám w koho — tam hore nade mnau!

Matka. Na čemže, prosím ťa, jakú úfnosť možeš skladat. Co den, to deň, wždycky horšší; bída, psota, nedostatek s každau hodinau roste, jako ten tín člowěka, keď mu už slunečko zapádá.

Otec. Keď zapadne, či zas newychodí??

Matka. Ten Máj tak přiletí, jen naraz tu bude. Grošša w domě nebude, sobášu bude konec, celá swadba sa rozsype.

Otec (bolestně si wzdychne). Weď má ješště naposledy dosť času ke wšeckému. Ješště je mladá.

Matka. Člowěk má w žiwotě jen třikrát ščěstí; není dobře opustit hned prwního. Ach Bože můj! Bože můj! Keď ji ani krawičky, ani té truhly, ani kus toho plátna, ani ničeho dať nemožeme! Jako to jen bude!

Otec. Cože máme počat! Hwězdu s rukau nesroníme dolu.

Matka. Ani jen tú swadbu není jak odbawit. Keby nám jen Pán Bůh z toho žida už raz nějak pomohel. (Z daleka widět starého hodinára w roztrhaném poplátaném kepenku, tlustú palicu w ruce, strakatú tanistru na boku).

Otec. Cože chudák ten hodinář, pohlédni jen, o té palici tak bídně sa wleče, bledý jako smrť, jistě je nemocný.

Matka. Bože dobrý! chudák! ten není w dobré koži. Zase nám nowé trápení přibudne. Dosť má člowěk swého kříža. Neboráček starý! wěru sa ti ten zas jen k nám chudákom ubírá. Jak budeme moci, už ho jen přiwineme, na cestě mu nedáme zahynút. Chodže, choď, doweď ho, weť už padá.

Lipowſky wſtal hore, ſſel w úſtrety hodinárowi, přiwédel ho za ruku do jizby, Anička hned odložila kolowrat, a jakau najlepſſí mohla, přichyſtala poſtel, Lipowſká ſi wypožičala od ſúſedy za ližičku máſla, a uwařila proňho randlíček poléwky; nemocného, bídného opatrowali, obſluhowali wſſecí. Za každý podaný pohárek wodičky, děkowal wlídně wýſlužné Aničce, požehnáwal jú ſtokrát za hodinu, winſſowal odplatu u Pána Boha tiſícnáſobnú. Celých dwanáſt týdňů wyležal w nemoci ſtaručký hodinář, Anička byla až do konca jeho opatrowkyňa; dwanáſt dlúhých týdňů minulo, ale trpěliwoſt její nepominúla. Stareček chradnul, wadnul, až uwadnul a odebral ſa, ſe zawinſſowáním domu Lipowſkého a lidomilné Aničce obzwláſſtě, požehnání a hojné odplaty boží, do lepſſího, pokojnějſſího, wděčnějſſího ſwěta. Jeho wlaſtní ſyn, jak ſám we ſwé nemoci byl wyprával, wyhnal ho před dwaceti roky z jeho wlaſtního domu, od které doby chodil ſwětem ſem tam, nikde zůſtáwajícího míſtečka nemaje, žiwiw ſa z naprawowání hodin. Před ſwau blízkau ſmrtí proſil Lipowſkého, aby ho dal jakkolwěk ſi pomóže, počeſtně pochowat, že mu wſſecky jeho útraty bohatě nawrácené budú, aby jen hned píſal do měſta N. k jeho ſynowi, který tam co bohatý pán žije.

Léky pro nemocného a pohřeb wrazili Lipowſkého, který w ſtatečnoſt ſlow ſtařečka pewně wěřil, do 15 zl. ſſ. nowé dlužoby u žida. Hned po pohřebě píſal Lipowſky po poſſtě bohatému ſynowi hodinářowemu; ale minúli ſſtyři neděle, odpowěd nepřiſſla. Poznowu píſſe druhý liſt, odpowědě žádné; piſſe liſt třetí, ſſtwrtý, — wſſecko darmo, jakby byl do mora ryby wpúſſtal, žádná nepřiſſla zpátky. Anička už byla zaſnúbená, ſwadba o tři týdně, nowá dlu-

žoba na krku, stará jen do polowice splacená, w domě krajcára peněz! Wssecko, a jen wssecko zle, a wždycky horssí. Mrzel sa otec, hněwala sa matka, nebo tyto peníze aj s bohatau náhradau za ten pohřeb a za léky, měli jisté jako už w hrsti. S tým by sa byla aspoň tá swadba, uz jen pro swětskú hanbu nejak odbawila. Ani žid už nechcel swěřit grossa. Nikdy sa jesstě manželé títo nepodohadowali, až při této příležitosti. — Kde je psota; tam je hřích!

Matka. Tak je to hle! tu si to máš! Ty jsi každému dobrý, kosselu dáš ze seba; a ked ty co potřebuješ, to ťa žáden nezná. Twoje wlastní děti mosá byt wčil pro twoju dobrotu nessťastné. Jesstě sa aj tá swadba rozejde; — rozejde, mosí sa rozejít: ani na ten sobáš nemá w čem jít.

Otec. Nuž ale, či sem toho chudáka měl wen wyhodit nemocného? Co on mohel za to, že má tak newděčného syna?

Matka. Wyhodit, — kdože ho kázal wyhodit?... Ale ked to Pán Bůh ze wsseckých stran jen nás samých třesce! Bože můj! Bože můj! Co sme už tí najhorssí na swětě! Wět už mosí wssecka trpěliwost člowěka opustit. Co si wčil jen počneme, o Bože můj, Bože můj!

Otec. No, jen nezúfaj! Čím wětssí kříž, tým bližssí nebe!

Matka. Ach Bože můj, už osemnást roků, co sme tu, ten kříž je wždycky weliký, a to nebe wždycky daleko.

Otec. Nezúfaj že, nezúfaj! Na swětě sa mosí ludom aj zle wodit.

Matka. Nám sa ale jesstě nikdy newodilo dobře,

ach nikdy, nikdy ještě, wždycky zle, — na nás už Pán Bůh docela zapomenul.

Otec. A coby jistě zapomenul, my předca naňho nezapomeneme.

Matka. Jaj co tam po twojich řečách. Dost na tom, zle je nám, už horšší byt nemože.

Otec. No widíš, tu ho máš! Ked už nemože byt horšší, netrap sa; dá Pán Bůh, bude už lepšší.

Matka. Ale mlč mi s takýma kázňama! S tím děti nenakrmíš. Nech psom tráwa roste, ked koně pokapú. Bude už lepšší... Nám už ani lepšší, ani nelepšší; ani horšší, ani nehoršší nepůjde nikdy. Už sa mi celý žiwot sppříkřil.

Otec. Nerúhaj sa tak ne; newíš co mluwíš. Nebylo by na swětě, krom dusse wětšší potwory, jako člowěk, keby mu nikdy zle neišslo, a wždycky jen dobře.

Matka. Sama bych už nic nedbala o seba — ale nač nám Pán Bůh jen ty newinné nebožátka děti dal, ked hladem mosá umřet!

Otec. Ženo! netrak rozum. S Pánem Bohem sa neprawok; přehráš!

Matka. O moje potěššení drahé! Moja dcéro milá! Pěkně si ka možem wydat. Ani plachetky, ani ručníčka, ani ničeho, což jeho jest! A swadba přede dweřmi. Tu hle, máme tento starý kepeň, záplata na záplatě, tanistru a palicu po tom hodinárowi, možeme sa jen po žebrotě wybrat.

Utrápený Lipowský wezme do ruky ten starý kepeň, přehledá ho, samá lata na latě. Kepeň odhodí, wezme tanistru, přehledá jú, a najde wnútři weliký zapečatěný list. Co je to? Čítá „Testament." Odpečatí, otewře:

„We jmeno Boha Otce, i Syna i Ducha Swatého, Amen. Ducha mého porúčam Bohu, tělo mé do hrobu k sladkému odpočinku. Kdo mňa do smrti doopatrowal, a počestně pochowat dal, tomu porúčam tento můj starý kepeň, který sem přes dwacet roků, na wsseckých mojích cestách nosil, — a wssecko, co je w něm; túto tanistru, také wysse 20 lét starú, a wssecko, co je w ní; a túto palicu, mojú wěrnú kamarátku na cestách mojich, i wssecko, co je w ní. Alexander Dubowský, hodinář. w. r."

Lipowská. No, už sme obohatění! Ten nás dobře zaopatřil, Pán Bůh mu tam odpusť na druhém swětě. Jesstě po smrti za dobrodiní posměch si z nás urobil. Tak je to, — urob komu dobře, posměch máš odměnu.

Lipowský ten Testament chudák čítal a čítal jen, čítal: „tento můj starý kepeň ... a wssecko .... co je w něm." Cože w něm može byt?... Prehlédá wssecko, kdejakú díru po znowu, najde tam kapsu — hledá, mrwí, ssmátrá...

Zena (zwědawě). No? Cože je w ní?...

Lipowský (smutným hlasem). Nic.

Zena (nahněwaná). To je dobré do oka.

Lipowský odhodí mrzutě starý kepeň, wezme do ruky tanistru, přehlédá, hledá...

Zena. No — co je w ní jesstě?

Lipowský wytáhne malé hodinárské klésstíky a kladíwečko.

Zena. To je dobré bolawý zub wytrhnút. A my si wssecí možeme wytrhat aj zdrawé, — nač jsú nám? Ten zemák, keď ho někdy má člowěk, aj tak přehltne.

Chudák Lipowský, kterému tyto muky a kříž studené

5*

kropaje potu jako zrna hrachu na čelo wyhnaly, zas jen čítá a hledí do toho Testamentu, diw ho okem nepřestřelil: „a túto palicu, a wssecko, co je w ní."

Žena. Snád w ní čerwík drewo wrtá od hladu; hladní zdědili hladného. — Lipowsky jen přehlédá, krútí, wrtí, obracá milú palicu, jak tanečnicu w tanci; ale palica zostala len palicau. Začne při wrchu babrat cosi, — palica sa pěkně odkrútí; w palici widět díru, ale w díře — nic. Trase, wrtí, natrásá, či něco newypadne, ale — ničeho nic.

Žena (rozzlobená). Ba sa wěru jesstě do tancu pusti s tau palicau. Počkaj, přijdú ti co chwíla hladné děti s plačem, hned budes mět aj muziku k tanci. (Lipowsky jen potrásá a mikluje wsselijak.) Tak! tak! je z hrusskowého dřewa, jen dobře tras! popadajú hrussky; zawolám děti, aby přissli sbírat. (Žena nahněwaná odejde preč, pleskne za sebau dweře, diw sa dům neskydel na hromádku.) Lipowsky ale jen kam wrtí tam milú palicu, jakby mu bylo dwanást muzikantů wyhráwalo, mikluje sem tam, natrásá, až sa mu cosi zazdá, že widí tussim papír w ní trčat. Wezme prútik, a wykrútí ho wen. Rozkrútí — a tu uzel Banknót! .... skoro zamdlel .... Mikluje s palicou jesstě, a tu — kotulúc! jakby byl s pod skloně kuřence rozplássil, pěkných, okruhlých, zlutučkých dukátů sa wysypalo po celé jizbě. Tak sa to na té zemi ligotalo, jako na nebi hwězdičky w noci. Běží wen do dwora a wolá: Ženičko! Hej! Kde jsi?

Žena (nahněwaná). Kdebych byla! — w kozi!

Lipowsky. Kde jsú ty děti? Zawolalas jich už? Nech přijdú ty hrussky sbírat, už sem natrásel. (Wejde do jizby.)

Žena sa naľekala, že sa pohel z rozumu. I pro Boha! co je tomu člowěkowi! Weselý je, jako blázen. Ješstě jen to jedno nám chybuje. Wejde si za mužem, hledí na něho naľekaná, bledá, s wytřešstěným okem, — Lipowský zase jí hledí weselo do očí a za stolem mlčí,... ona motká sa po jizbě, šslape po tých dukátoch, až jí Lipowský ukáže prstem na zem, potom ukáže na stůl na Banknóty. Milá ženička sa hned udobřila, jen spleskla před sebau rukama, — hned srozuměla tomu Testamentu. I nech toho stařečka milý Pán Bůh tam osláwí a dá mu radost nebeskú, ten nám wypomohel ze psoty! — Rozletěné dukáty posbírali, wšsecko schowali, žádnému ani z domácích, z bázně, aby jích newykradli, nepowěděli.

Žena. Ale mužíčku můj dobrý! popřehlédajme ješstě aj ten kepeň, a tú tanistru. Snad aj tam bude něco, nebo stojí w tom Testamentě: „a wšsecko, co je w ních.“ Ej widíš ti jú! jaká chytrá, nenasytá, kde má něco děwit; jako wšsecí dědíčowé na swětě! Ješstě ti nemá na tom dost! Ješstě sa jí málí!.... Nuž ale jen předca, předca, — cobych neměla dost, cobych nebyla s tým spokojná; ale jen jakby snád ješstě.... Začnú párat, řezat starý kepeň, a wypárajú w něm zašsité dwě Banknóty po Sto Zlatých. No widíš, powí Lipowský ženě, to si mosíš wčil dat do oka, nebos powídala, co je w kepeňi, že to do oka dobré. Párajú tanistru, wypárali tři pětzlatowky. Ženičko! předcas ty dobře hádala! Co je w tanistři, je to bude dobré na bolawý zub. Mňa už wšsecky zuby bolá, nebo dnes nejedli. Túto jednu pětku pošsli preměnit, a sprawíš dobrú wečeru. S ostatním mlčme, nebo swět je zlý. Ani žiwé dušsi mi nepowěz! Ani před dětmi

ſlowíčka! Ach cobych wyprávala komu, co ſem ſi ſnád na rozum ſedla? S tím moſíme mlčat; ſme tu na konci dědiny, mohel by nás tu upect. Lipowſká, jak wyſſla wen z jizby, zawolala ſi Aničku pod komín, a porozprávala jí o tom welkém ſſtěſtí, ale s příkazem, aby tu tajnoſt jen u ſebe zadržala — potom ju poſlala do dědiny nakúpit. Anička w radoſti, prwe než nakúpila, ſtawila ſa u ſwého Martinka na dwore, co jeſſtě nikdy neurobila, a wyſſtěbotala mu wſſecko to weliké ſſtěſtí, ale s příkazem, aby tuto tajnoſt tak zadržal u ſeba, *jako ona*, nebo že jí mamička nekázala nikomu to ſdělit. Už tú tajnoſt wěděly *ſſtyři* oſoby; prwe než Anička domu ſa wrátila, wěděla to už celá oſada a na druhý den ráno, až hen na třetím chotáři. O nedlúhú dobu, byl na ſtole kus upečeného maſa, pecen chleba, holba wína, a zbán wody, aj ſůl. Anička ſſla za humny děti zawolat, aby ſſli jeſt, že majú pečenku aj chleb. Jako ked gazdinka wyjde na dwůr, a začne wykrikowat: pi pi pi pi píí! pipuſſky! pi pi píí! běžá hned ze wſſeckých kútů kuřátka; tak běžaly hned malé děti na wolání Aničkyno, jak počuly, že chleb a maſo je na ſtole. Jak přiſſly ale na dwůr a newiděly tam oſedlaných pſů kramárowých, nechtěli jít do jizby, — *newěřili*, nebo dobře ſi zapamatowaly, že jen wtedy doſtaly něco dobrého pod zuby, ked tam kramár byl chodíwal. Až jích Otec powolal, weſſly; najedli ſa wſſeci weſelo — jen na jednu wěc zapomenúli wſſecí kromě Aničky — poděkowat Pánu Bohu za to požehnání. Wěru, prawda, prawda, powí Lipowſký, podaj mi tam tu knižečku. Okolo ſtola zaſpíwali, pomodlili ſa, poléhali, zaſpali. O půl noci zobudí ſa Anička ze ſna, a prijde jí na um, že při wečeři na domácího pſíka zapome-

nuli, který od několko dní už ničeho nebyl dostal. Wstala hned hore a wynesla aj tomuto jídlo. Nezké cifrowané wykrucowání ocáskem bylo jeho děkowání.

Tři týdne přeletěli jako okamihnutí. Anička a mladý Martin Klasoň měli slávit w žiwotě swém najpamatnějssí den — swadbu. I w domě mladého ženicha, i mladé neweěsty chystalo, strojilo sa wssecko k wesselí, ne sice hújj! hújj! ale pořádně, statečně. Byl 24. den měsíca Mája. U Martina Klasoňa seděl si za stolem wlidný pán Pytač, jako radní pán, na kterém mnoho záleží; ostatní swadebníci okolo něho, zajedli, zapili si trochu, aby nabyli smělosti, pro mladého ženicha tú Aničku Lipowských wypýtat. Pytač sa jen tak múdro showáral s tým pohárem, aby úlohu swoju dobře wywést mohel. U Lipowských seděl už také za stolem hrdý, přísný pán Oddawač, jako nejaký Welkomožný, od jehož přiwolení neb nepřiwolení dnes mnoho bude záwiset, w úplné powědomosti této swé wzácné, důležité hodnosti, která jen tú nemilú stránku má při sobě, žeby člowěk aj měl tenkrát před sebau na stole plnú sklenicu „toho pokussenia,“ ale mosí „s dobrým pomálu,“ aby ten rozum neuletěl a celý swadebný obrad nebyl potom pokazený.

Klop! Klop! zaklopalo na dweře Lipowských.

Oddawač. Wolno! — Dweře sa otewřely, wkročil po předku pán Pytač, za ním celá reťaz mládenců, starců, pannen, a mezi ňimi kdesi stratěný, jak fialka w tráwě, Martin Klasoň.

Pytač. Daj Bůh sstěstí, zdrawí k tomu,
Požehnání wássmu domu.

Pokoj boží, duch weselý,
Nech prowíwá dům wáš celý.
Toto pozdrawení neseme srdečně,
We wzácném príbytku prijmite nás wdečně.

Odbawač. Wítáme wás wzácni páni!
Aj wám pokoj požehnání.
Koho we wás ctíme?

Pytač. Dowolte, tajnost tú sobě zadržíme;
Kdo sme, co sme, ješstě nepowíme.

Odbawač. Keď úlohu tajnú hráte,
Odpowěď snáď nám jen dáte,
Na nasse zwědawé řeči,
Které zodpowedět swědčí:
Zjewite snad: co žádáte?...

Pytač. Nic, dokud nás nepoznáte;
Nic takého, co nemáte.

Odbawač. Zdaleka ste tedy wzácní páni hosti?
Aspoň to nám sdělte, když jineho nic.

Pytač. Welmi zblízka, — ne zdaleka:
Tri chotáre, wrchů sedem,
Nám je tolko, co krok jeden,
K Wám je blízko míl tisíc.

Odbawač. Z kterého ste tedy koli, nedbám, mesta, —
Jakowá wás predce, k nám přiwedla cesta?

Pytač. K príbytku wassemu? chodníček nadeje.

Oddawač. Nadeje je ratolest tam z wyžšjho swěta,
Ona w žiwot zemský milé kwitky wpletá;
Tedy sladkých nádejí wy hledáte jmení?

Pytač. Ach sladkých nádejí těch sebau dost máme,
Nowé teda žádné wíce nehledáme,
Jen té, kterú máme sladké wyplnění.

Oddawač. Družičky nádejí jsú túžby žížniwé,
Túžby nedočkawé, plamenné, ohniwé.
Co na prázdno kwitne, tam blaženost wadne,
Sklamaná nadeja pokoj srdce kradne.
Jeli nebe cestě wašši k nám prízniwé, ...
Sdělte swú dúweru, a —

Pytač. Sdělíme celú.
Srdečnost wašša nám dodala smělosti;.
A kde je uprimnost, tam jsú wšecky cnosti. —
Přicházíme ze swěta, kde je wečné jaro,
Kde sa před člowěkem trápení schowalo.
Kde jen wšecko kwitne weselučkým kwětem,
Kde je wečně, wečně, wšecko mladým swetem.
Kde sa každá žádost, každému hned splní,
Kde wšecky chodníčky, jsau samé ružičky,
Kterých ještě ostré nedozrálo trní. —
Tam jeden mládenec chce z jara mladosti
Wystaupit a mnohé tam nechát radosti.
Chce z jarneho swěta,
Chce z jara do leta
Přejíti, a —
Proč? to on zná,
Z jara milých radostí w leto trudných starostí.

Oddawač. Divný to mládenec! pitvorný mládenec!
Ze swěta raroši! Do [illegible] [illegible]!. . .
Mezi tím —
Kdo sám zle chce, sám sa trešce.

Pytač. Ne tak, ne tak, wážný welický pane!
Není každé kolečko wůz, a krivica sane.
Mládenec náš, keď opustí swět jeden,
Za jeden jediný, chce pěknějších sedem.
Za každý weselý w mládenskom swetě krok,
Storakú odměnu, aj úžerný úrok!
Za jednu stracenú tam peknú hodinu,
Chce přátelů nowých hned celú rodinu.
W náhradě za pěkně kwětúci ružičky,
Chce dwě pracowité, schránliwé ručičky.
Za krásných fialek plný les, úbočí,
Chce dwě wěrné, modré, usmíwawé oči.
Za rozkwitlú plným kwětem makowičku,
Chce peknú, okruhlú a múdrú hlawičku.
A slowem, co on tam opustí, za wšecko,
W nádawku, aj jedno uprimné srdečko.
A tak s týmto potom, pres uwitau z kwětů
Lawičku, chce přejít — aj. . . do trudných
swětů!

Oddawač. Mhm! či tak! to je něco jiné . . . . hm.
To není zle premyšlené, jak sa z prwu zdálo.
To tak wyhlédá, jako — utect umysel maje,
A kázat sa wyhnat z teskliwého ráje.

Pytač. (kýwa hlawau)

Oddawač. A za túto křiwdu! potom, w náhradě
Důstojnú pannu?? .....

Pytač. To, to, to! my tú hledáme;
A chodníček naděje přiwedel nás rázem
k wám z rowňučka sem!

Oddawač. Kdo wám cestu k nám ukázal?

Pytač. Kdožeby ukázal,
Pán Bůh nám ukázal z wysokého nebe.

Oddawač. Co žádáte, co čekáte při hledané panně?

Pytač. Bohatstwí a krásu! — Bohatú a krásnú!

Oddawač. To ste k nám zmýlili milí páni cestu,
Takúto my pro wás nemáme newěstu.
To klopte na dweře, tam kde jsú paláce,
Naše bohatstwí jest: schránliwost a
práce.

Pytač. To sme práwe doma; nezmýlili cestu:
Takúto my swětem hledáme newěstu.
Takéto hledáme bohatstwí, ne zlato,
A takú krásu,
Co wzdoruje času,
Kterú wěk nezmění w popel, prach a blato.
Krásné, dobré srdce, pěkné mrawy k tomu,
Hledáme; pýtáme, pannu z wášho domu.

(Tichá přestáwka. Panna s družičkámi přijde.)

Oddawač. Takúto důstojnú máme w domě pannu,
Wychowanú mrawně pod boží ochranau.

Tu jú předstawujem waššému mládenci,
W koruně panenské, w newinnosti wenci.
Wolte si swobodně, co sa widí komu:
„Pannu" — nebo „koššíček".
Hledáteli krásnějšší newěsty,
Wrákte sa swobodně, ješšte z krátké cesty.

Pytač. (Merá okem pannu od hlawy do paty.)
Sotwa sme zočili,
Už sme wywolili .... „koššíček".
Koššíček uwitý z májowých ružiček, ...
Ale aj tú Pannu w něm! —

Odbawač. (Pokrúťí hlawau.)
Wy jak widet máte až dosti smělosti,
Wy wíce beřete, nežli wám prislúchá,
Uchytíte ruku, keď wám prst ponúká:
Nu — neodbám! aj tak buď dobře.

(Odbawač k mladé newestě.)
„Žaloba na teba! Panno roztomilá!
Cos to tam w zahradě wčera porobila?
Utrhlas ružičku, pustilas dol wodau,
Pustilas w ňadeji, na dobrú náhodu.
„„Teč potočku dolu, plow bílá ružička,
Wyhledaj mi swětem dobrého mužíčka.""
W potočku sa wčela maličká topila,
Na ruži pustenej žiwot ochránila.
W třetím sa chotárí z ružičky ožíwá:
„Pomožte! powím wám, kde Anička býwá"—
Letěla tá wčela hor wodau na zpátky
Dowedla mládenca až na dwůr twé matky—

Šťastně! — ti plávala pusťená ružička,
Priwédla už teda dobrého mužička. —

(Wážně, rázně.)

Ušlechtilá panno! z božího řízení
Tu je w twém žiwotě welké okamžení!
Už aj tebe ptáček zaspíwal w krowině:
„Co komu súděno, že ho to nemine!"
Už sa máš rozžehnat s panenskými časy! —
Už zostanú sami otec a mamička,
Co ťa wychowali od tweho malička.
Wen z domu ťa dajú, jak rozmarín z jara,
Kterýs celú zimu w okně zimowala.
Zp meň že si často na mamičku sladkú,
Jak utrhnutý kwět na swoju zahrádku.
Zpomeň na otcowský dům a w něm mladý wěk,
Jako tá ružička na její kořenek —
Zpomeň! ked zpomeneš na swůj panenský máj,
Jak zpomíná ptáček na swůj zelený háj! —
U príbytku tohoto mládenca cnostného,
Řízením božím ti už zasnúbeného,
Stojí malá zahrádka, ale smutná pustá,
Jen trawička po hrádkách zelení sa hustá;
W té zahradě ružička zasadená ty budeš!
A jak ruža zahradu rozweselí celú,
Tak ty cestu žiwota učiň mu weselú! —

(K mladému ženichowi.)

Ty cnostný mládenče! pod mužskú ochranu
Priwiň si k wěrnému srdci túto pannu!
Ťažko ju mamička, horko wychowala,
Wenček jej' panenský tobě zachowala!

Žehnám ta skrz Boha, wssecko co ti swaté,
Skrz wssecky radosti, skrz nadeje zlaté;
Žehnám ta skrz sladké otca matky jmeno,
Skrze twé newesty newinnosti wěno;
Žehnám skrz myssléůku na swatý súd boží,
Na slib, který srdce twé w oltári složí;
Žehnám ťa skrz twůj hrob, skrz prach z těla
twého,
A jesstě ráz žehnám, skrz Boha žiwého:
Zadrž slib wernosti, lásky k této panně,
Dobre opatrená nech je w twé ochraně!
Láska twá a wernosť buď stálá co skala,
Aby na den dnessní nikdy neplakala.
Kde možeš, rozwesel, oslaď jí těžký swet,
Od muže útlejssí jest panna z raje kwět. —
Láskau a swornosti nech wás Pán Bůh spojí,
Jazyky, wássen, križ, nech wás nerozdwojí!
Žite dlúho blaze! Wždy w božím pokojil
Šťastliwú wám cestu! A tak — buďte
swojí!
Požehnání otca, požehnání matky,
Zabezpečuje wám w swětě žiwot sladký. —

Pytač. (K rodičom newěsty.)

Wám, wážni rodiče! Otče matko drahá!
Co tu tak tesklíwo w budúcnosť hledíte,
Keď dcérussku wassu, co čeká, newíte:
Za wychowáwání,
Wzdáwáme wrúcné,
Poděkowání —

S r d c e m děkujeme, ne jen slowem ustně!....
Že ste nám tak cnostnú pannu wychowali,
Jak na zretedlnicu w oku pozor dali,
Milowaná matko! děkujeme wám —
Ked dcerušku milú preč bereme wám —
Ten wáš dům weselý, už wám bez ní spustne.

(Chór pannen a mládenců zpíwá.)

Spustne dům bez panny, ked ju přeč odnesú,
Jak slávik zpěwawý, ked odletí z lesů. :|:
Spustne jak zahrádka, strhaná do wěnců,
Jak klasnaté pole pod rukama ženců. :|:
Jako strom, ked z něho to owoce strasú,
Jak zelená lúčka, ked jú na jar spasú. :|:
Spustne, jak děDinka, ked spadla wěžička:
Jak ker, ked sa z něho utrhne ružička. :|:

(Jeden hlas.)

„Wydat si dcerušku, to je půl pohřebu!"

(Chór pannen a mládenců.)

Panna ide po swém swadebném pohřebě:
Budto do půl pekla, aneb do půl nebe. :|:
A mnohá z pannenstwí ráje weselého
Přejde nebožátko do pekla celého. :|:
Nejedna panenka w sladkú swadby dobu,
Pochowala swoju weselost do hrobu. :|:
A uwadla potom jako list z jawora,
Ked z konárka swého odpadel do mora. :|:

D[illegible] z nej [illegible], [illegible] čerwené,
S[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] :|:

D[illegible]ní [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],
Ja[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] :|:

Le[illegible] za [illegible] [illegible] [illegible],
Jak [illegible] za [illegible]čkom z [illegible] [illegible]. :|:

(K mladé newěstě obrácení.)

Té naší newěstě [illegible] [illegible] [illegible],
Nech podají Bože [illegible] [illegible] [illegible] zlaté. :|:

Nech ji twoé otewře [illegible] w nebe bránu,
Porúčáme ti jú, [illegible] boží ochranu. :|:

Ružička wwadne, [illegible] opadajú,
Její dobré časy nech wždycky trwajú. :|:

Sešli jí, sešli jí, o dobrý Bože náš!
Moc radostí z nebe, wšak jich tam dosti máš! :|:

Pytač. (K rodičom mladé newěsty.)

Dosawád ste měli Wy na ňú swé zrení,
Budúcnost sdůwěrte božímu řízení!

(Chor pannen a mládenců.)

Dosawád ste měli Wy na ňú swé zrení,
Budúcnost sdůwěrte božímu řízení! :|:

(K rodičům newěstiným.)

Pytač. Nech Wám za ňú slzy w očách tak nehrajú,
Oddawač. Ked ružička kwitne, tedy jú trhajú.

(Wšecci zpíwajú.)

Nech Wám za ňú slzy w očách tak nehrajú,
Ked ružička kwitne, tedy jú trhajú. :|: ....

Po dokonaném sobášši otewřela sa u Lipowských swadební hostina. Na předku stola seděla Anička, mladá newěsta pod wěncem, s blaženým mladým ženichem, a tak radem nasledowali ostatní. Začaly sa na stoly donášsat weliké, šširoké, hluboké myse: starejšší sa pomodlil, hostina sa započala. Wššeckého bylo dost, aj toho ponuku, a blažené weselosti najwíc. Ženičky jen tak půl okem si hleděly do těch tanírů, jedným okem wždycky bluškaly kradmo se zalúbením na tú mladú newěstu, která sa pěkně, krásně múdřila, jen tu i tu k ženichowi slowíčko stratila. Jak sa najlepšší jedlo, kde sa wezme tu, jeden z našsích slowenských krajanů u dweří, — poctiwý drotár. Jak widěl, že tu swadba stojí, že tu dnes z drotowání nic nebude, odkwapil přeč mlčky; ale Lipowský, wida ho okolo oken přejít, zawolal ho a wolky newolky mosel si zasednút a spolustolowat s nimi, — radowat sa s radujícími. „Pite, jezte krajanko! jako doma; nečekajte ponuku.“ Po chwíly sa začalo připíjat na zdrawí. Lipowskému sa při prwném prípitku pukel w ruce pohár tak, že wíno wššecko sa wylélo a pohár na dwě polowičky rozletěný na drobné kúšky na zemi rozbil. On nebyl člowěk půwěrčiwý, nic si z toho nerobil; ked sa jeden pukel, wzal si druhý. Ostatní ale si to wykládali, že to praj, není dobré znamení. Jedna sedemdesátdewětročná babička, které už staroba celú twář brázdámi rozryla, seděla w kútě; ta by si za sto dukátů nebyla dala wyrazit z hlawy, že Lipowský do roka do dňa nezemře. — Po připitú mladoženíchowi a mladé newěstě wybídnul pán starejšší hostů, aby někdo něco pěkného zahádal. Wššecko zwolalo, aby sa urobil počátek od hlawy. Načež sa sesbíral teda mladý žet a takúto zahádal hádanku:

„A kdo mňa už žnali,
Pěkně ſi prawali,
Potom hlawičku
Ubohú ſčípali
Kamenem drúzgali
A eſſtě do ohňa
Pálit mňa dali;
Na poly ſpálili
Na kuſe řezali,
Napoſledy predca
Koſſtkámi trhali.“

Mnozí hádali, že je to ſtrom; Ondrej Pawelka, že haluz; Martin Wrablic, že je to chléb; druzí, že odſúzenec, a jeden, že je to motyka. Mladý ženich připil Wrablicowi, na znak, že ten dobře hádku rozluſſtil. — Za mladým ženichem zahádala mladá newěſta:

„Kletka pěkná zlatá, mnohomalowaná,
Kameňmi drahými pěkně wykládaná,
Na wyſokých horách, na dáwnom dubiſſku,
Zawěſená wyſí za zlatú ſtuſſtičku.
Milliony ptáčků je zatwořených w něj,
Wſſecí jedno myſlá: „jako wyletět z něj?“
Ale přes úzunké té kletky dwéřečka,
Súčaſně jen jedna može wen hlawička.
Proto jen po jednom wen z něj wyletujú,
Wyletěné nikdy ſa wíc newracujú.
Černotmawé wſſecí majú krídla lawé,
Jako ſněh bělunké křídelečka prawé. —
Jako ſa takýto jeden wolá ptáček?
Powěz a uhodni, kdos byl dobrý žáček, ...

Michal Karasiát zkřiknul: to je „strakatá slépka,“ druhý, že je to „husár,“ třetí, že „ptáčí hnízdo.“ Ján Malina hádal, že to bohdaj nebude „měsíc.“ Jedna ale družička twrdila: to je „list na stromě.“ Na wssecko toto krútila mladá newěsta owěnčenau hlawičkau. Na to wstal z místa pán Starejssí, wzal plný pohár do ruky a zawinssowal mladým manželom takto: Co nám ženich a mladá newěsta zahádali, my jim wssecí toho winssujeme. Ženich zahádal chléb, mladá newěsta — „deň“... teda chléb jejích wezdejssí dáwejž jim Pán Bůh každý den. Celá swadební společnost wesele potwrdila s pohármi winš tento. Načež družička newěsty takto zahádala dalej:

Hned z jara, wčas z rána —
(Kde zornička zapádala, ta strana sa čerweňala,
Deň esstě nebol, tma sa rozsypala.
Ptáčkowe hrdélka k zpěwu naprávwali,
A slunečko z lesů už už wyzeraly.
A sskriwánček utěssený, Do wysoka wyletěný,
Wyzeral — či ide deň?...)
Napily sa rosičky,
Modrooké sestričky
Stúlily si hlawičky.
„Ach skryme sa, utúlme sa,
Zase prijde dnes do lesa,
Skryme sa jej očičkám,
Běda nassim hlawičkám.“
Hlas rozléhá sa po rosi,
Pěkně krásně zpíwá kdosi,
Newiděť ho, a je w lesi.

„Ach skryme si hlawičky
Do tej hustej trawičky,
Najdú náš jej ručičky.“
Už slunečko ide hor,
Děwčátečko wyjde z hôr,
Na zelenú pažitu,
Cože ono hledá tu?
Hledá, hledá rado by
Keby našlo, zdwihlo by —
Cože ono, co tak hledá?
Maliny? či jahody?
Hledá, hledí, nic newidí,
Jak wětríček nepřezradí....
Ale šselma maličký,
Utùlené sestričky
Prozradil on děwčátku,
Zahádanú máš hádku. —

Po této hádance dodala chytrá družička tyto slowa: Kdo túto hádku z mládenců neuhodne, musí položit pokutu, náš pán Starejšší odsúdí, jakú. Wšseci mládenci lomili si hlawy, hádali wšselico, ale neuhodli. Pán Starejšší jích teda odsúdil, musel dat každý každé panně bílý ručníček. Pyšsily sa ty pannenky s pěknými ručníčky, že k ním tak lahúčko přišsly. Na pokušsení mládencom porad jích přetrásaly, přehlédaly, jedna druhé ukazowaly, jak jsú utěšsené pěkné, krásné, nowučičké nowé, jen wčera kúpené. Wypytowaly sa šselmičky mrzutých mládenců, zač jích kúpili, u koho? kedy? pro kterú? Potom sa začaly mezi sebau na oko dohadowat o tom, které sa dostal najpěknějšsí? Ta twrdila, že její ručníček je bělunký, bílý

jako ten sněh; jiná chwálila swůj, že její je w swětle slunečka wyprany, bílený, krásný bílý jako jasný deň; jiné zase zwelebowaly ty pěkné čipečky okolo, až naposledy každá měla najpěknějssí. Mládenců to mrzelo. Ján Malina powí k pannám: nepýsste sa ne, wet nám wy jích zase dáte w sobotu, a to aj za kytečku zwadlých kwětů. Slowo to popúdilo panny, hned si wssecky daly slowo na jejích pannenské wěnce a party, že kteráby z nich ten ručníček zpátky dala, nikdy si nebude smět ani smutnú, ani weselú pesničku zazpíwat a to nikde, ani ked trávu bude trhat. Kteráby ale aj to přestúpila, nebude smět party nosit potom. — Jedna stará babička měla mezi pannámi wnučku; táto powí: Nezaklínajte sa dietky moje tak welice, nezaklinajte, to je nedobře! —

Že ale o jednu pannu bylo méně než mládenců, panny odsúdili, že Pawel Stonoha, který ručníčka swého z pokuty neměl komu dat, na místo toho musí dále něco zahádat, aby ani on nezůstal o suchu. I zahádal tedy mladý Stonoha takúto hádku:

„Husár mi wychowal mak pod holým nebem,
Wína nepijala, nepohrdla chlebem.
Můj holič mňa najprw ostřihá, oholí,
Potom krk podreže — hádaj či mňa bolí?
A ked už dussička ze mňa wyletěla,
Zubyčky wyssčerím z bleduckého těla.
Dětí já naplodím jako hora listu,
A ked sa napijem, plachtu lúbim čistú.
Dítky moje wssecky swěta reči znajú,
Němé jsú, předca sa s každým showárajú.
Kdo mňa zná poháňat, dobře sa mu wodí,
Co hned aj rol nemá, proto sa mu rodí.

W kosbě sa nespotím, handry orem, ryjem,
S dobrým pohoníčem dobře si já žijem.“

Po této hádance dodal mládenec Stonoha tyto slowá: túto hádku nikdo nesmí hádat, jen panny; a která neuhodne, musí wrátit bílý ručníček mládencowi zpátky. Strnuly pannenky nad tauto wýminkau, jakby jích byl žihlawau pohladil, zlekly sa o swoje ručníčky, a w strachu, čoje by člowěk uhádel? Hádaly to ty pannenky, wšelijak hádaly, nebo by ty ručníčky nebyly rady na zpátky daly, nebo sa na ten pád smutných aj weselých zpěwů na pannenské wěnce i party byly wšetečně poodříkaly, slowem pannenským zawázaly; ale bílé, pěkné, krásné ručníčky mosely dat zpátky, nebo ani jedna orecha nerozbila. Mrzalo to, bolelo to, ty děwčátka, že takto schodily, takú hanbu získaly, tak lehúnko k nim ty ručníčky přišly, a tak lehko zas preč išly; snadno jích nabyly, snadno aj pozbyly. A wšeckého toho byla příčina ta družička, co prwní náwrh k tomu urobila. Dobře síce myslela, ale zle to wypálilo. Wšecí mládenci sa zase pýšili, ručníčky na pokušení porad wytahowali, přehledali, přetrásali, pěkně jích wítali, jak sa jim tam, kde byly, wodilo, wyptáwali; wychwalowali si jích, jak sú utěšené, pěkné, krásné, nowučičké nowé, jen wčera kúpené. Jedna z prítomných matek, chtěla neborkám pannám z této kaluže wen pomoct, a zahádala mládencom:

„Huka nemám, nepřebírám,
Gajdoš nejsem, gajdujem,
Po nocách rád rajdujem,
Po cinteroch wandrujem.

A tam plačem, plačem, plačem,
Dwa lampášky nosím, skáčem;
Gazdinka pri peci w zimě,
Se mnau spolu — prade — dříme!"

Pět mládenců hned wykříklo, že je to obrázek falešných ženíček — „kočka" a ohradili sa tým oswědčením, že bílé ručníčky jen pod tau wýminkau přinawrátia pannám, ked sa jím předložá tři pohádky, a oni by ze wšeckých třech ani jednu neuhádli. Tu už pannám shasly wšecky náděje — Bože můj dobrý! wzdychaly si neborky, kdože by ze třech neuhádel aspoň jednu! Ale sme schodily, nešťastné ručníčky, tam jsú naše pěkné, slowenské pěsničky! Jako jen na tú trawičku chodíwat budeme, ked si zpíwat nebudeme; jako ty zralé kežíčky zežínat budeme, ked si zpíwat nebudeme! Jakože to seno hrabáwat budeme, ked si zpíwat nebudeme! Najwíc to mrzalo našu chytrú družičku,... ona to wšecko nawařila s její náwrhem. Táto tedy sešíwala wšecky myšlenky, sháněla wšecky muchy dohromady, jakby tým mládencom přes rozum přeběhla. Naraz stane hore a we jmenu wšeckých pannen, projewí tento náwrh: „Kdokoli z hostow mužských předloží také tři pohádky mládencom, z kterých ani jednu žáden z ních nerozlušti, ten si za odměnu z pannen tú najkrásnějši bude moct wybrat do prwního tancu." Ze wšeckých stran letěly hádanky jak orechy ze stromu; ale mládenci jejích ručníčky pewno si bránili, jako obležení, swau pewnost, — wšecky predložené hádky hned pěkně uhádli. Drotár, před stolem pěkně wyumywaný, sa nestaral o nic, ten si jen potahowal do tanira, a rozkrajowal pěkně, wolně, dobré pečenečky, hrdlowal sa s obí-

Žehnám ta skrz Boha, wssecko co ti swaté,
Skrz wsseckỳ radosti, skrz nadeje zlaté;
Žehnám ta skrz sladké otca matkỳ jmeno,
Skrze twé newestỳ newinnosti wěno;
Žehnám skrz myssléňku na swatỳ súd boží,
Na slib, kterỳ srdce twé w oltári složí;
Žehnám ťa skrz twůj hrob, skrz prach z těla twého,
A jesstě ráz žehnám, skrz Boha žiwého:
Zadrž slib wernosti, lásky k této panně,
Dobre opatrená nech je w twé ochraně!
Láska twá a wernosť buď stálá co skala,
Aby na den dnessní nikdy neplakala.
Kde možeš, rozwesel, oslaď jí těžkỳ swet,
Od muže útlejssí jest panna z raje kwět. —
Láskau a swornosti nech wás Pán Bůh spojí,
Jazyky, wássen, kríž, nech wás nerozdwojí!
Žite dlúho blaze! Wždy w božím pokoji!
Sťastliwú wám cestu! A tak — buďte swojí!
Požehnání otca, požehnání matky,
Zabezpečuje wám w swětě žiwot sladkỳ. —

Pytač. (K rodičom newěsty.)

Wám, wážní rodiče! Otče matko drahá!
Co tu tak tesklìwo w budúcnosť hledíte,
Keď dcérussku wassu, co čeká, newíte:
Za wychowáwání,
Wzdáwáme wrúcné,
Poděkowání —

Srdcem děkujeme, ne jen slowem ustně!....
Že ste nám tak cnostnú pannu wychowali,
Jak na zretedlnicu w oku pozor dali,
Milowaná matko! děkujeme wám —
Keď dcerušku milú preč bereme wám —
Ten wáš dům weselý, už wám bez ní spustne.

(Chór pannen a mládenců zpíwá.)

Spustne dům bez panny, keď ju přeč odnesú,
Jak slávik zpěwawý, keď odletí z lesů. :|:
Spustne jak zahrádka, strhaná do wěnců,
Jak klasnaté pole pod rukama ženců. :|:
Jako strom, keď z něho to owoce strasú,
Jak zelená lúčka, keď jú na jar spasú. :|:
Spustne, jak děďinka, keď spadla wěžička:
Jak ker, keď sa z něho utrhne ružička. :|:

(Jeden hlas.)

„Wydat si dcerušku, to je půl pohřebu!"

(Chór pannen a mládenců.)

Panna ide po swém swadebném pohřebě:
Buďto do půl pekla, aneb do půl nebe. :|:
A mnohá z pannenstwí ráje weselého
Přejde nebožátko do pekla celého. :|:
Nejedna panenka w sladkú swadby dobu,
Pochowala swoju weselost do hrobu. :|:
A uwadla potom jako list z jawora,
Keď z konárka swého odpadel do mora. :|:

Opadly z něj ruže, ružičky červené,
Smutek nosí w srdci, křídelka zwěšené :|:
Opuštěná chodí, jakby swět stratila,
Jakby litowala, že sa narodila. :|:
Teskní za panenským wěkem slastiplným,
Jak jaro za ptáčkem z lesů uletěným. :|:

(K mladé newěstě obrácení.)

Té naššé newěstě twoje ruky swaté,
Nech podajú Bože dnes ty klúče zlaté. :|:
Nech si dnes otewře zlatú w nebe bránu,
Porúčáme ti jú, pod boží ochranu. :|:
Ružička uwadne, hory opadajú,
Její dobré časy nech wždycky trwajú. :|:
Seššli jí, seššli jí, o dobrý Bože náš!
Moc radostí z nebe, wššak jích tam dosti máš! :|:

Pytač. (K rodičom mladé newěsty.)
Dosawád ste měli Wy na ňú swé zrení,
Budúcnost sdůwěrte božímu rízení!

(Chor pannen a mládenců.)

Dosawád ste měli Wy na ňú swé zrení,
Budúcnost sdůwěrte božímu řízení! :|:

(K rodičům newěstiným.)

Pytač. Nech Wám za ňú slzy w očách tak nehrajú,
Oddawač. Ked ružička kwitne, tedy jú trhajú.

(Wšecí zpíwajú.)

Nech Wám za ňú slzy w očách tak nehrajú,
Ked ružička kwitne, tedy jú trhajú. :|: ....

Po dokonaném sobášší otewřela sa u Lipowských swadební hostina. Na předku stola seděla Anička, mladá newěsta pod wěncem, s blaženým mladým zenichem, a tak radem nasledowali ostatní. Začaly sa na stoly donášsat weliké, šširoké, hluboké myse: starejšší sa pomodlil, hostina sa započala. Wššeckého bylo dost, aj toho ponuku, a blažené weselosti najwíc. Ženičky jen tak půl okem si hleděly do tých tanírů, jedným okem wždycky bluškaly kradmo se zalúbením na tú mladú newěstu, která sa pěkně, krásně múdřila, jen tu i tu k ženichowi slowíčko stratila. Jak sa najlepšší jedlo, kde sa wezme tu, jeden z naššich slowenských krajanů u dweří, — poctiwý drotár. Jak wíděl, že tu swadba stojí, že tu dnes z drotowání nic nebude, odkwapil preč mlčky; ale Lipowsky, wida ho okolo oken přejít, zawolal ho a wolky newolky mosel si zasednút a spolustolowat s nimi, — radowat sa s radujícími. „Píte, jezte krajanko! jako doma; nečekajte ponuku." Po chwíly sa začalo připíjat na zdrawí. Lipowskému sa při prwném prípitku pukel w ruce pohár tak, že wíno wššecko sa wylélo a pohár na dwě polowičky rozletěný na drobné kússky na zemi rozbil. On nebyl člowěk půwěrčiwý, nic si z toho nerobil; ked sa jeden pukel, wzal si druhý. Ostatní ale si to wykládali, že to praj, není dobré znamení. Jedna sedemdesátdewětročná babička, které už staroba celú twář brázdámi rozryla, seděla w kútě; ta by si za sto dukátů nebyla dala wyrazit z hlawy, že Lipowsky do roka do dňa nezemře. — Po připitú mladoženíchowi a mladé newěstě wybídnul pán starejšší hostů, aby někdo něco pěkného zahádal. Wššecko zwolalo, aby sa urobil počátek od hlawy. Načež sa sesbíral teda mladý žet a takúto zahádal hádanku: 6

„A keď mňa už stínali,
Pěkně si zpíwali,
Potom hlawičku
Úbohú sstípali
Kamenem drúzgali
A esstě do ohňa
Pálit mňa dali;
Na poly spálili
Na kuse řezali,
Naposledy predca
Kostkámi trhali.“

Mnozí hádali, že je to strom; Ondrej Pawelka, že haluz; Martin Wrablic, že je to chléb; druzí, že odsúzenec, a jeden, že je to motyka. Mladý ženich připil Wrablicowi, na znak, že ten dobře hádku rozlusstil. — Za mladým ženichem zahádala mladá newěsta:

„Kletka pěkná zlatá, modromalowaná,
Kameňmi drahými pěkně wykládaná,
Na wysokých horách, na dáwnom dubissku,
Zawěsená wysí za zlatú stussťičku.
Milliony ptáčků je zawořených w něj,
Wssecí jedno myslá: „jako wyletět z něj?“
Ale přes úzunké té kletky dwéřečka,
Súčasně jen jedna može wen hlawička.
Proto jen po jednom wen z něj wyletujú,
Wyletěné nikdy sa wíc newracujú.
Čérnotmawé wssecí majú krídla lawé,
Jako sněh bělunké křídelečka prawé. —
Jako sa takýto jeden wolá ptáček?
Powěz a uhodni, kdos byl dobrý žáček.....

Michal Karasiát zkríknul: to je „strakatá slépka,“ druhý, že je to „husár,“ tretí, že „ptáčí hnízdo,“ Ján Malina hádal, že to bohdaj nebude „měsíc.“ Jedna ale družička twrdila: to je „list na stromě.“ Na wssecko toto krútila mladá newěsta owěnčenau hlawičkau. Na to wstal z místa pán Starejssí, wzal plný pohár do ruky a zawínssowal mladým manželom takto: Co nám ženich a mladá newěsta zahádali, my jim wssecí toho winssujeme. Ženich zahádal chléb, mladá newěsta — „deň“... teda chléb jejích wezdejssí dáwejž jim Pán Bůh každý den. Celá swadební společnost weselo potwrdila s pohármi winš tento. Načež družička newěsty takto zahádala dalej:

Hned z jara, wčas z rána —
(Kde zornička zapádala, ta strana sa čerweňala,
Deň esstě nebol, tma sa rozsypala.
Ptáčkowe hrdélka k zpěwu naprávwali,
A slunečko z lesů už už wyzeraly.
A sskriwánček utěssený, Do wysoka wyletěný,
Wyzeral — či ide deň?...)
Napily sa rosičky,
Modrooké sestričky
Stúlily si hlawičky.
„Ach skryme sa, utúlme sa,
Zase prijde dnes do lesa,
Skryme sa jej očičkám,
Běda nassim hlawičkám.“
Hlas rozléhá sa po rosi,
Pěkně krásně zpíwá kdosi,
Newiděl ho, a je w lesi.

„Ach skryme si hlawičky
Do tej hustej trawičky,
Najdú nás jej ručičky.“
Už slunečko ide hor,
Děwčátečko wyjde z hôr,
Na zelenú pažitu,
Cože ono hledá tu?
Hledá, hledá rado by
Keby našlo, zdwihlo by —
Cože ono, co tak hledá?
Maliny? či jahody?
Hledá, hledí, nic newidí,
Jak wětríček neprezradí....
Ale šselma malický,
Utúlené sestričky
Prozradil on děwčátku,
Zahádanú náš hádku. —

Po této hádance dodala chytrá družička tyto slowa: Kdo túto hádku z mládenců neuhodne, musí položit pokutu, náš pán Starejšší odsúdí, jakú. Wšseci mládenci lomili si hlawy, hádali wšselico, ale neuhodli. Pán Starejšší jích teda odsúdil, musel dat každý každé panně bílý ručníček. Pyšsily sa ty pannenky s pěknými ručníčky, že k ním tak lahúčko přišsly. Na pokušsení mládencom porad jích přetrásaly, přehlédaly, jedna druhé ukazowaly, jak jsú utěšsené pěkné, krásné, nowučičké nowé, jen wčera kúpené. Wypytowaly sa šselmičky mrzutých mládenců, zač jích kúpili, u koho? kedy? pro kterú? Potom sa začaly mezi sebau na oko dohadowat o tom, které sa dostal najpěknějšsí? Ta twrdila, že jejj ručníček je bělunký, bílý

jako ten sněh; jiná chwálila swůj, že její je w swětle slunečka wypraný, bílený, krásný bílý jako jasný deň; jiné zase zwelebowaly ty pěkné čipečky okolo, až naposledy každá měla najpěknějssí. Mládencům to mrzelo. Ján Malina powí k pannám: nepýsste sa ne, wet nám wy jich zase dáte w sobotu, a to aj za kytečku zwadlých kwětů. Slowo to popúdilo panny, hned si wssecky daly slowo na jejich pannenské wěnce a party, že kteráby z nich ten ručníček zpátky dala, nikdy si nebude smět ani smutnú, ani weselú pesničku zazpíwat a to nikde, ani ked trávu bude trhat. Kteráby ale aj to přestúpila, nebude smět party nosit potom. — Jedna stará babička měla mezi pannámi wnučku; táto powí: Nezaklínajte sa dietky moje tak welice, nezaklinajte, to je nedobře! —

Že ale o jednu pannu bylo méně než mládenců, panny odsúdili, že Pawel Stonoha, který ručníčka swého z pokuty neměl komu dat, na místo toho musí dále něco zahádat, aby ani on nezůstal o suchu. J zahádal tedy mladý Stonoha takúto hádku:

„Husár mi wychowal mak pod holým nebem,
Wína nepijala, nepohrdla chlebem.
Můj holič mňa najprw ostříhá, oholí,
Potom krk podreže — hádaj či mňa bolí?
A ked už dussička ze mňa wyletěla,
Zubyčky wysšcerím z bledučkého těla.
Dětí já naplodím jako hora listu,
A ked sa napijem, plachtu lúbim čistú.
Dítky moje wssecky swěta reči znajú,
Němé jsú, předca sa s každým showárajú.
Kdo mňa zná poháňat, dobře sa mu wodí,
Co hned aj rol nemá, proto sa mu rodí.

W kosbě sa nespotím, handry orem, ryjem,
S dobrým pohoničem dobře si já žijem."

Po této hádance dodal mládenec Stonoha tyto slowá: túto hádku nikdo nesmí hádat, jen panny; a která neuhodne, musí wrátit bílý ručníček mládencowi zpátky. Strnuly pannenky nad tauto wýminkau, jakby jích byl žihlawau pohladil, zlekly sa o swoje ručníčky, a w strachu, čože by člowěk uhádel? Hádaly to ty pannenky, wšselijak hádaly, nebo by ty ručníčky nebyly rady na zpátky daly, nebo sa na ten pád smutných aj weselých zpěwů na pannenské wěnce i party byly wššetečně poodříkaly, slowem pannenským zawázaly; ale bílé, pěkné, krásné ručníčky moseły dat zpátky, nebo ani jedna orecha nerozbila. Mrzalo to, bolelo to, ty děwčátka, že takto schodily, takú hanbu zísskaly, tak lehúnko k nim ty ručníčky přišsly, a tak lehko zas přeč išsly; snadno jích nabyly, snadno aj pozbyly. A wšsekého toho byla příčina ta družička, co prwní náwrh k tomu urobila. Dobře síce myslela, ale zle to wypálilo. Wšseci mládenci sa zase pyšsili, ručníčky na pokussení porad wytahowali, přehledali, přetrásali, pěkně jích wítali, jak sa jim tam, kde byly, wodilo, wyptáwali; wychwalowali si jích, jak sú utěšsené, pěkné, krásné, nowučičké nowé, jen wčera kúpené. Jedna z prítomných matek, chtěla neborkám pannám z této kaluže wen pomoct, a zahádala mládencom:

„Huka nemám, nepřebírám,
Gajdoš nejsem, gajdujem,
Po nocách rád rajdujem,
Po cinteroch wandrujem.

A tam plačem, plačem, plačem,
Dwa lampášßky nosím, skáčem;
Gazdinka pri peci w zimě,
Se mnau spolu — prade — dříme!"

Pět mládenců hned wykříklo, že je to obrázek falešných ženíček — „kočka" a ohradili sa tým oswědčením, že bílé ručníčky jen pod tau wýminkau přinawrátia pannám, keď sa jím předložá tři pohádky, a oni by ze wšeckých třech ani jednu neuhádli. Tu už pannám shasly wšecky náděje — Bože můj dobrý! wzdychaly si neborky, kdože by ze třech neuhádel aspoň jednu! Ale sme schodily, nešťastné ručníčky, tam jsú naše pěkné, slowenské pěsničky! Jako jen na tu trawičku chodíwat budeme, keď si zpíwat nebudeme; jako ty zralé řežíčky zežínat budeme, keď si zpíwat nebudeme! Jakože to seno hrabáwat budeme, keď si zpíwat nebudeme! Najwíc to mrzalo našu chytrú družičku,... ona to wšecko nawařila s její náwrhem. Táto tedy sešíwala wšecky myšlenky, sháněla wšecky muchy dohromady, jakby tým mládencom přes rozum přeběhla. Naraz stane hore a we jmenu wšeckých pannen, projewí tento náwrh: „Kdokoli z hostow mužských předloží také tři pohádky mládencom, z kterých ani jednu žáden z ních nerozluští, ten si za odměnu z pannen tú najkrásnější bude moct wybrat do prwního tancu." Ze wšeckých stran letěly hádanky jak orechy ze stromu; ale mládenci jejích ručníčky pewno si bránili, jako obležení, swau pewnost, — wšecky predložené hádky hned pěkně uhádli. Drotár, před stolem pěkně wyumýwaný, sa nestaral o nic, ten si jen potahowal do taníra, a rozkrajowal pěkně, wolně, dobré pečenečky, hrdlowal sa s obí-

ráním kosteček, pasowal s upečenými husámi, zajídal chutné syrníčky, bélessky, makowníčky, lekwarníčky, zapíjal si a utíral od dobrého wínka mokré, od chutných pečének zamastěné fúzka, hned o swoju kosselu, hned o bílú na stole plachtičku. Nasýtěný dokonále, oddýchnuw si od práce, wstane hore a zpýtá sa, či ty pannenky zadržá slowo aj z ohledu jeho osoby? Celá společnost, která na milého drotára byla cele zapomenúla, sa zwědawe a weselo ohlédla na něho — a pannenky odpowěděly wlídně: o zadržíme drotárku, prawda že zadržíme, jakoby ne? proč by sme nezadržaly? Wssecky půjdeme s Wámi radem do tancu a tak Wás wywrtíme, že no! jak nám dopomožete k ručníčkom a dobře do žiwého zahádáte; a jedna weselá dodala s wlídným něžným úsměchem: a potom si wssecky budeme zpíwat: „Rara, rara, rara, ra; Dostanem si drotára.“ Jak trúfáte wyhrát, krajanko, jen zahádajte smělo.

Nože teda, páni mládenci, započal drotár, chystajte rozumy, lebo biele ručníčky — hádajte čwo je to?

„Každá krása mňa má, ale žiadna panna,
Prwní sa zobudím na uswitě rána.
Som w ruži, w zahradě, beze mňa wssak je kwět,
W Římě som já hlawa, nemá mňa celý swět.
Dcéra mňa má každá, ale matka nikdy,
Cnost je tiež bezo mňa, ale nie sú kriwdy.
W Január — Február — Marc — Aprílí kwitnem,
W utěssenom Máji z koreňa sa wytnem.
Na lúce chybujem, ale w tráwě trčím,
Wo Wiedni nebýwám, w Paríži sa zočím.
Nekwastem w dolině, len na wrchoch, w hore,
Nemá mňa slunečko, widíš ma na zore.

Keď wyletím z britwy, smrt w nej môžeš ssípit,
Keď mňa krawa stratí, možeš to aj wypit.
Drotárom na každej ruke jedno sedím,
Z Trenčína do Wáhu jedným okem hľädím.
A to je len diwno, žijem ti já w mori,
A wo wodě nejsem, jsem wssadě kde horí;
A predca w plameni, w ohni, lebo w dýmě,
Mňa na darmo hladáš — tam sa newidíme!"

Drotár sednul. Pannám sa počal od srdečka ťažký kamen odwalowat, mládenci krčili čelo, zúžili obočí, jakby jim byl drotár ty ručníčky už za rožky z wačku wytahowal. Keď žáden z nich neuhádel prwú, zahádal Drotár dále pohádku druhú takto:

W zaklnutom zámku w utajenej chyži,
Zaklnutá pani s dukátmi sa hraje.
Diamantow, zlata, na centy tam leží,
Hrad jej otáčajú zlatolisté háje.
Z wábnej twáre její náděje sa smějú,
Wssak sa len náhodou wo skutok otklejú.
Bohatá ta pani! predca pýtá, bere,
Čím ju wiacej lúbiš, tým ťa wiacej dere.
Zriedka obohatí tu i tu chudáka,
Dáwa pas do psoty, diplom za žobráka.
Zaklnutá pani w dobrej wuoli bola,
Umienila rozdať luďom swé poklady,
Dewetdesiat owiec zlatorúnných z pola,
Dala domow dohnat do tmawej ohrady.
Trom barancom diwým na tenkie nožičky,
Čertom dala prikut lahké potkowičky,

ráním kostečck, pasowal s upečenými husámi, zajídal chutné syrníčky, bélessky, makowníčky, lekwarníčky, zapíjal si a utíral od dobrého wínka mokré, od chutných pečének zamastěné fúzka, hned o swoju kosselu, hned o bílú na stole plachtičku. Nasýtěný dokonále, odrýchnuw si od práce, wstane hore a zpýtá sa, či ty pannenky zadržá slowo aj z ohledu jeho osoby? Celá společnost, která na milého drotára byla cele zapomenúla, sa zwědawe a wesselo ohlédla na něho — a pannenky odpowěděly wlídně: o zadržíme drotárku, prawda že zadržíme, jakoby ne? proč by sme nezadržaly? Wssecky půjdeme s Wámi radem do tancu a tak Wás wywrtíme, že no! jak nám dopomožete k ručníčkom a dobře do žiwého zahádáte; a jedna weselá dodala s wlídným něžným úsměchem: a potom si wssecky budeme zpíwat: „Rara, rara, rara, ra; Dostanem si drotára." Jak trúfáte wyhrát, krajanko, jen zahádajte směle.

Nože teda, páni mládenci, započal drotár, chystajte rozumy, lebo biele ručníčky — hádajte čwo je to?

„Každá krása mňa má, ale žiadna panna,
Prwní sa zobudím na uswitě rána.
Som w ruži, w zahradě, beze mňa wssak je kwět,
W Římě som já hlawa, nemá mňa cělý swět.
Dcéra mňa má každá, ale matka nikdy,
Cnost je tiež bezo mňa, ale nie sú kriwdy.
W Január — Február — Marc — Aprílí kwitnem,
W utěssenom Máji z koreňa sa wytnem.
Na lúce chybujem, ale w tráwě trčím,
Wo Wiedni nebýwám, w Paríži sa zočím.
Nekastem w dolině, len na wrchoch, w hore,
Nemá mňa slunečko, widíš ma na zore.

Keď wyletím z britwy, ſmrt w nej můžeš ſſipit,
Keď mňa krawa ſtratí, možeš to aj wypit.
Drotárom na každej ruke jedno ſedím,
Z Trenčína do Wáhu jedným okem hlädím.
A to je len diwno, žijem ti já w mori,
A wo wodě nejſem, jſem wſſadě kde horí;
A predca w plameni, w ohni, lebo w dýmě,
Mňa na darmo hladáš — tam ſa newidíme!"

Drotár ſednul. Pannám ſa počal od ſrdečka ťažký kamen odwalowat, mládenci krčili čelo, zúžili obočí, jakby jim byl drotár ty ručníčky už za rožky z wačku wytahowal. Keď žáden z nich neuhádel prwú, zahádal Drotár dále pohádku druhú takto:

W zaklnutom zámku w utajenej chyži,
Zaklnutá pani s dukátmi ſa hraje.
Diamantow, zlata, na centy tam leží,
Hrad jej otáčajú zlatoliſté háje.
Z wábnej twáre její náděje ſa ſmějú,
Wſſak ſa len náhodou wo ſkutok otklejú.
Bohatá ta pani! predca pýtá, bere,
Čím ju wiacej lúbiš, tým ťa wiacej dere.
Zriedka obohatí tu i tu chudáka,
Dáwa pas do pſoty, diplom za žobráka.
Zaklnutá pani w dobrej wuoli bola,
Umienila rozdať luďom ſwé poklady,
Dewetdeſiat owiec zlatorúnných z pola,
Dala domow dohnat do tmawej ohrady.
Trom barancom diwým na tenkie nožičky,
Čertom dala prikut lahké potkowičky,

„Kdo w ohradě tmawej, a to na prwý chmat,
S dwanást potkowkami lapené budeš mat,
Toho prebohatá čaká tu odplata,
Do wuole si muože nabrat z muojho zlata.“
Jak sa wolá tmawá owčiaren tej hádky? ....

Mládenci mlčali, ručníčky chystali, a pannám w srdečku radosti skákaly. Drotár si pýtal trocha z toho hriatyho, aby sa jesstě aj na tu třetí potúžil. Wssecky pannenky hned ho obskočili a dwě družičky hned aj poslúžily, Každá s plným hrnčíkem. Ani jedné nedal kossíka, nebo by to nebylo ani swědčalo taký nemóres wykonat — wypil z oboch hrnců a pak zpýtal sa mládenců, či sa nepodajú aj bez tej trekej hádky? Někteři sa aj začali klonit, ale w nádějí, že snád — odpowěděli: chceme jesstě aj tu třetí počut. Drotár:

„Zo sstyrčlenowieho mena hned prwý člen,
Tri tisíc aj dwe sto má w jednom centě mjen.
Druhý, do troch rázow máš ak si nje loter,
Nože začni hádat, jeden: semel, bis, ter!
Kdo ostatok nezná, hněwat bych sa mosel,
Weď ten uhádne aj s dlhým uchom osel.“

Mládenci: Ej bohdaj ťa parom rád měl, aj s drotárem! ten nám už do žiwého krájá. Popodáwali každý, jak zbité wojsko zbroj, bílé ručníčky wítězným pannám, které uradowané diw milého drotára nezedly. — W tom wstúpil Gajdoš. Drotár hned preskočil stůl, rozkázal si najprw Solo tanec: „Odzemek,“ potom tú: „W patě trn, w patě trn.“ A až předne on wssecky pannenky počnúc od družičky, do wůle wykrútil radem, potom sa wssecko pri trllulujících gajdencoch: „Anička maličká, kde si bo-

la" začalo wrtet, skrúcat, žiwo, hybko, weselo, po holénkách sa bit, na dlaně pléskat, na prsty lúskat, tu i tu zawiskowat, gajdossowi do huka grosse hádzat. Swadba stála w plnom kwětě! Wssecko bylo blažené! Aj ty stěny weselé! A jak bylo asi nassemu Lipowskému okolo srdce? Ach pěkně, jasno, jako na wýsluní! Jako tomu, kdo po dlúhé, búrliwé, nepokojné plawbě, wssemi nesstastnými wětry zmýtaný, doplynul sstastliwe na breh na zelený, dostal sa do prístawu pokojného. Jak sslechetné dussi, která mnoho, welmi mnoho přetrpěla, a w trápení předce w prozreteďlnost boží nikdy nezúfala, wíru a dobré swědomí až do konce zachowala! Po tak dlúhých, welmi dlúhých, smutných, těžkých rokoch, w kterých nesstěstí wssecky ostré ssípy do něho wmetalo, — dnes to byl prwní den weselý, radostný, w dussi jeho pokojný, blažený. Ach nebo, ked po dlúhém trápení jeden, dwa dni weselé nastanú w žiwotě, člowěk lehce zapomíná aj na dwadcetletý kríž w sladké prítomnosti!

„W zeleném hájičku ptáček wyzpěwuje;
Nezpíwaj ptáčátko tak pěkně weselo!
Za krowím zeleným, střelec ťa už cílí. —
Ach často čistučkú studničku na poli
Zanesú wětrowé, zawalujú břehy;
Často blesk nesstěstí do radosti bije,
Ked člowek z kalicha blaženosti pije."

Swadba stála weselá — muzykanti hráli. Ale osudné žalostné mračna už byly roztáhnuté nad weselým domem Lipowských. Jesstě sa w domě jeho raduje, weselí;

prozpěwuje wšecko; — chwilečka!... troje okamihnutí pomine, a dům Lipowského smutný, žalostný bude, jako hrob — smutný a žalostný, jako ještě nikdy! U prostřed najwolnější weselosti, wtrhne kwapně do jizby ozbrojené wojsko, — Lipowského chytili, prowazmi mocnými mocně powázali, do paut železných těžko okowali, dům celučký celý popřewracowali, peníze, dukáty do pět tisíc zlatých našli, wšecko sebau wzali, jeho samého z naložení súdu a wrchnosti, z náruči zúfanliwé rodinky wytrhnutého, pod ostrau stráží přeč před sebau hnali. Swadba sa změnila w plač a kwílení, žáden neznal příčiny uwěznění Lipowského, ani on sám. — —

***

Práwě w tom čase, do kterého chystání a strojení sa ke swadbě u Lipowských padá, obíhala hrůzyplná nowina po celém okolí. Jakási zbojnícká banda byla w noci napadla jistého žida a žádala peníze. Židák peněz anebo neměl, anebo nechtěl wyjewit. Lúpežníci přistúpili k mukám. Mladú židowku před očima židowýma powázali, nebozízmi do paty wrtali, ale newyznala wíce jen 20 zlatých a w mukách hrozných dokonala. Ze židáka rezali a drali kožu za žiwa, ale newyznal ani tento jiného. Jedno malé židátko splašené ze sna začalo w leku welmi křičat; toto jeden z lúpežníků probodnul nožem do útlých prsečků. Peněz w domě židákowém nenašli wíce, jen jak sám wyznáwal 20 zl. Welké podezrení podílubrawosti na tomto hrozném skutku padlo aj na kramára (Hrajnohu). Proto byl uwěznený a wyšetrowaný. On ale s úplnau ducha prítomností tajil wšecko před súdem, wykázal sa schytrale a wymil ze wšeckého tak, že byl na swobodu propuštěn se swědectwím

newinnosti. Jdúc z temnice, pristawil sa w jednom hostinci — u cesty. Že byl práwě weltrh, celý hostinec byl přeplněný ludem. Našli sa hned aj jeho dáwní známí, kterí ho obstali a wšelikými otázkámi obsypali. To mu podalo príležitost, že wytáhel swědectwí newinnosti, a každému ho s chlúbau a s chwastáním ukazowal. Při tom mu wyletělo tu i tu trpké slowo proti nesprawedliwému nakládání s nim swětské wrchnosti — a wšeobecné politowání přítomných dostalo sa mu za podíl.

W tomže hostinci seděl také jakýsi měšťan, kterého před rokem byli wykradli. Tento si poznal na kramárowi a na jeho ženě kúsky šatů, které mu tenkrát odňaté byly. Měšťan tento ide nezpozorowaný k hostinskému, šepne mu cosi do ucha a wyšel wen. Hrajnoha mezi tým, netušící ani nejmenšího nebezpečenstwa, chutnal a howěl si s pečenkámi a dobrým wínem. Naraz wkwapí do hostinca silná ozbrojená stráž, — Hrajnohu powážú. On žádá zwědět příčinu, proč s nim takto nakládajú? Měšťan okradený oznámil mu příčinu. Začal sice tajit, ale bylo na něm poznat zle ukrytú přetwářenost, zleknutí patrné mútilo mu aj reč. Darmo bylo wšecko, mosel zase do toho samého wězení zpátky, z kterého jen před několik hodinámi byl na swobodu wyšel.

Hrajnoha sa před súdem poznowu postawený, swau obyčajnau zbrojau zase začal wšemožně bránit — tajil, zapíral wšecko; ale jeho mladá žena — či co byla — při slíbeném omilostnení jí samé, wyznala, wyzradila strachem a nádějami přemožená, wšecko. Hrajnoha wida swé nerowné, wida wšecko prozraděné, wida sa na smrt odsúzeného — složil hrůzyplné wyznání swých zločinů před

prozpěwuje wssecko; — chwilečka!... troje okamihnutí pomine, a dům Lipowského smutný, žalostný bude, jako hrob — smutný a žalostný, jako jesstě nikdy! U prostřed najwolnějssí weselosti, wtrhne kwapně do jizby ozbrojené wojsko, — Lipowského chytili, prowazmi mocnými mocně powázali, do paut železných těžko okowali, dům celučký celý popřewracowali, peníze, dukáty do pět tisíc zlatých nassli, wssecko sebau wzali, jeho samého z naložení súdu a wrchnosti, z náruči zúfanliwé rodinky wytrhnutého, pod ostrau stráží přeč před sebau hnali. Swadba sa změnila w plač a kwílení, žáden neznal příčiny uwěznění Lipowského, ani on sám. — —

*
* *

Práwě w tom čase, do kterého chystání a strojení sa ke swadbě u Lipowských padá, obíhala hrůzyplná nowina po celém okolí. Jakási zbojnícká banda byla w noci napadla jistého žida a žádala peníze. Židák peněz anebo neměl, anebo nechtěl wyjewit. Lúpežníci přistúpili k mukám. Mladú židowku před očima židowýma powázali, nebozízmi do paty wrtali, ale newyznala wíce jen 20 zlatých a w mukách hrozných dokonala. Ze židáka rezali a drali kožu za žiwa, ale newyznal ani tento jiného. Jedno malé židátko splassené ze sna začalo w leku welmi křičat; toto jeden z lúpežníků probodnul nožem do útlých prsečků. Peněz w domě židákowém nenassli wíce, jen jak sám wyznáwal 20 zl. Welké podezrení podílubrawosti na tomto hrozném skutku padlo aj na kramára (Hrajnohu). Proto byl uwězněný a wyssetrowaný. On ale s úplnau ducha prítomností tajil wssecko před súdem, wykázal sa schytrale a wymil ze wsseckého tak, že byl na swobodu propusstěn se swědectwím

newinnosti. Idúc z temnice, pristawil sa w jednom hostinci — u cesty. Že byl práwě weltrh, celý hostinec byl přeplněný ludem. Našli sa hned aj jeho dáwní známí, kterí ho obstali a wšelikými otázkámi obsypali. To mu podalo príležitost, že wytáhel swědectwí newinnosti, a každému ho s chlúbau a s chwastáním ukazowal. Při tom mu wyletělo tu i tu trpké slowo proti nesprawedliwému nakládání s ním swětské wrchnosti — a wšeobecné politowání přítomných dostalo sa mu za podíl.

W tomže hostinci sedel také jakýsi měšťan, kterého před rokem byli wykradli. Tento si poznal na kramárowi a na jeho ženě kúsky šatů, které mu tenkrát odňaté byly. Měšťan tento ide nezpozorowaný k hostinskému, šepne mu cosi do ucha a wyšel wen. Hrajnoha mezi tým, netušící ani nejmenšího nebezpečenstwa, chutnal a howěl si s pečenkámi a dobrým wínem. Naraz wkwapí do hostinca silná ozbrojená stráž, — Hrajnohu powážú. On žádá zwědět příčinu, proč s ním takto nakládajú? Měšťan okradený oznámil mu příčinu. Začal sice tajit, ale bylo na něm poznat zle ukrytú přetwářenost, zleknutí patrné můtilo mu aj reč. Darmo bylo wšecko, mosel zase do toho samého wězení zpátky, z kterého jen před několik hodinámi byl na swobodu wyšel.

Hrajnoha sa před súdem poznowu postawený, swau obyčajnau zbrojau zase začal wšemožně bránit — tajil, zapíral wšecko; ale jeho mladá žena — či co byla — při slíbeném omilostnení jí samé, wyznala, wyzradila strachem a nádějami přemožená, wšecko. Hrajnoha wida swé nerowné, wida wšecko prozradené, wida sa na smrt odsúzeného — složil hrůzyplné wyznání swých zločinů před

súdem. Nejen že lúpeže prowozowal od dáwných, dlúhých roků, ale aj mnohé wraždy a newinné žiwoty leželi na jeho swědomí. Prostosrdečných přátelů a známých, mnohých cestujících, s kterými sa do wlídného showoru byl předně pustil, ba i swau prwní ženu a swé wlastní děťatko, byl swau rukau zawraždil. Po tomto wyznání dodal s chladným smíchem: „Kebych sa jen tentokrát byl wyswobodil, tedy bych sa byl wšeckým sudcom, wšeckým těmnicám a wšeckým katom wysmál.“ — Žádným způsobem ale nebyl k naklonění, aby swojích kamarátů udal. Pewně twrdil, že sa on na jejích jmena a obydlí nikdy nedotazowal. Sudcowé jen dotírali a dotírali na něho; ale bez prospěchu, nadarmo. Konečně, po jedné dlúhé, zamyšlené, napnutosti plné chwili, sa wyslowil, že jednoho tedy předce může prozradit, a to takého, který při wšeckých jeho lúpežech a wraždách od dáwných roků jeho nejwěrnějším spolutowaryšem byl, a na wšeckém podíl bral. Na zwědawú otázku zwědawých sudců, kdo by ten byl?.... jmenowal bezbožný Hrajnoha, našeho statečného Lipowského. —

Práwě stála, jak sme widěli, Aničkyna swadba, keď Lipowského na rozkaz súdu odwedli w putoch okowaného. Hned při prwním wyšetřowání wyznal Lipowský upřímně wšecko, jak ho jedenkrát Hrajnoha newědomého zwédel do hor, a powyprávwal celú udalosť důkladně. Ostatní ale, jak sa samo sebau rozumí, zapíral, za neprawdu wyhlašowal a k ničemu wíce sa přiznat nemohel. Lipowský a Hrajnohá postawení byli z oči w oči. Hrajnoha mu aj do očí s celau smělostí twrdil wšecko to, co před sudcemi byl na něho zlomyslně uwalil. Wšecky prosby pro

wssemohaucího, sprawedliwého a wssewědúcího Boha, wsseckу slzy Lipowského, nepronikly zatwrdilé srdce zlosyna — Hrajnoha setrwal dúsledně při swém nepřawém udání, s oswědčowáním a zaklínáním sa s welikau přísahau, že je hotowý za prawdiwost každého slowa dussi swau položit.

Ke wssemu tomuto přistúpilo ještě i to, že u Lipowského, jehož chudoba wsseobecně známa byla, tak značnú summu peněz nassli. Darmo bránil chudák swú newinnost wyznáním nejupřimnějssím — wsseckо, co udáwal, powažowané bylo jen za chytrú wýmluwu. Tomu nikdo nechcel wěřit, žeby ten otrhaný starý Hoodinár takú summu peněz byl při sobě nosíwal. Wssecko proti Lipowskému bylo wíce než wíře podobné. Hrajnoha a Lipowsky byli odsúzení prowazem jednohlasně na smrt. Náhlý posel na koni letěl do nedalekého města pro kata. Odsúzení byli weřejně wystawení.

Smutná nowina o odsúzení Lipowského wsseckých obywatelů te wěsnice, w které bydlel, dojala bolestně. Newiděls tam nikde weselé twáře, nikde suchého oka, kteréby nebylo zaplakalo. Po nassich slowenských dědinkách lud zatesskní, zabolí ho cosi, — zatesskní ked někde u chodníčka, u cesty, známý dáwný strom wytnú, okolo kterého i oni i otcowé jejich do súsedného městečka chodíwali na trh; tak oplakáwali nyní dobrí súsedé nesstastného Lipowského, který nikdy nikomu nic neublížil, a ked nemohl spomoci, aspoň jistě nezasskodil, žádnému nikdy osýdel nesstěstí nestrojil. Těch w jeho domě nalezených pět tisíc zlatých ale, i súsedům jeho zmútilo hlawy a dosawádní dobrú domněnku o něm. Znal jej síce každý jako statečného poctiwého člowěka, ale znal swět i jeho chudobu. A tu naraz z této chu-

doby jak wykwitlo tak, toliké bohatstwí! „Kdoby to byl jen myslel o tom člowěku, že ten po takowých chodníčkoch kráča!“ bylo wsseobecné posuzowání nesskastného, tak mluwila ze súsedů jeho aj záwist, která sa wždy k penězom blížního přitowaryssit zwykla. We swětě to tak ide: je-li kdo chudobný, nemáli nic, obyčejně si ho málo kdo wssímne, a mnohý powí — to je trhan, nic nemá! Je-li kdo bohatssí, to má zase záwistníků a utrhačů, kteří ři-kajú, — naklamal, nazdíral ze swěta! Tak ludé aj sstěstí nesskastného Lipowského záwiděli, neprawě posuzowali; žeby to od starého Hodinára byl zděďil, to za bájku drželi. Aj sudcowé, aj súsedé odsuzowali a odsúdili Lipowského, jen ten nebeský súd tam hore, který wssecko widí, súdil jináče. Ach na zemi této často jináče súdí swět, a jináče nebe! Žiwá dussa sa neukázala w Osudném na tom místě, kde stál smutný Lipowského domček; jakby klatba weliká byla spočíwala na něm, každý od něho bočil z daleka, a wyhybowal mu jako čerstwému hrobu w noci wen z cintera u zdi, w kterém nesskastného samowraha byli w tichosti pohrobili po západu slunečka božího, aby mu ani jen do hrobu nezaswítilo. A w smutném domčeku ta úbohá rodinka! Jen před wčerem byl jesstě dům jejich domem weselosti, a dnes už smutnějssí od smutného hrobu. Jen před wčerem weselá swadba, radost, ples, hudba, zpěwy; a dnes plač, nářeky, zúfanliwé wzdechy, zalamowání rauk tam hore do nebe, a žalostný pohřeb toho, který bez pohřebu do hrobu musí, do prewčasného! Byl tu w maličkosti — obraz dně súdného. Od pláču a nářeku, diw sa stěny nerozstupowaly, — a u dweří w kuchyni plačem týmto znepokojený a zbúřený domácí pes,

zawýjal do nebe hrůzy a bólu plným nepřetrženým wytím. Zawýjaní jeho přiwolalo celé stáda psů z celé dědiny k domu Lipowských, kterí w hustých hrbách bez porádku obstúpili kolem domček a wssecí súčasně počaly zawýjat a zasílat do wýsosti jejích strasslivé wolání: „úú úú úú úh!!“ jakoby sa wssecky wětry na swětě byly přes úzkú puklinu skaly prolomily, jakoby aj oni byli wolali k Stwořiteli: Wssewědúci, jen ty widíš newinnost, jen ty můžeš spomoct!

W tom klekne celá rodina na kolena na zem, menssí i wětssí dítky sepínajú ručičky k nebi, — že sa budú modlit. Matka wezme do ruky modlitební knižku — ach ale jak túto zahledli, jakby sa bylo těžké mračno protrhlo, do nowého sa wssecko pustilo plaču.... z té knižečky sa každodenně milunký otec jejích s nimi takto modlíwal!... Plač modlitbu učinil nemožnú. Wssecí začali knižečku objímat, hladit, slzami poléwat, k srdečkám si winút, ke žalostným.

Keď takto prwní zúfanliwá bolest swé práwo několik wykonala a moc náboženstwa práwo swé slabunko jen jesstě přejímat počínala, jedna jiskrička náděje, w slzách jesstě neutopená, zablesskla w mysslenkách. A náděje je ratolest zelená wždycky; ona sa i zúfajícím jen z daleka ukáže — již, uteká, umlkne hned žalost i kříž. Nesstastná rodinka odhodlala sa do nedalekého města, aby tam padla na kolena před súdem a prosila o milost. Tedy na cestu! na cestu! Wssecí! Wssecí! We jmenu božím do města! Jen Anička samotná, tato před wčerem sesobássená panna zostala doma, aby, praj, nawsstíwila jesstě a těssila nesstastného otca.... Horké to těssení! kde ma slza slzu sussit! —

Jak wychodili Lipowssti wen z dědiny, malý pětročný

chlapeček potkel sa na kameň a spadna, rozrazil si do krwi hlawičku. „Ach Bože můj, Bože můj, to je zle znamení!“ Jak wyšli wen z dědiny, pustili sa šírím polem pro zkrácení cesty; asi tři sto kroků w poli hluboko předběhel před nimi w poli naleknaný polní zajíc. „Ach Bože můj, Bože můj, zase zlé znamení!“ — wzdychla si hluboko sama pro sebe zkormúcená Lipowská. Keď sešli z pola na hradskú cestu, postretli starého žebráčka. Kam idete dobrí ludé? Proč ste smutní? Milosť prosit! Milosť prosit! ideme žebráčku. „Choďte s Pánem Bohem a nebuďte smutní!“ Za pět hodin přišli do jednej dědinky, wen z dědiny byl lipámi ohraděný cinter, tam si sedli, a oddychli newládní. W cinteri jakási wdowička s pěti sirotámi, naríkali prí hrobě — při čerstwokopaném.

Na druhý deň ráno o hodině 11. kleči rodinka Lipowského před súdem swětským, súdem sprawedliwým, ale ne wšewědúcím. — Žádná milosť! Žáden pardón Lipowskému!...

Z brány města wystupuje rodinka smutná — s neporízenou; za sebau nechawá město, w kterém poslední náděje uwadly... Z brány města wyletí také s welikým hrmotem pozlácený krásný koč o čtyrech pěkných, bujných, bílých paripách. W krásném, pozláceném koči seděli dwa angele — dwě krásné, mladučké, bohaté grófky (hraběnky), jedna polka, druhá česka, a dwě komorné. Na zadu stáli dwa pěkně wyšňurowaní mládenci. Paripy letěly cwalem, pyšně přebíraly hybkými nožičkámi, ostrokowané kopyto křesalo z kameňa ohniwé jiskerky, koč hrměl prostředkem cesty, za kočem sa dwíhal oblak z prachu, slunečko pěklo.

Rodinka Lipowská pobírala sa také středem cesty, těžkými žalostmi obtěžená. Blízký koč za nimi hrměl, oni ale neslyšeli, w zarmúcených dussičkách jesstě čujnějssie bolesti búřily. Koč letí již za chrbtem, wozka křičí, aby wyhli z cesty, — neposlúchá žáden; — usiluje sa rozletěné cwalem koně přistawit, ani tyto neposlúchajú; až jak doletěli ke samé rodince, a w koči dwě krásné, mladé hraběnky lekem nebezpečenstwí zbledly jak slunečko, keď ho oblaky zastrú — jakoby byl uťal, pařipy zastaly, pokojně, tichúnko, jakby sa nic nebylo stalo. Rozhněwaný wozka skočí dolu a rozesslahá silným ssibem biča po smutných hlawičkách, w hrbce stúlených, uplakaných, a — chce jet dále. Ale koně za ten swět z místa! jakby byli přirostli k zemi; ani nenawyklé sslahání bičem neprospělo. Tak wyprssela malá sstwrť hodinka; Lipowssti ussli mezi tým hodný kúsek cesty. Najednú — schytá sa koně aj s kočem do letu, letěli jak wětřem, že sa kolesa sotwy země dotýkaly. Po druhýkrát dohonili Lipowských nalekané, splassené, a po druhýkrát zastali pri ňich pokojně, jakby jích byl k zemi přikul.

„Kdo jste? dobri ludé!“ zeptá sa jích z koča jedna z mladých grófek, a tu spatřila na čerweno wyplakané oči, bolestmi welkými rozerwané twáře. Přiwolá jích blíže, a dá si na krátce wyložit slz jejích příčinu. Po krátkem wýslechu začaly dwě mladé hraběnky mezi sebau cosi po francúzky howorit a usnesli sa w okamžení na tom, že sa wrátia do města zpátky a těchto nesstastných wezmú sebau, aby jích w nesstastném položení jejích několik dní we swém paláci, w krásných zahradách těssily a los jejích jím učinily snesitedlným. Druhá hraběnka odpowěděla, podržíme jích pohostinnu aspoň sstrnást dní, potom jích dobře obdaruje-

7*

me, a dáme [illegible] dwere. [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. — [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], a [illegible] k [illegible] s nimi, že [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible] [illegible], w [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. „Ach děkujeme, [illegible] děkujeme, [illegible] paní! Bůh wám [illegible] za waše dobré srdce! Ale w rajských zahradách wa=šich pro nás [illegible] ruže [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible]=nost aneb jako [illegible] [illegible] srdce, ten z [illegible] [illegible], — me k wám nepůjdeme. Bůh s wámi! „Pospícháme, ještě na=posledy chceme milého otca a manžela widěť.“ — Mladé grófky nerozuměly jich řeči, ale [illegible], [illegible] to, malého klamu, a slíbily, že jich ještě dnes na tomto koči dají za=wézt, kam budú chceť, — tajně ale myslely si, najsnáz jich jen k nám dostaneme, uspokojiti nešťastných bude naše wěc. Posedali tedy na koč: matka Lipowská, děti, zeť, sa=mi newěděli, co sa to s nimi děje. Wozka sa obráti a bílé koníčky pospíchajú do města zpátky. Jako ale před tým tá=hli koč za sebau, co nejakowé lehunké perečko, tak wčil jen s napnutím wšeckých sil hýbali sa z místa, jakby jim byl ohromné, ťažké skaly naložil — ach nebo žalosti, w srdci nešťastných jsú těžké, záwažné; lehunké we swětě jsú jen radosti a pokoj! Welikú úlohu wzaly na sebe ušlechtilé hraběnky! Těžké bude dílo na budúcí den ráno, w oka=mžení odprawy nešťastného Lipowského, těšiti a kojiti zú=falliwý zármutek! Ale aj za toto spoluútrpné chtění la=skawého, lidumilného srdce, ušlechtilým hraběnkám, nech je Pán Bůh milostiwý!....

Wýsadní dům.

Lipowsky a Hrajnoha seděli na smrt wysadění spolu. Hrajnoha pil a jedel, Lipowsky žalostný boj wedel w srdci swém, který mu na twári patrný byl. Bez pochyby učty skládal sám se sebau w swědomí ze žiwota swého, a po chwíli připrawowal sa a posilňowal k smrti tauto písní:

(Lipowsky si nábožně zpíwá.)

1. Dúfej w Boha! wida strassnú Buři wiset nad sebau; Když budúcnost s twáří mračnau Smutná stojí před tebau.
2. Dúfej w Boha! když do bússti Stezka twá tě zamotá, I když hwězdu twú na pússti Skryje hustá mrákota.
3. Dúfej w Boha! když se mstiwí Proti tobě zdwihují, Když ti lidé zlostní, lstiwí Osídla nastrojují.
4. Dúfej w Boha, když i tobě Angel smrti pokyne, Když ti při twém tmawém hrobě Čas žiwota doplyne.
5. Dúfej w Boha! poruč Otci, Co tě trápí dúwěrně; Běh swěta jest w jeho moci, On jej řídí wždy měrně.
6. Jeho slowo můž' podwráctit Radu lstiwých chytráků, Jím k záhubě můž' obrátit Osídla zlých mudráků.

(Hrajnoha sám pro sebe rúhawě na jeho zpěw odpowídá.)

1. Tomu sem nikdy newěřil, Že mám Boha nad sebau; Ty jen dúfej! Wssak dodúfáš, Ked máš smrt už před tebau.
2. W můj nůž tam bych dúfal, kde je Hustá hory mrákota; Wčilt už z osídel smrti Dúfání newymotá.
3. Weť uwidím, ked ta ruka Kata k stlúpu přiwáže; Či ti twůj Bůh, w něhož dúfáš, Jakú pomoc ukáže.
4. Weť, keby to angel z nebe! Jestli jaké nebe je; Z takého se potěssení Srdce moje jen směje!
5. Tento chudák pewně wěří, Že je boží řízení; No, uwidím, či je w skutku. A či žáden Bůh není!
6. Jestli je Bůh! jsi newinný! Nech ti přijde na pomoc! Uwidím — kdo wybrá sáwku! Má chytrost? Či jaká moc.

Na druhý deň po stretnutí sa rodiny Lipowských a hraběnek, pěkný byl den, pěkný jako tenkrát, ked Lipow-

ký sirota z osudného mlýna sa byl nikým wyswobodil, a potom w newědomosti w poli pod ssibenicau přenocowal, kde ho k wolnému ránu zpěw sskřiwánkůw ze sna byl probudil. Samotná Anička, pozůstalá doma, letěla hned před uswitem, jesstě posledníkrát, k wýsadnému domu, rozlúčit sa s milunkým otcem. Ale — Lipowský a Hrajnoha seděli už na wysokém woze, silnau stráží obstúpeným, který koně krok za krokem, tichým wlakem táhli k blízkému wen z města poprawnému místu. Připustěná wíce nebyla, otca si wíc newiděla, s ním sa nerozlúčila; dobrí ludé odwédli ju wen z městečka preč daleko, aby nehleděla na smrt otcowu. W zúfanliwé bolesti letěla, letěla kam ju oči nesly, až w dalekých hustých horách na tři míle daleko klesla na zem, zapomněla na swět a w swětě na wssecko, bolesti, zármutku, žalosti necítila už wíce žádné. Tak aj struny na trúchlozwučné harfě, ked sa na ních dlúho, silno hraly žalné zpěwy, seslábnú, pospússťajú sa a hlasy jejích wymrú. W silné žalosti oslábnú struny srdce, na nichž žalost hráwá, stupnú city jako nůž, ked s ním stály krájal: — nebe nedá wíce žélu, nežli může člowěk snesti. W horách takto zaspala, nowé síly sbírala; spala dwa dni aj dwě noci aj tři hodiny. Na druhú noc k ránu, jak najtwrdssí spala, wykradly sa mysslenky we sně ze smutné hlawičky, a zaletěly na poprawní místo, aby jí oznámily, co ony tam widěly. Newiděly tam už osudných stlúpů, už byly wykopané a preč odwezené; ale widěly tam dwe čerstwé hroby. Wrátily sa tedy do smutné hlawičky, a wyprávaly přiletěné zpátky: „Widěly sme tam dwa hroby čerstwokopané, ssibenice už nestojá, už jsú odwezené.“

W tomto sníwání začaly ze dwúch zawřených očí po

smutné twáři její dwa malí potůčkowé slz wytekat, jakby si tam byla žalost dwě studničky wykopala. Mlčenliwějssí přes den slávičkowé sletowali ze zelených ratolestí w malých hejnách dolu, a pili žížniwe ze slzawých potůčků těchto. Slzami žalosti napojení powyletowali do zelenohustých ratolestí zpátky, a do takýchto smutných žalmů sa rozplynúly jejích slawné zpěwy:

„Pri zelené lúce
W Lipowských zahrádce,
Před okénkem jará
Stála lipa stará.

Z těch nassích hájičků
Wždy třisto slávičků,
Od půl noci k ránu
Létáwalo na ňú.

Tam pěsničky w Máji
Naučené w raji
Zpíwali sme hlasem
Tichým nočním časem.

Zpěwy nasse jarné,
Weselé a žalné,
Sa po celém kraji
Pěkně rozléhaly.

Nikomu sme nikdy
Nerobili kriwdy,
Ľuďom nesskodili
Sny sme jim sladili.

Neutrhli lístku
Ani ratolestku
Nezlomili tenkú,
Zpíwali sme wenku.

Nepřissli sme pýtat,
Ne wčeličky chytat,
Sny sme netrhali,
Tichúčko letali....

A už lípky není,
Už sa nezelení
Už leží zwalená
Zořatá z kořena!

Ach nač jú zořali
Nač jú wyrúbali;
Už lípky nemáme,
Kde si zaspíwáme!

Už tam oněměly
Našše pěkné zpěwy,
Keď nám lípku sťali
Weselosť nám wzali.

Nejeden žebráček
Staručký chudáček
W jej sladkém chládečku
Usnul si chwílečku.

Náš hajíček hustý;
Dům Lipowských pustý,
Pusté jeho okolí,
Lípy tam už nestojí.

Ach, ach, sťali jú!
Lísty z něj už hnijú!

Už sme na tú lipku, už sme dolétali,
Ani na památku lístečka newzali,
Ani na rozlučnú jen nezazpíwali,
Ani od konárků sa neodebrali...."

Pod týmto zpěwem spala Anička w stratěných horách w tichúčkém údolí. Procítěná ze sna, neznala sama, kde sa tam wzala; wstala hore a hleděla po horách — ale

w horách... jen hory widěla, a do takéhoto smutného zpěwu sa pustila:

Darmo plačem tým horám!
Darmo sa w nich obzerám.
 Nikde, nikde w ššírom swětě —
Mojho otca už nemám!

Hory, hory zelené!
Nečakajte jesenė;
 Opadnite z listu dolu,
Hory, hory weselé!

Moje čerwené líčka!
W každém jedna ružička,
 Uwadnite, obledníte,
Nemá otca Anička!

Bez slunečka zwadne kwět,
Bez otca je smutný swět.
 Ach kdeže je k nebi cesta...
Letěla bych za ním hned.

Hora sa rozzeleňá,
Čo aj zwadnút mosela,
 Ale moje smutné swěty,
Sa wiac nerozweselá.

Neprisnilo sa mi to,
Ach že já schodím takto!
 Kdo by mi to byl powěděl
Bože, Bože, Bože můj!.......

A tu sa pustila do tak hlasitého plaču, že aj ty daleké hory w ohlase s ňou plakaly. „Ach můj dobrý otec!

A už lípky není,
Už sa nezelení
Už leží zwalená
Zoťatá z kořena!

Ach nač jú zoťali
Nač jú wyrúbali;
Už lípky nemáme,
Kde si zaspíwáme!

Už tam oněměly
Naše pěkné zpěwy,
Keď nám lípku sťali
Weselosť nám wzali.

Nejeden žebráček
Staručký chudáček
W jej sladkém chládečku
Usnul si chwílečku.

Náš hajíček hustý;
Dům Lipowských pustý,
Pusté jeho okolí,
Lípy tam už nestojí.

Ach, ach, sťali jú!
Listy z něj už hnijú!

Už sme na tú lipku, už sme doletali,
Ani na památku lístečka newzali,
Ani na rozlučnú jen nezazpíwali,
Ani od konárku sa neodebrali...."

Pod týmto zpěwem spala Anička w stratěných horách w tichúčkém údolí. Procitěná ze sna, neznala sama, kde sa tam wzala; wstala hore a hleděla po horách — ale

w horách... jen hory widěla, a do takéhoto smutného zpěwu sa pustila:

Darmo plačem tým horám!
Darmo sa w ních obzerám.
Nikde, nikde w ššírom swětě —
Mojho otca už nemám!

Hory, hory zelené!
Nečakajte jeseně;
Opadnite z listu dolu,
Hory, hory weselé!

Moje čerwené líčka!
W každém jedna ružička,
Uwadnite, obledníte,
Nemá otca Anička!

Bez slunečka zwadne kwět,
Bez otca je smutný swět.
Ach kdeže je k nebi cesta...
Letěla bych za ním hned.

Hora sa rozzeleňá,
Čo aj zwadnút mosela,
Ale moje smutné swěty,
Sa wiac nerozweselá.

Neprisnilo sa mi to,
Ach že já schodím takto!
Kdo by mi to byl powěděl
Bože, Bože, Bože můj!.......

A tu sa pustila do tak hlasitého plaču, že aj ty daleké hory w ohlase s ňou plakaly. „Ach můj dobrý otec!

doby jak wykwitlo tak, tolíké bohatstwí! „Kdoby to byl jen myslel o tom člowěku, že ten po takowých chodníčkoch kráča!" bylo wsseobecné posuzowání nesstastného, tak mluwila ze súsedů jeho aj záwist, která sa wždy k penězom blížního přitowaryssit zwykla. We swětě to tak ide: je-li kdo chudobný, nemáli nic, obyčejně si ho málo kdo wssímne, a mnohý powí — to je trhan, nic nemá! Je-li kdo bohatssí, to má zase záwistníků a utrhačů, kteří říkajú, — naklamal, nazdíral ze swěta! Tak ludé aj sstěstí nesstastného Lipowského záwiděli, neprawě posuzowali; žeby to od starého Hodinára byl zděděl, to za bájku držeti. Aj sudcowé, aj súsedé odsuzowali a odsúdili Lipowského, jen ten nebeský súd tam hore, který wssecko widí, súdil jináče. Ach na zemi této často jináče súdí swět, a jináče nebe! Žiwá dussa sa neukázala w Osudném na tom místě, kde stál smutný Lipowského domček; jakby klatba weliká byla spočíwala na něm, každý od něho bočil z daleka, a wyhybowal mu jako čerstwému hrobu w noci wen z cintera u zdi, w kterém nesstastného samowraha byli w tichosti pohrobili po západu slunečka božího, aby mu ani jen do hrobu nezaswítilo. A w smutném domčeku ta úbohá rodinka! Jen před wčerem byl jesstě dům jejich domem weselosti, a dnes už smutnějssí od smutného hrobu. Jen před wčerem weselá swadba, radost, ples, hudba, zpěwy; a dnes plač, nářeky, zúfanliwé wzdechy, zalamowání rauk tam hore do nebe, a žalostný pohřeb toho, který bez pohřebu do hrobu musí, do prewčasného! Byl tu w maličkosti — obraz dně súdného. Od pláču a nářeku, diw sa stěny nerozstupowaly, — a u dweří w kuchyni plačem týmto znepokojený a zbúřený domáci pssík,

zawýjal do nebe hrůzy a bólu plným nepřetrženým wytím. Zawýjaní jeho přiwolalo celé stáda psů z celé dědiny k domu Lipowských, kterí w hustých hrbách bez porádku obstúpili kolem domček a wssecí súčasně počaly zawýjat a zasílat do wysosti jejích strasslivé wolání: „úú úú úú úh!!“ jakoby sa wssecky wětry na swětě byly přes úzkú puklinu skaly prolomily, jakoby aj oni byli wolali k Stwořiteli: Wssewědúci, jen ty widíš newinnost, jen ty můžeš spomoct!

W tom klekne celá rodina na kolena na zem, menssí i wětssí dítky sepínajú ručičky k nebi, — že sa budú modlit. Matka wezme do ruky modlitební knížku — ach ale jak túto zahledli, jakby sa bylo těžké mračno protrhlo, do nowého sa wssecko pustilo plaču.... z té knížečky sa každodenně milunký otec jejích s nimi takto modlíwal!... Plač modlitbu učinil nemožnú. Wssecí začali knížečku objímat, hladit, slzami poléwat, k srdečkám si winút, ke žalostným.

Keď takto prwní zúfanliwá bolest swé práwo několik wykonala a moc náboženstwa práwo swé slabunko jen jesstě přejímat počínala, jedna jiskrička náděje, w slzách jesstě neutopená, zablessla w myssl enkách. A náděje je ratolest zelená wždycky; ona sa i zúfajícim jen z daleka ukáže — již, uteká, umlkne hned žalost i křiž. Nesstastná rodinka odhodlala sa do nedalekého města, aby tam padla na kolena před súdem a prosila o milost. Tedy na cestu! na cestu! Wssecí! Wssecí! We jmenu božím do města! Jen Anička samotná, tato před wčerem sesobássená panna zostala doma, aby, praj, nawsstíwila jesstě a těssila nesstastného otca.... Horké to těssení! kde ma slza slzu sussit! —

Jak wychodili Lipowssti wen z dědiny, malý pětročný

chlapeček potkel sa na kameň a spadna, rozrazil si do krwi hlawičku. „Ach Bože můj, Bože můj, to je zlé znamení!“ Jak wyšli wen z dědiny, pustili sa širím polem pro zkrácení cesty; asi tři sto kroků w poli hluboko předběhel před nimi w poli nalekaný polní zajic. „Ach Bože můj, Bože můj, zase zlé znamení!“ — wzdychla si hluboko sama pro sebe zkormúcená Lipowská. Ked sešli z pola na hradskú cestu, postretli starého žebráčka. Kam idete dobrí ludé? Proč ste smutní? Milost prosit! Milost prosit! ideme žebráčku. „Chodte s Pánem Bohem a nebudte smutní!“ Za pět hodin přišli do jednej dědinky, wen z dědiny byl lipámi ohraděný cinter, tam si sedli, a oddychli newládní. W cinteri jakási wdowička s pěti sirotámi, naríkali pri hrobě — při čerstwokopaném.

Na druhý deň ráno o hodině 11. klečí rodinka Lipowského před súdem swětským, súdem sprawedliwým, ale ne wšewědúcim. — Žádná milost! Žáden pardón Lipowskému!...

Z brány města wystupuje rodinka smutná — s neporízenou; za sebau nechává město, w kterém poslední náděje uwadly... Z brány města wyletí také s welikým hrmotem pozlácený krásný koč o čtyrech pěkných, bujných, bílých paripách. W krásném, pozláceném koči seděli dwa angele — dwě krásné, mladučké, bohaté gróffky (hraběnky), jedna polka, druhá čeffka, a dwě komorné. Na zadu stáli dwa pěkně wyšňurowaní mládenci. Paripy letěly cwalem, pyšně přebíraly hybkými nožičkámi, ostrokowané kopyto křesalo z kameňa ohniwé jiskerky, koč hrměl prostředkem cesty, za kočem sa dwíhal oblak z prachu, slunečko péklo.

Rodinka Lipowská pobírala sa také středem cesty, těžkými žalostmi obtěžená. Blízký koč za nimi hrměl, oni ale neslyšeli, w zarmúcených dušičkách ještě čujnější bolesti búřily. Koč letí již za chrbtem, wozka křičí, aby wyhli z cesty, — neposlúchá žáden; — usiluje sa rozletěné cwalem koně přistawit, ani tyto neposlúchajú; až jak doletěli ke samé rodince, a w koči dwě krásné, mladé hraběnky lekem nebezpečenstwí zbledly jak slunečko, keď ho oblaky zastrú — jakoby byl ukal, pařipy zastaly, pokojně, tichúnko, jakby sa nic nebylo stalo. Rozhněwaný wozka skočí dolu a rozešlahá silným šibem biča po smutných hlawičkách, w hrbce stúlených, uplakaných, a — chce jet dále. Ale koně za ten swět z místa! jakby byli přirostli k zemi; ani nenawyklé šlahání bičem neprospělo. Tak wypršela malá štwrť hodinka; Lipowští ušli mezi tým hodný kúsek cesty. Najednú — schytá sa koně aj s kočem do letu, letěli jak wětrem, že sa kolesa sotwy země dotýkaly. Po druhýkrát dohonili Lipowských nalekané, splašené, a po druhýkrát zastali pri ních pokojně, jakby jích byl k zemi přikul.

„Kdo jste? dobrí luďé!" zeptá sa jích z koča jedna z mladých grófek, a tu spatřila na čerweno wyplakané oči, bolestmi welkými rozerwané twáře. Přiwolá jích blíže, a dá si na krátce wyložit skz jejích příčinu. Po krátkem wýslechu začaly dwě mladé hraběnky mezi sebau cosi po francúzky howorit a usnesli sa w okamžení na tom, že sa wrátia do města zpátky a těchto nešťastných wezmú sebau, aby jích w nešťastném položení jejích několik dní we swém paláci, w krásných zahradách těšily a los jejích jím učinily snesitedlným. Druhá hraběnka odpowěděla, podržíme jích pohostinnu aspoň štrnást dní, potom jích dobře obdaruje-

me, a dáme zawésť domu. Prwní gróffka dodala: da samy jích potom domu doprowodíme. — Dwě komorné, dwa sluhowé dostali znamení, aby sešli z koča dolu a šli domu pěšo, Lipowských ale wolaly gróffky, aby si posedali hore, a jeli k nim s nimi, že tam možú dokud chcú býwat w pěkném paláci, w pěkných zahradách a wšeckého budú měť dosť. „Ach děkujeme, pěkně děkujeme, milostiwé paně! Bůh wám odplať za waše dobré srdce! Ale w rajských zahradách wašich pro nás nekwitnú ruže potěšení; kdo stratil newinnosť aneb jako u.y weselosť srdce, ten z raje utěká, — my k wám nepůjdeme. Bůh s wámi! „Pospícháme, ještě naposledy chceme milého otca a manžela widět." — Mladé grôffky nepustily jích preč, ale použily, widúce to, malého klamu, a slíbily, že jích ještě dnes na tomto koči dajú zawésť, kam budú chcet, — tajně ale myslely si, najláž jích jen k nám dostaneme, uspokojiti nešťastných bude naše wěc. Posedali tedy na koč: matka Lipowská, děti, zeť, sami newěděli, co sa to s nimi děje. Wozka sa obrátí a bílé koníčky pospíchajú do města zpátky. Jako ale před tým táhli koč za sebau, co nejakowé lehunké perečko, tak wčil jen s napnutím wšeckých sil hybali sa z místa, jakby jím byl ohromné, ťažké skaly naložil — ach nebo žalosti, w srdci nešťastných jsú těžké, záwažné; lehunké we swětě jsú jen radosti a pokoj! Welikú úlohu wzaly na sebe ušlechtilé hraběnky! Těžké bude dílo na budúcí den ráno, w okamžení odprawy nešťastného Lipowského, těšiti a kojiti zúfanliwý zármutek! Ale aj za toto spoluútrpné chtění laskawého, lidumilného srdce, ušlechtilým hraběnkám, nech je Pán Bůh milostiwý!....

Wýsadní dům.

Lipowský a Hrajnoha seděli na smrt wysadění spolu. Hrajnoha pil a jedel, Lipowský žalostný boj wedel w srdci swém, který mu na twári patrný byl. Bez pochyby účty skládal sám se sebau w swědomí ze žiwota swého, a po chwíli připrawowal sa a posilňowal k smrti tauto písní:

(Lipowský si nábožně zpíwá.)

1. Dúfej w Boha! wida strassnú Buři wiset nad sebau; Když budúcnost s twáří mračnau Smutná stojí před tebau.
2. Dúfej w Boha! když do húšti Stezka twá tě zamotá, I když hwězdu twú na púšti Skryje hustá mrákota.
3. Dúfej w Boha! když se mstiwí Proti tobě zdwihují, Když ti lidé zlostní, lstiwí Osídla nastrojují.
4. Dúfej w Boha, když i tobě Angel smrti pokyne, Když ti při twém tmawém hrobě Čas žiwota doplyne.
5. Dúfej w Boha! poruč Otci, Co tě trápí důwěrně; Běh swěta jest w jeho moci, On jej řídí wždy wěrně.
6. Jeho slowo můž' podwrátit Radu lstiwých chytráků, Jim k záhubě můž' obrátit Osídla zlých mudráků.

(Hrajnoha sám pro sebe rúhawě na jeho zpěw odpowídá.)

1. Tomu sem nikdy neweřil, Že mám Boha nad sebau; Ty jen dúfej! Wšak dodúfáš, Keď máš smrt už před tebau.
2. W můj nůž tam bych dúfal, kde je Hustá hory mrákota; Wčil už z osídel smrti Dúfání newymotá.
3. Weř uwidím, keď ta ruka Kata k stlúpu přiwáže; Či ti twůj Bůh, w něhož dúfáš, Jakú pomoc ukáže.
4. Weř, kedy to angel z nebe! Jestli jaké nebe je; Z takého se potěšení Srdce moje jen směje!
5. Tento chudák pewně wěří, Že je boží řízení; No, uwidím, či je w skutku. A či žáden Bůh není!
6. Jestli je Bůh! jsi newinný! Nech ti přijde na pomoc! Uwidím — kdo wybrá sázku! Má chytrost? Či jaká moc.

Na druhý deň po stretnutí sa rodiny Lipowských a hraběnek, pěkný byl den, pěkný jako tenkrát, keď Lipow-

sky sirota z osudného mlýna sa byl utěkem wyswobodil, a potom w newědomosti w poli pod ssibenicau přenocowal, kde ho k wolnému ránu zpěw sskriwánkůw ze sna byl probudil. Samotná Anička, pozůstalá doma, letěla hned před uswitem, jesstě poslednikrát, k wýsadnému domu, rozlúčit sa s milunkým otcem. Ale — Lipowský a Hrajnoha seděli už na wysokém woze, silnau stráží obstúpeným, který koně krok za krokem, tichým wlakem táhli k blízkému wen z města poprawnému místu. Připustěná wíce nebyla, otca si wíc newiděla, s nim sa nerozlúčila; dobrí ludé odwédli ju wen z městečka přeč daleko, aby nehleděla na smrk otcowu. W zúfanliwé bolesti letěla, letěla kam ju oči nesly, až w dalekých hustých horách na tři míle daleko klesla na zem, zapomněla na swět a w swětě na wssecko, bolesti, zármutku, žalosti necítila už wíce žádné. Tak aj struny na trúchlozwučné harfě, ked sa na ních dlúho, silno hraly žalné zpěwy, seslábnú, pospússťajú sa a hlasy jejích wymrú. W silné žalosti oslábnú struny srdce, na nichž žalost hráwá, stupnú city jako nůž, ked s ním skaly krájal: — nebe nedá wíce žélu, nežli může člowěk snesti. W horách takto zaspala, nowé síly sbírala; spala dwa dni aj dwě noci aj tři hodiny. Na druhú noc k ránu, jak najtwrdssí spala, wykradly sa myssienky we sně ze smutné hlawičky, a zaletěly na poprawní místo, aby jí oznámily, co ony tam widěly. Newiděly tam už osudných stlúpů, už byly wykopané a přeč odwezené; ale widěly tam dwe čerstwé hroby. Wrátily sa tedy do smutné hlawičky, a wyprávwaly přiletěné zpátky: „Widěly sme tam dwa hroby čerstwokopané, ssibenice už nestojá, už jsú odwezené."

W tomto sníwání začaly ze dwúch zawřených očí po

smutné twáři její dwa malí potůčkowé slz wytekat, jakby si tam byla žalost dwě studničky wykopala. Mlčenliwější přes den slávičkowé sletowali ze zelených ratolestí w malých hejnách dolu, a pili žížniwe ze slzawých potůčků těchto. Slzami žalosti napojení powyletowali do zelenohustých ratolestí zpátky, a do takýchto smutných žalmů sa rozplynúly jejich slawné zpěwy:

„Pri zelené lúce
W Lipowských zahrádce,
Před okénkem jará
Stála lipa stará.

Z těch našich hájičků
Wždy třisto slávičků,
Od půl noci k ránu
Létáwalo na ňú.

Tam pěsničky w Máji
Naučené w raji
Zpíwali sme hlasem
Tichým nočním časem.

Zpěwy naše jarné,
Weselé a žalné,
Sa po celém kraji
Pěkně rozléhaly.

Nikomu sme nikdy
Nerobili kriwdy,
Ludom neškodili
Sny sme jim sladili.

Neutrhli lístku
Ani ratolestku
Nezlomili tenkú,
Zpíwali sme wenku.

Nepřišli sme pýtat,
Ne wčeličky chytat,
Sny sme netrhali,
Tichúčko letali....

A už lípky není,
Už ſa nezelení
Už leží zwalená
Zoťatá z kořena!

Ach nač jú zoťali
Nač jú wyrúbali;
Už lípky nemáme,
Kde ſi zaſpíwáme!

Už tam oněměly
Naſſe pěkné zpěwy,
Keď nám lípku ſťali
Weſeloſt nám wzali.

Nejeden žebráček
Staručký chudáček
W jej ſladkém chládečku
Uſnul ſi chwílečku.

Náš hajíček huſtý;
Dům Lipowſkých puſtý,
Puſté jeho okolí,
Lípy tam už neſtojí.

Ach, ach, ſťali jú!
Liſty z něj už hnijú!

Už ſme na tú lipku, už ſme dolétali,
Ani na památku líſtečka newzali,
Ani na rozlučnú jen nezazpíwali,
Ani od konárků ſa neodebrali....“

Pod týmto zpěwem ſpala Anička w ſtratěných horách w tichúčkém údolí. Procítěná ze ſna, neznala ſama, kde ſa tam wzala; wſtala hore a hleděla po horách — ale

w horách... jen hory widěla, a do takéhoto smutného zpěwu sa pustila:

Darmo plačem tým horám!
Darmo sa w ních obzerám.
  Nikde, nikde w ssírom swětě —
Mojho otca už nemám!

Hory, hory zelené!
Nečakajte jeseně;
  Opadnite z listu dolu,
Hory, hory weselé!

Moje čerwené líčka!
W každém jedna ružička,
  Uwadnite, oblednite,
Nemá otca Anička!

Bez slunečka zwadne kwět,
Bez otca je smutný swět.
  Ach kdeže je k nebi cesta...
Letěla bych za ním hned.

Hora sa rozzeleňá,
Čo aj zwadnút mosela,
  Ale moje smutné swěty,
Sa wiac nerozweselá.

Neprisnilo sa mi to,
Ach že já schodím takto!
  Kdo by mi to byl powěděl
Bože, Bože, Bože můj!.......

A tu sa pustila do tak hlasitého plaču, že aj ty daleké hory w ohlase s ňou plakaly. „Ach můj dobrý otec!

Ani mi jen pohřebu neměl počestného!" W tomto plači sa wybrala hustými dolinámi, najzelenějssích nasbírala ratolestí a hybkých průtečků, natrhala, nanosila wsselijakých kwětů, nassla jeden ostrý kameň — a tak najprw wynassla w horách powýssené místečko, z ratolestí ze zelených uplétla umrlčí truhlu aj wrchnáček, powykládala, popřeplétala wssecko kwětinámi, diwými ružičkámi, obkropila slzami horkými, jakby byl wssecko drahými diamanty powykládal, drobnými perlámi posypal. W rakwi sprawila ustlání ze zelenučkého mochu a z ružowého listu, z modrých nezabúdek uwila malú podusska, na wrchnáčku wyložila bělunkými diwými ružičkami jmeno „Peter Lipowský" a wěk jeho 47 let." Na wrchu čerweným drobunkým kwětem wysadila podobu „kříža." S ostrým kameněm wykopala hrob, wykonala celú obyčajnú pohřebnú nábožnost, píseň žalostnú zazpíwala, nábožně sa pomodlila, — chór zpěwáků předstawowali ptáčkowé, kteří smutně pěkně wyzpěwowali, ssumení a wání wětrů po horách bylo wyzwánění. Rakew zahrabala, hrob trávníčkem zeleným pěkně obložila, slzámi pokropila, křížem označila, kwítím wysadila, kolenačky kolem storáz oplakala, třikrát zažehnala, žiwým plotem ohradila, na památku stromček mladý zasadila, kameň hrobowý postawila, naň werssíček napísala, a esstě raz zaplakala. — —

Co robí? kde plače? kde žije? či žije? sladká má mamička! smutná má rodinka! Takto si wzdychla nanějkolik zpamatowaná Anička w nepřehledných dalekých horách sama samulinka. I umínila si zrowna domu běžat. Ale w které straně swěta leží domček jejích smutný? Kde je? jak sem přissla? kady přissla, kedy, jak dlúho je tu,

kady má wen... toto wssecko newěděla. Wyssla tedy na jeden wysoký wrch, aby wyzračila najbližssí wen z hory cestu. Z wrchu wysokého ale newiděla zůkol, wůkol jen čiré, husté hory. Pustila sa tedy na slepé ssťěstí horama, ale na nessťěstí, w protiwnú od domu stranu swěta issla hlúbej do hor. Práwě zamířila w jednu hustú dolinu, z které sa mumlání medwědů po horách rozléhalo, jakby tam byly malé oblaky z ostra pohrmíwaly. Myssleuky její, z koleje wssecké bázně před nebezpečenstwím, žalostmi wyhoděné, wédly ju slepo w dolinu hnízda této drawé zwěry. W bezcestných těch horách nassla jeden skelet (kosti z člowěka) dlúhé wlasy při hlawě, byly jesstě neporussené, z čehož poznala, že to kedysi ženská osoba byla, která tu budto diwým zwěřem roztrhaná, budto zlým člowěkem zawraždená, anebo sem zablúdiwssí, hladem umořená byla. Při tomto pohledě jú prwní bázeň zaujala, zastála zarazená, powažowala ty kosti a myslela: Ach Bože můj dobrý! snad aj mňa w týchto horách takýto čeká osud, — snad ani mňa už wíce rodinka smutná neuwidí!.... Z myssléneк těchto wyrazil jú jakýsi ssuchot w horách. Bůh zná, co bylo! Běžela-li to bystrá jedowatá jassťěrica anebo hadisko, aneb snad zlý člowěk tam někde ukrytý. W strasslիwých horách těchto opusťme ju ode wssecké pomoci ludské wzdálenú, ochraně boží poručenú; a že sme už blízko konce wyprawowání osudu Lipowského, ked sme ho přes celý jeho žiwot, počnauc od malého sskoláčka, až po osudné odsúzení newinného na smrť, wždycky sprowázeli, neopusťme jej ani w tom posledním okamžení, kde smrť před ním stojí — zájdime jesstě na poprawní místo, abysme widěli, jak bude zemírat, jak dokonáwať strastiplný žiwot swůj?....

Na poprawním místě čekal kat, aby wykonal na dwúch obětěch smutnú swú powinnost. Hrajnoha neukázal žádné stkličenosti srdce, tým méně k spatření byly na něm nejakowé znaky lítosti a kajícnosti ducha pro spáchané a na swědomí uwalené zločiny swoje. Jakby sa byl k takowémuto zkončení žiwota od dáwných roků hotowal. Lipowský zase u boku Hrajnohy, keď sa už z moci zúfanliwé bolesti byl wymohel, wrhel sa do náruči milosrdenstwa božího pokorně; s proléwáním mnohých slz zpíwal si cestau k smrti, tú pro každého tělesného syna prachu, w hlubokém nesstěstí postaweného, nejtěžssí, nejpronikawějssí, wznessenú píseň: „Co Bůh činí, wsse dobré jest." Jak ale zahlédnul z daleka už dwě ssibenice, zbledmul celý, celučký, jakoby smrk chladným swým dechem byla na něho dechla, studený pot wystúpil na něm, začal sa w duchu wrúcně modlit, a pak, posbíraw wssecku přítomnost a sílu ducha, wyspíwal jesstě posledníkrát, swú oblíbenú píseň: „W tebeť sem ó můj Bože dúfal, Dejž abych sobě nezúfal, A nepřissel k zahanbení. Prosím tebe, chráň mně z nebe, Podlé wěrných zaslíbení." Píseň túto keď sa blížili s wozem k ssibenici, tak zpíwal krásně, tak hlasitě wrúcně, že husté zástupy ludu každé slowíčko na daleko rozuměli; wssecko plakalo, jako déssť. Prwní ssel k smrti Lipowský. Přistúpil k Hrajnohowi, podal mu prawú ruku a řekl: Odpússtám ti můj příteli lstiwý, Buď ti Pán Bůh milostiwý. Bez pomoci katowých pomocníků sám wystúpil na schody; kat stál hore na řebříčku, hodil mu náhle s umělau způsobností osudný prowázek okolo hrdla, — pomocníci katowy přiskočili k schodkům, na níchž stál Lipowský, aby jích odsmekli z pod něho, jakmáhle kat prowázek

na klín připne, a newolnú hlawičku prowazem zasmekne: tisíce očí hledělo, tisíce srdcí trnulo — a w tom okamihu „Pardón! Pardón!" zawolajú zástupowé s welikým plesáním a wylévaním slz weliké radosti — Pardón! Pardón! ohlasowalo sa celé blízké okolí. Práwě ješště na čas byl doletěl na wranném koni jezdec, omilostění ze súdného města Lipowskému nesúcí. Za jezdcem týmto asi dwě sto kroků letěly silným cwalem šštyři krásné paripy, za pěknými krásnými paripami, pěkný, krásný, pozlácený koč, w pěkném, krásném, pozláceném koči seděli dwa angelé, dwě krásné, mladé, lidomilné, bohaté hraběnky a s nimi — kromě Aničky — celá rodina Lipowského. Práceplná, těžká, napnutá byla tá noc celá, w které dwě hraběnky hořce, těžce wychodily, wymodlily, wyprosily, obdržely, slzámi a pešbámi neodbitnými wynútily milost túto pro Lipowského.

Kdo opíšše blaženost newinného Lipowského w okamžení tomto! — Naskrze jináče ale bylo okolo srdce při slyššení tohoto omilostění zbledlému jak stěna Hrajnohowi. On, který dosawád w žádného Boha, w žádnú wěčnost, w žádné rízení boží newěřil, nyni wywolal tichým, slabým hlasem před sebe: „Owššem — owššem, předca je Pán Bůh nad nama! Jest boží řízení! Toto byla posledni moja próba, kde sem sa chcel přeswědčit, je-li tam hore někdo, kdoby řídil osudy našše. Už sem myslel, že mám wyhráté, wčil ale widim, že sem já prohrál!" Na otázku, jako to rozumí, co s tým chce powědět? wyznal upřimně newinnost Lipowského, kterého, prý, wždycky znal jako pobožného, statečného, Boha sa dokládajícího člowěka, a

Na popravním místě čekal kat, aby vykonal na dvúch obětech smutnú svú povinnost. Hrajnoha neukázal žádné sklíčenosti srdce, tým méně k spatření byly na něm nejakové znaky lítosti a kajícnosti ducha pro spáchané a na svědomí uvalené zločiny svoje. Jakby sa byl k takovémuto zkončení života od dávných roků hotoval. Lipovský zase u boku Hrajnohy, keď sa už z moci zúfanlivé bolesti byl vymohel, vrhel sa do náruči milosrdenstva božího pokorně; s prolévaním mnohých slz zpíval si cestau k smrti, tú pro každého tělesného syna prachu, v hlubokém nesštěstí postaveného, nejtěžšší, nejpronikavějšší, vznešenú píseň: „Co Bůh činí, vsse dobré jest.“ Jak ale zahlédnul z daleka už dvě ssibenice, zblednul celý, celučký, jakoby smrk chladným svým dechem byla na něho dechla, studený pot vystúpil na něm, začal sa v duchu vrúcně modlit, a pak, posbírav vssecku přítomnost a sílu ducha, vyspíval ještě poslednikrát, svú oblíbenú píseň: „V tebe k sem ó můj Bože důfal, Dejž abych sobě nezúfal, A nepřissel k zahanbení. Prosím tebe, chráň mně z nebe, Podlé věrných zaslíbení.“ Píseň túto keď sa blížili s vozem k ssibenici, tak zpíval krásně, tak hlasitě vrúcně, že husté zástupy ludu každé slovíčko na daleko rozuměli; vssecko plakalo, jako déšš. První ssel k smrti Lipovský. Přistúpil k Hrajnohovi, podal mu pravú ruku a řekl: Odpússtám ti můj příteli lstivý, Buď ti Pán Bůh milostivý. Bez pomoci katových pomocníků sám vystúpil na schody; kat stál hore na řebříčku, hodil mu náhle s umělau způsobností osudný provázek okolo hrdla, — pomocníci katovy přiskočili k schodkům, na nichž stál Lipovský, aby jich odsmekli z pod něho, jaknáhle kat provázek

na klín připne, a newolnú hlawičku prowazem zasmekne: tisíce očí hledělo, tisíce srdcí trnulo — a w tom okamihu „Pardón! Pardón!" zawolajú zástupowé s welikým plesáním a wyléwáním slz weliké radosti — Pardón! Pardón! ohlasowalo sa celé blízké okolí. Práwě ještě na čas byl doletěl na wranném koni jezdec, omilostění ze súdného města Lipowskému nesúcí. Za jezdcem týmto ast dwě sto kroků letěly silným cwalem štyři krásné paripy, za pěknými krásnými paripami, pěkný, krásný, pozlácený koč, w pěkném, krásném, pozláceném koči seděli dwa angelé, dwě krásné, mladé, lidomilné, bohaté hraběnky a s nimi — kromě Aničky — celá rodina Lipowského. Práceplná, těžká, napnutá byla tá noc celá, w které dwě hraběnky hořce, těžce wychodily, wymodlily, wyprosily, obdrželi, slzámi a posbámi neodbitnými wynútily milost túto pro Lipowského.

Kdo opíše blaženost newinného Lipowského w okamžení tomto! — Naskrze jináče ale bylo okolo srdce při slyšení tohoto omilostění zbledlému jak stěna Hrajnohowi. On, který dosawád w žádného Boha, w žádnú wěčnost, w žádné rízení boží newěřil, nyní wywolal tichým, slabým hlasem před sebe: „Owšem — owšem, předca je Pán Bůh nad nama! Jest boží řízení! Toto byla poslední moja próba, kde sem sa chcel přeswědčit, je-li tam hore někdo, kdoby řídil osudy naše. Už sem myslel, že mám wyhráté, wčil ale widim, že sem já prohrál!" Na otázku, jako to rozumí, co s tým chce powědět? wyznal upřimně newinnost Lipowského, kterého, prý, wždycky znal jako pobožného, statečného, Boha sa dokládajícího člowěka, a

že práwě na něm — na newinném chcel naposledy jen zku-
sit, zdáliž ho tento jeho Pán Bůh, w kterého tak dúfal, neopustí. Při tom prosil pro seba jeden deň milosti, aby eště welké a důležité wěci powyznáwat mohel. Wewedený zpátky do žaláre, kajícím srdcem sa k smrti připrawowal, horce opłakáwal swé zlé činy, jakby w potůčku slzawém nečisté swědomí swé byl chtěl wyumýwat. Wyznal ešťe mnohé hrozné udalosti ze žiwota swého, udal wšech swých spolulúpežníků, z kterých jeden ešťe ten samý den padnul súdcům do rúk, potwrdil ešťe jedenkráte Lipowského newinnost, a na druhý den, i se swým lúpežníckým súdruhem, kajícím srdcem wypustil ducha na místě poprawním. W noci před swau smrtí, plakal na swých rodičů, kteří w nesworném manželstwí žili, kdež on co malý chlapeček wídáwal časté ukrutné bitky, wady, hříchy w domácnosti, co w něm wšecky lepší city a náklonnosti hned w dětinstwí udusilo, a síme ukrutnosti do něho zaselo. Preto prosil súdců, aby na jeho hrob na kamení, k wýstraze jiným, tento hrobowý nápis dali, který si sám složil.

Tu leží Hrajnoha, zbojník wychýrený,
Na poprawném místě, katem odprawený. —
Že sem smutně skonal, není jen má wina;
Jakého kdo chowá, takého má syna.
Rodičowé w hrobech! čujte můj z hrobu hlas:
Z potupného mého hrobu plačem na wás.
Zle ste mňa učili Pána Boha znáti,
Neučili nikdy blízních milowati, —
Nezbraňowali mi, ked sem ptáčky mučil,
Na ptáčkoch sem ludí mordowat sa učil.

Kde manžel manželku tříznì a sužuje,
Ukrutnost swým dítkám do srdce wsstěpuje.
Swár mezi rodičmi, hřích, wady a bitky,
Neraz wychowaly už pod kata dítky!
Mně w mé maličkosti, Ty to wíš, můj Bože!
Swár rodičů brúsil mé morderské nože.
Keby otec s matkau pěkně sa byl ráčil: —
Ach mně by oči mé ne kat byl zatlačil.

Omilostěného Lipowského měla rodinka jeho z krásného koča dolu zesednutá, samým objímáním skoro od radosti usmrtit. Maličký pětročný chlapeček jeho objal si ho ručičkama a držal tak pewno, žeby byl skúr odtrhel peň od kořena, nežli maličkého hrdinu tohoto od milunkého otca. Dwě hraběnky, jejichž prostřednictwím milost obsáhnul, pobrali wsseckých do pěkného, pozláceného koča, a zawézli jích w průwodu welkého, uradowaného zástupu do jeho domu na Osudné. Ussleehtilé hraběnky se slibem, že jích o osem dní přijdú nawsstíwit a s oswědčením, že toto jsú w jejích žiwotě nejsladssí hodiny, s tisícnásobným požehnáwáním jak od Lipowských, tak od welikého množstwí okolitých wěsnic obywatelstwa, odebraly sa do swých welkoměstských paláců s newysslowným wnitrním, blaženým pokojem božím, — bylo jím, jakoby jím bylo nebe wssecky swé radosti do srdcí wlélo — celé oblažené, radostí uplakané!....

Lipowsky a rodinka jeho s mladým zeťem, zase měli wssecko sstěstí w domě, které byli utratili, i peníze odňaté, přinesli jím zpátky; jen — chybowala esstě koruna k této radosti....stratěná Anička. Dům, ked přissli do něho,

byl jako wymřetý, pustý, prázdný, do kolema wssecko po- otwárané, žáden newedel, kam sa podela, kde može byt, co sa s ní stalo, nikdo ji newiděl. Celá radost byla zase zakalená, smutné, tesklivé tussení prebíhalo jim w my- slenkách. Chodili wsseci, hledali, dowídali sa, minul den jeden, minul den druhý, ale o Aničce nikde ani sly- chu. Matka Lipowská měla w noci těžký sen; přisnilo sa jí, že si widěla Aničku w řečných bělunkých ssatách oble- čenú, černým pásem opásanú, w krásném wěnci na hla- wě, černý ručník w ruce, a takto přistrojenú widěla jú utěkat a padnút do jedné hluboké studně. Sen tento zne- pokojil wsseckých welice. Půl dědiny sa wybralo na wssecky strany swěta, chodili, hledali, dopytowali sa — minul den třetí, ale o Aničce nikde slychu, nikde žádné stopy. Matka Lipowská měla w noci druhý těžký sen; přisnilo sa jí, že si widěla Aničku w horách hustých dalekých kwití hledat, kde jú naraz tři diwoké zwěři na kuse roztrhaly, a kdekolwěk z něj krew teplučká střikla, wssady wyrostel pěkný ker ružowý, kde menssí kapečky kaply, wyrostly mo- dré nezabudky. W den sstwrtý se switáním celá dědina sa wybrala na wssecky strany swěta, polem, horama; osada- ma hledat stratěnú Aničku; chodili, hledali, dowídali sa, minul den sstwrtý, ale o Aničce ani slychu, ani dychu w žádné swěta straně. Wssecko jú už oplakalo mrtwú, te- sknil smutný mladoženich, s ním plakali wsseci. W pátý den ráno wybral sa esstě mladý zel swětem samotný hledat swú milowanú Aničku, té noci sa mu bylo přisnilo, že ju nassel w horách, jak maliny trhala, a dowédel si ju sstastně domu. W patý den wečer modlili sa okolo stola a zpíwali smutné žalmy u Lipowských daleko do noci nad

ztratěnou dcérau, — w tom počut kroky wenku, kdosi přejde okolo oken, kroky jsú slabé, zdajú sa byt kroky ženské — skoči wssecko ke dwerám, kuchynské dweře pekně wrzgnú, zawrú sa, na dweřách jizbených chyti kdosi klučku, otewře — do jizby wkroči.... mladý Martin Klasoň, ale bez Aničky, smutný, neweselý. — Wsseský den před uswitem wybral sa mladý zeť do hor do dalekých. Wečer, při modlitbách čekali ho u Lipowských; ale zase přissel zpátky bez Aničky smutný, neweselý, bledowyplakaný, sednul si ke dwerám celý unawený. Po žalostné půl hodině pustili sa wsseci po žalostném plači do nábožného zpěwu: „Dúfej w Boha! poruč Otci, co tě trápí důwěrně, Běh swěta jest w jeho moci, On jej řídí wždy wěrně.“ Po tomto zpěwě umlklo wssecko jako w hrobě, ticho bylo jako na cinteri, nic nebylo počut, jen jednoho červíčka jak w drewě wrtal. Bledá lampa plápolala na stole, kdekady po jizbe zadrímali wssecí, len Lipowsky bděl. „Ona je! ona je!“ wykříkla ze sna Lipowská; wýkřik tento zobudil wsseckých. Ach Bože můj! byl to za strassný sen, přehowořila upamatowaná. Widěla sem Aničku práwě wčil pod oknem stát, přissla po smrti domu a prosila, abych ji otewřela okno. Dcéro moja! pročže okno, pod k nám dweřmi. „Nemožem, nemožem, Mamičko moja!“ A co žádáš, dcéro moja? co si přissla? „Dajte mňa pochowat, přijdte mňa zahrabat, Mamičko moja!“ A kdeže ťa najdeme, Aničko moja? „Tam w horách daleko, w dolinách hluboko; dajte mňa pochowat, prijdte mňa zahrabat, Mamičko moja!“

Hlásnik w dědině wolal jedenástú půlnoční hodinu. Po malé tiché chwíly zazdálo sa Lipowskému, že počuje w kuchyni hrmot. Okolo oken nebylo počut žádného lud-

kého kroku, a předce přissel dosi, na kuchynské dweře kdosi sa dobíwal. Nessel nikdo otwírat, umlkli wsseci. Na dwerách kuchynských buchot! dobíwání! a zamknuté nebyly. Hrmot po chwilách čím dál, tým wětssí. Kdo je to!? zawolá Lipowský. Žádná odpowěd. Za okamžení sa utíssilo; zas nowé klopání. Lipowský wstane, hledí do okna, wenku ani žiwé dusse, měsíček jasno swítil; otewře jizbené dweře a zawolá do kuchyně: Kdo je to? — Odpowěd žádná. Hrmot dobrú chwilu přestal, až o ssest minut ale poznowu začne na dwerách búchání, třepot, klopot, až wsseckých hrůza přejímala. Jen mladý zeť smělý, odwáží sa, wyskočí wen z jizby, otewře směle kuchynské dweře, a do jizby wběhne — domácí Lipowských psík, který esstě ani jednomu nebyl na rozum přissel; w takých okolnostách wsseci byli naňho zapomenúli. Psík byl wychudlý, umazaný, mokrý, a tam běhá hned ke dwerám, hned ode dwěří, a skučí, skáče, wykrucuje ocáskem, wyskakuje každému do lůna, pochlebuje, líže ruky, twáre, a zase skočí dolu, chce wen dwermi kamsi přeč, zasstěkuje diwno, jakby byl rad cosi powědět, jakby jích wolal, aby issli za ním. Konečně chytí Lipowského za nohu a táhne ho silau wen z jizby. Wyssli tedy wsseci za psíkem; wenku začal psík radostně sstěkat, ocáskem wítězně wykrucowat — a wedel jích wsseckých přeč od dědiny. Asi na dwě sto kroků pod jednau hrusskau zastane, přijdú k tomu místu aj ostatní, a tam ach! — co uwidělí?.... Aničku stratěnú, na peň stromu opretú, newládnú, slabú, ale žiwú. W stratěných horách tuto swoju dobrú opatrowkyňu, která při oběde nikdy na něho nezapomněla, domácí, wěrný psík po wíce dňoch wystopowal, nassel, z hory wen wywédel. Žalostí ale a plačem zeslá

hnutá, a že přes tolké dni jen sstawičku a maliny w horách jedla, a že skal čerstwú wodičku pila, zemdlená, newládala už dále, klesla pod stromem, a psík běžal domu, dobíwal sa na dweře, wolal na pomoc. Mladý zeť uchytil si hned Aničku do náručí a zanésel do domu. Tu pokleklí wssecí na kolena, a za Lipowským takto sa začali modlit: „O! swaté, dobrotiwé řízení boží! Bože milosrdný! Nepřebranná dobroto! W službě twé stojí wssecko; i ten nejmenssí nerozumný twor koná twé rozkazy! Wssemohúcí a dobrý jsi, o Hospodine! Kdo wždy w tebe dúfal, nikdy opusstěn nebyl. Zemské-swěta náděje jsú falessné panny; náděje w Bohu složené, zlatý most do nebe klastí. W tebeť sem i já, o můj Bože! dúfal, dúfal w sstěstí i w nesstěstí. Než co mluwím? Nessťastný sem w žiwotě mém jesstě nikdy nebyl — celé mé žití protkáno bylo milosrdenstwím twým! Každý trpký, těžký den měl wždy i swé sladké okamžení, které sem u tebe nalezl, nebeský Otče můj! O podejte mi chóry archangelské harfu sláwy z nebe! ať oslawujem Boha dobrotiwého a zpíwám jemu díkčinění píseň! Milost jeho na mně jestit newymluwná! On z potupné smrti wyswobodil mne, prozpěwujem chwálu jeho! On mne nehodného wywolil milostiwě za nástroj, aby jeden hríssník poznal a uznal, že žije nad námi někdo, kdo osudy nasse sprawedliwě řídí. Ach wssemohúcí jsi, Bože můj! Heródes brúsil nože, zbroj proti jednomu bethlehemskému nemlúwňátku, a rozposlal swé žoldnery k mordu. Tys o Bože wssemohúcí! nepotřebowal ani zbroje, ani wojsko k ochraně Jednorozeného twého, — jeden púhý sen to byl, jedna myssleňka, jediné wnuknutí: „wstaň, wezmi děťátko, a utec do Egypta!" kterým wítězila twá moc nad

mocným wladdřem země! — Hrad přepewný, nedobitný jest Pán Bůh náš! Kdo w jeho ochraně stojí, ach proč se ten swěta bojí!?"

Od té doby Lipowský i se swau rodinkau každého roku na wýročitý den swého omilostění swětíwal přes celý swůj žiwot „Swátek řízení božího." První takowýto radostný swátek poctili swau prítomností i dwě mladé hraběnky. Na prwním tomto swátku brala podíl celá dědina. W rozmluwách o Hrajnohowi, při rozebírání jeho nedbanliwého wychowáwání — poznali ušlechtilé hraběnky, kde je kořeň zlého — a daly na swé útraty w Osudném, s dobrým platem pro učitele, wystawit pěknú, prostrannú školu. „Školy rúcajú temnice, berú řemeslo katům."

Poznamenání. Lúpežník Hrajnoha žil před dáwnými časy; do neskorší doby awšak přenesen je w této rozpráwce z příčiny wyobrazení Labyrintu.